

Forfatter: Møller, Poul Martin

Titel: Skrifter i Udvalg

Citation: Møller, Poul Martin: "Skrifter i Udvalg", i Møller, Poul Martin: *Skrifter i Udvalg*, udg. af HANS BRIX ; SOPH. MICHAËLIS ; CARL S. PETERSEN ; POUL TUXEN , 1930, s. 177.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-moeller01val-shoot-idm140426997494304.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Skrifter i Udvalg

EN DANSK STUDENTS EVENTYR

178

179

PLAN TIL EN FORTÆLLING

Digteren Hauch har i sine »Minder fra min Barndom og Ungdom« fortalt, at han før Poul Møllers Afrejse til Kina i Efteraaret 1819 har »hørt den krøllede Frits«. Da Poul Møller paa den Tid ikke havde skrevet noget af sin Studenterhistorie, maa dette Udtryk være saaledes at forstaa, at Digteren allerede den Gang har meddelt sin Ven Planen til en Fortælling, som han havde Lyst til at forfatte og mente han paa den lange Rejse kunde faa Tid til at føre i Pennen.

Nu findes der i et Kollegiehefte, som Poul Møller benyttede paa Kinarejsen, umiddelbart efter nogle Optegnelser af Kirkehistorien indskrevet en yderst kortfattet Plan til en saadan Fortælling (A), syv skrevne Linier, hvori dog meget er ulæseligt, fordi et Stykke af Bladet er udrevet, og i Flugt hermed, men med en senere Haand en Række løst henkastede Indfald og Momenter til Handlingens Udvikling og Personernes Karakteristik (B), hvoraf af samme Grund nogle er uforstaaelige. Da disse første Udkast til en Fortælling indeholder adskillige Antydninger til den aldrig fuldendte Novelles Fuldstændiggørelse, 180 meddeles her deres væsentlige Indhold.

Efter A er den paatænkte Fortællings Hovedpersoner: 1) [en Justi]tsraad; 2) hans impertinente Datter; 3) den form[fulde - - -]; Klinger selv (d. e. Studenten, Frits); den vandrende Haandværkssvend. Endvidere skal optræde: »en reflekterende Forstandsmand«. Historien skal begynde med »et Teselskab af Studenter, hvor Klinger mod[tager et strængt Brev fra sin] Onkel og beslutter at begynde sine Vandringer for at blive [i Stand til at leve uafhængig af] Folks Domme«. Det er hans Hensigt at tjene til sit Ophold ved at spille for Folk. Han vil i Modsætning til de »titulære Harpespillere« være »levende Sanger«. Samtalen afbrydes et Øjeblik ved at »[en Dre]ng betler og gaar sin Vej. Klinger fortæller sin [Historie]«. Hermed synes det første Kapitel at skulle slutte.

I B tegner sig især den Figur, der i A er anmeldt som en reflekterende Forstandsmand, med bestemtere Omrids. Han kaldes her »Pedanten« og ses at opholde sig i Nærheden af et Gods, vistnok hos »Sognefogedens« i den nærliggende Landsby. Han »var kommet der for at blive Læge paa Godset«, men har forsømt at fremstille sig for Herskabet, og Grunden til »hans Udeblivelse var Mangel paa rent Linned«. Han er saa upraktisk, at han aldrig kan bekvemme sig til at skaffe sig sit Tøj vadsket; han »vil skjule gammelt Skidentøj«. »Nu levede [han der ude af at] skrive Grammatikker«; thi han har »studeret alle Videnskaber«. Tilmed har han »faaet en Arv«. Iøvrigt reflekterer han idelig; »han lægger ordentlig [Leveplan]«. »Han [holder lange Taler om]181 Livets forskellige Epoker« og sit personlige Forhold til disse. »Jeg glemmer,« siger han, »[at jeg ikke er] ung, ude af Arkadien«; thi »Pedanter synes at være berettigede til at eje Arkadien, fordi de med Styrke ønske det.« Altid fordybet i sig selv er han sit eget Selskab. »Ligesom [jeg er min egen] Barber, Manduktør, holder jeg mig selv til Hofnar.« Mænd morer det ham ikke meget at iagttage; fordi de fleste af hans eget Køn, som han kunde have Glæde af at tale med, er, ligesom han selv, angrebne af Selvrefleksion, finder han, at »de fleste Mandfolk ligne en forfjamset (befingret) Rose«. Af Kvinder føler han sig derimod stærkt tiltrukket; han »sværmer om Damers æteriske Liv«. Naturligvis bliver han kun til Spot, naar han indlader sig med dem, og det er da sørgeligt at se, »hvorledes Damer kunne saa grumt som den skøn[ne Lovise skæm]te med en ulykkelig Pedant«. Forfatteren vil her næppe tilbageholde nogle Bemærkninger »om Fruentimmer, der ere barn[agtige]«. I det hele giver denne haabløse Længsel efter Kærlighed, efter Lys i Mørket i Forfatterens Øjne den stakkels Pedant et Skær af Poesi, som »[en Solstr]jaale, der falder ind i en Daarekiste«.

Helten, Klinger, er i B paa Vandring med sin »korporlige Harpe«. Han »er et rejsende Medlem af Ver[den]« og, da han altid gaar paa sine Ben, »betaler intetsteds Ekstrapost«. Som »Fortæller« og »Improvisator«, ved sit Harpespil og nogle »Marionetter«, som han fremviser, har han tænkt at tjene sit Brød, men Fortjenesten er vistnok kun liden, da han har en stolt Natur og giver Svar paa Tiltale; han hører til de »[pole]miske Musikantere«. Han182 har tilmed Hovedet fuldt af gale Paafund; en Gang »omfavner en Vildmand ham, fordi han ryster Æbler ned i Hovedet paa Folk«. Med denne synes han at have sluttet Venskab og har vistnok en Tid opholdt sig paa hans Gaard og moret sig med at gaa paa Jagt med ham i hans

»uopskærlige Tørvemose« efter »dobbelte Bekkasiner«.

Derefter synes han at være kommen til den Landsby, hvor Pedanten opholder sig hos Sognefogdens. Paa det nærliggende »Slot« bor »Fruen«, hendes Datter, »den skønne Lovise«, og maaske den formfulde Person fra A, hvis det skulde være ham, om hvem det hedder, at »et Nul kan ej maskeres ved Skønskrift«, og som har en vis Forbindelse med nogle »uldne [Bælter]«. Fruen, der har æstetisk Interesse, synes at have sikret sig hans Bistand til en litterær Underholdning, der finder Sted i en lille Kres af stedlige Skønaander, hvorimellem Pedanten ikke har manglet, vistnok »under Kirsebærtræet« i Herregaardens Have. Her har han ventelig givet et eller flere Stykker af den unge Poul Møllers folkelige Poesi til bedste, hvad der kan have bevæget Fruen til at fremsætte sin, fra Forfatterens og Heltens vistnok meget forskellige, Mening om »Efterligning af Folkepoesien«. Maaske den formfulde Herre, maaske en tilstedeværende Rangsperson, og i saa Fald vistnok den i A omtalte Justitsraad, der som Ejer af Slottet havde vejet Pladsen for Fruen, har derpaa meddelt en Tale »om Poeters Mangfoldighed«. Rimeligvis samme Aften er der blevet afholdt et Bal paa Slottet, hvori Klinger og Pedanten begge har deltaget. Den skønne og, hvis man endnu kan tro A, impertinente Lovise, der næppe har haft 183megen Morskab af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, har her til Erstatning for Formiddagens Kedsommelighed hengivet sig til en overstadig Lystighed. Hun har bl. a. moret sig med at »danse bakkantisk med Pedanten«. Alle er indtagne i hende eller, da Udtrykket maaske skal tages i egenlig Forstand: »alle fri til hende paa Festen«. I al Fald har Pedanten vistnok gjort det, opflammet af hendes Tilnærmelser, og da naturligvis faaet et Nej. Men ogsaa Klinger, der synes at have drukket for meget, har vistnok straks tilstaaet Pigen sin Kærlighed og ligeledes faaet et Afslag. Derpaa har han rimeligvis øjeblikkelig forladt Egnen.

Man kan derefter med nogenlunde Sikkerhed følge hans Spor til en lille By, hvorhen han er kommen for at give Forestillinger med sine Marionetter. Her »maa han ej spille den forlorne Søn, fordi Byen da faar flere Indkvarteringer«. Her optræder »maaske en Vittighedsimprovisator, der blot behøver at være til« (d. v. s. hvis Optræden ligesom Narrens i Komedien ikke behøver nærmere at motiveres); »maaske denne ved Intrige bringer ham i Arrest«. Helten synes nu at skulle være ulykkelig, selv om han kan finde nogen Trøst over Godtfolks Ringeagt ved den Betragtning, at »al ægte Kunst er i Begyndelsen tolereret som en Narrestreg; siden, naar den kommer under Protektion, er den død«, og ikke er til Sinds at bytte sit frie Kunstnerliv med mere regelmæssige Forhold. Naar han staar bag sit Teater og spiller det bibelske Stykke, har det forekommet ham, at »han er selv den forlorne Søn«. Under disse Forhold har han vistnok en Gang paa et tredje Sted faaet at læse et »Brev fra Lovise om, hvor Klinger 184 er forfalden«. Han synes da atter at have besøgt hende paa Slottet og at have fremkaldt en Afgørelse, der for Alvor er gaaet ham imod. Han beslutter derpaa, maaske efter Pigens Ønske, at slaa sig fra Verden og tilbringe nogen Tid i Ensomhed. Saaledes maa man sikkert forstaa Ordene »Genbesøget paa Slottet, hvorpaa følger Eremitlivet«, der af Novellens første Udgiver, Chr. Thaarup, opfattes som Distraktionsfejl for »Eremitlivet, hvorpaa følger Genbesøget«.

Hermed standser alle Antydninger til Planens Fortsættelse. Af hvad Art det paatænkte Eremitliv har været, er det da ikke godt at vide. Man kunde formode, at det skulde bestaa, som Poul Møllers eget Eneboerliv, i en lang Sørejse til fremmede Lande, og finde denne Formodning bekræftet ved, at det sidste forstaaelige Ord i Planen er »En Sømand«. Det er da muligt, at en saadan skulde optræde, og ved at synge Sangen »Vor Verden priser jeg tusindfold« (S. 76) have vakt Heltens Lyst til de lange Rejser, ligesom i Novellen Bondedrengen (= den betlende Dreng i A) vækker hans Eventyrlyst ved sine Vandringsrim. Herpaa kunde det tyde, at Sømanden bruger om sig selv de Ord »Af Kloden jeg er et rejsende Lem«, som ovenfor i Planen er brugt om Helten. Om Slutningen paa Historien oplyser Udkastet slet intet.

Af en usikker Optegnelse kan man formode, at den Stil, hvori Poul Møller ønskede at forfatte sin Fortælling, skulde holdes nær til den »mundtlige Fortællings«, hvor »Begiven[hederne] kommer [som det hedder i en Aforisme fra en senere Tid: uden Kontinuitet].

185

Af disse Optegnelser til den første Plan til »En dansk Students Eventyr« er A sandsynligvis nedskrevet kort før og B under den kinesiske Rejse. Endnu et Sted i det paa Rejsen benyttede Hefte findes Spor af Poul Møllers Arbejde paa Fortællingen. Han har der nedskrevet følgende Omrids af en Skæmtehistorie: »Byfogden mælder Herremandens Søns Næsvished. Herremanden indespærrer sin Søn. Denne springer over Muren. Faderen søger ham [og finder ham i en Kro]. Faderen sender ham fra Kroen paa en Hest. [Han undslipper]. Faderen holder Klappjagt i Skoven efter Sønnen; forfølger en Grævling, smider sin Kavaj. Sønnen tager Faderens Overkjole og gaar sin Vej.« Dette Udkast til en Novelle, der er den første Opskrift til Christians Beretning i første Kapitel af En dansk Students Eventyr, er rimeligvis i sit Indhold identisk med Klingers Historie i A og det Stykke af Novellen, som Hauch havde hørt.

Paa samme Side af det nævnte Hefte, hvor Optegnelserne til Planen til Studenterfortællingen standser, begynder det første skriftlige Arbejde paa den statistiske Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle og den parodiske Tale »Trøstegrunde over Poeternes Mangfoldighed«. Det er sandsynligt, at begge disse Stykker er bestemte til at indlemmes i Fortællingen. At »Trøstetalen« er forfattet til Brug for Studenterfortællingen, er sikkert, da den i Planen (B) siges at være holdt ved den litterære Konferens under Kirsebærtræet, og at

ogsaa Lægdsgaarden hører sammesteds hen som Pedantens Bidrag til den omtalte Underholdning, har allerede Thaarup formodet. Hvis der med Ordet »Sognefogdens« i Planen B 186 menes »Skildringen af Fogdens Gaard« (som Poul Møller etsteds kalder Lægdsgaarden), hvad der dog er tvivlsomt, har man endogsaa hans eget Ord herfor. At Poul Møller saaledes ikke under sin kinesiske Rejse drev Arbejdet paa sin Studenterfortælling videre end til det første grove Udkast af Planen, kan da tildels forklares af, at han straks fordybede sig i den omhyggelige Udarbejdelse af et Par Episoder, der stod i løsere Sammenhæng med Hovedhandlingen. Men ogsaa de Digte, som Poul Møller forfattede under Vejs, synes at staa i en vis Forbindelse med Planen til Studenterhistorien. Sangen »Farvel, min velsignede Fødeby!«, der i Romanen og Novellen synges af en rødmosset Bondedreng, har sikkert skullet lægges i Munden paa den Dreng, der i Planens første Kapitel »betler og gaar sin Vej«; Visen »Vor Verden priser jeg tusindfold« skulde, som formodet, være sunget i et af de senere Kapitler af en Sømand Og naar Poul Møller under eller efter Opholdet paa Manila frembringer den lille Cyklus af københavnske Billeder »Scener fra Rosenborg Have«, der som Helhed tilhører en anden Stemningsrække, er det Digtet »En gammel Pedant«, der først sætter hans Fantasi i Bevægelse og drager de andre Billeder efter sig. Men Digtets Pedant er samme Person som Planens Pedant, Forfatterens første Forsøg paa at fastholde hans Skikkelse.

187

EN PAABEGYNDT HISTORISK ROMAN

Da Poul Møller gik i Land i Kina, kom han for første Gang i Berøring med en den Gang ny Digtart, som bevægede ham til at udføre den poetiske Plan, han havde udkastet, i en anden Skikkelse, end han først havde tænkt sig. Det var den historiske Roman. I det danske Faktori fik han fat paa en illustreret Udgave af Walter Scotts i 1810 udkomne historiske Fortælling paa Vers »The lady of the lake« og gav sig til at digte en Roman til Bogens Kobbere. Heraf er i Forfatterens Haandskrift bevaret et enkelt Ark, som ikke egner sig til Offentliggørelse (P. M. II 14-16). Dette første forulykkede Forsøg paa en dansk historisk Roman har intet at gøre med den paatænkte Studenterhistorie.

Men da Poul Møller kom hjem til Danmark, var Walter Scott netop bleven bekendt i København, »I min Kres,« skriver han straks efter Hjemkomsten til en Ven, »kunne vi ikke bestille andet end læse Walter Scotts Værker.« Han har da vistnok snart fattet den Beslutning at omdanne sin Studenterhistorie, hvis Æmne var af en saa personlig Natur, at en Forklædning maatte forekomme ham særdeles 188 ønskelig, til en dansk historisk Roman efter Walter Scotts Mønster. Et halvt Aar efter hans Hjemkomst, i Begyndelsen af Aaret 1822, skriver en af Vennerne: »Poul Møller studerer nu meget Filosofi og Danmarks Historie efter en meget vidtløftig Skala. Hvad hans Plan med det sidste er, har jeg ikke kunnet aflokke ham; men jeg har den hemmelige Formodning, at han vil skrive en dansk Roman i Walter Scotts Maner.« Paa denne Tid har da Poul Møller begyndt sit Arbejde. Handlingen vilde han ikke henlægge til Middelalderen, men til Reformationstiden, en Tid med aandeligt Røre og Bedrift, som hans egen Ungdom. Sit historiske Kildestudium, som han havde tænkt skulde blive meget vidtløftigt, har han snart lært at indskrænke. Hans Hjælpeidler synes at have været meget ufuldkomne: Holbergs Danmarkshistorie, Pontoppidans Kirkehistorie, Münters Reformationshistorie. Uden Tvivl har netop denne Følelse af Usikkerhed i den historiske Tone været en af Grundene til, at Poul Møller, der i Poesien krævede og gav Klarhed og Bestemthed, saa snart opgav Forsøget paa en historisk Kostymering af sit Æmne. Af forskellige Randnoter i Forfatterens Manuskript ses det, hvor trykket han har følt sig af sin historiske Frihaandsdigtning.

Af den historiske Roman »En dansk Students Eventyr« er i Forfatterens Haandskrift bevaret, foruden et løst Blad med Momenter og Tilføjelser (C), en Række sammenhængende Halvark, numererede fra 1 til 15, af hvilke dog i Nr. 4 det sidste Blad er bortskaaret, og Nr. 5, 10 og 12 fattes. Af disse Papirer ses det snart, at Poul Møllers Arbejde har bestaaet 189 i at udvide den et Par Aar gamle Plan til en dansk Studenterhistorie ved Tildigtning af en Række historiske Optrin og i det hele, efter den engelske Digtets Forbillede, at meddele Stoffet den behørlige Tidsfarve.

Poul Møllers Manuskript, som Thaarup har meddelt vidtløftige Udtog af i sit »Anhang til Novellen«, er nedenfor trykt i sin Helhed som det andet Trin i Udarbejdelsen af Poul Møllers poetiske Hovedværk »En dansk Students Eventyr«.

190

En smuk Foraarseftermiddag henimod Mørkningen gik et lidet Selskab Studenter fra Byen København. Der var nylig faldet en mild Regn, som havde forfrisket Luften og bragt Støvet til at lægge sig paa Landevejen. Deres hurtige Gang førte dem snart gennem en Stimmel af Byens Indvaanere, som vendte hjem igen fra en Lystvandring. Snart mødte de kuns hist og her en langsom Skatteborger, der gik nedbøjet med sin lange Søndagsstav i Haanden, eller saa en Ridder sprænge forbi sig paa en Jydsk Ridehoppe. Efterhaanden blev Vejen ryddelig for Folk. De hørte kuns Vanddraaberne falde ned fra de nys udviklede Æbleblade i Havegrøfterne ved begge Sider. Nu overlode de unge Mennesker sig uden Tøven til den Lystighed, Vejrliget indbød dem til, og istemmede under deres Vandring alskens muntre Viser. Da de kom til deres Bestemmelsessted, et anstændigt Værtshus, omtrent en halv Mil fra Staden, traf de alting forberedt til deres Modtagelse. Borde og Bænke vare vel skurede, og Kromanden og hans Dreng vare i Færd med at opstille to Rader Trækander, forsynede med 191 godt fædrenelandsk Øl. Man tog Plads omkring det lange Bord, og de fleste stillede øjeblikkelig deres Tørst.

En af Gæsterne udbrød: »Det er en underlig Skik af Jens Madsen ikke selv at indfinde sig, naar han har buden godt Folk til Gilde.«

»Han vil paa Stedet være her,« gav en anden Svar. »Han gik først hen at afhente Mester Paulus Eliæ, som vil bæere dette ringe Lav med sin Nærværelse. I ved dog vel alle Anledningen til dette Gilde. Min gode Ven Jens Madsen har faaet en skønne Plads som Slotskapellan hos en rig Adelsmand i Fyn. Derfor vil han nu holde en lystig Nadvere og tage Afsked med alle gode Venner. Den brave Mand vil i Aften sige Farvel til mig, som han har kendt i Særdeleshed, og til jer allesammen i Almindelighed. I kan tro, han er vel forsørget, min bedste Ven og Dusbroder, Jens Madsen. Han kan aarlig tjene sine 20 Mark dansk og 19 Alen Vadmel foruden fri Fortæring ved et godt Bord. Han og jeg har bestandig været fortrinlig gode Venner.«

Underholdningen fik snart Liv, alle bleve ved Øllet oplivede til Snaksomhed. En Gæst tog slet ikke Del i Samtalen. Hans Ansigt var søvnløst og udtrykssløst, men i alle hans Miner stod tydeligt malet Fortrædelighed og Foragt for alle tilstedeværende. Efter at have nydt en god Taar Øl sad han i en Krog med sammensunket Legeme og støttede Hagen paa Knappen af sin Knortekæp.

Samtalen kom paa den unge Kapellan, som spanderede Rusen. Der hørtes om ham meget forskellige Domme. Nogle paastod, han var en Kryber, der ved Skinhellighed havde vidst at forskaffe sig 192 Adgang i de stores Huse, andre holdt ham for en dygtig Mand med dadelløse Sæder. Gregers - saa hed den misfornøjede Mand i Krogen - hævede sin sammenfoldede Skikkelse og gjorde Mine til at ytre sin Mening. Der blev en øjeblikkelig Tavshed, og alles Øjne henvendte sig paa ham. Han raabte i en bister og afgørende Tone: »Jens Madsen er en Læsehest, som af Naturen har aldeles ingen Aand. Han er bleven foretrukken mig og mangan Student af Geni, hvis Skotvinde han ikke er værdig at opløse.«

Gregers' Aandedræt forslog paa Grund af hans Hæftighed næppe til at udtale dette Orakel. Efter denne Kraftytring hensank han paa ny i sin forrige Døsighed. Et ungt Menneske af Selskabet hviskede til sin Nabo: »Hvo var den vrantne Person, som talte?« »Hys, ti stille!« var Svaret. »Kender du ikke Mester Gregers? Det er en stor Lærd, som næsten ikke omgaas med nogen. Han taler ogsaa højst sjældn, men han tænker des mer. Det skal være et stort Hoved og en Mand af sjældne Kundskaber.«

En Pavse paafulgte, inden Underholdningens afbrudte Traad knyttedes igen. Kromanden traadte imidlertid ind med sin Nathue i Haanden og hilsede paa sine Gæster.

»Værer mig hilsede, I boglærde unge Mænd! - saaledes lød Kromandens Hilsen - I, det gamle Danmarks Haab og glimrende Udsigt! Her ser I eders anden Fader og Opdrager. Ja, I ere Visdommens unge Poder og Planter, og jeg er den omhyggelige Urtegaardsmand, som vander eder med preussisk og Brunsviger Mumme, for at I maa skyde 193 rask i Vejret og grønnes som Libanons Palmer. I ere Verdens Lys og Lamper, og jeg er den Mand, som gyder Olie paa Eders Væger, paa det I maa skinne som Solen for de mindre Himmellys.«

»Den Præken kan du udenad,« raabte en Student, »den hørte jeg af dig i Fjor.«

»Bedste Ven!« svarede Kromanden, »gid du havde kunnet den Præken udenad, som jeg hørte af dig i Fjor. Den skiltes ad i Midten for dig, din arme Tyv! Du talte med megen Salvelse om Mariæ seks Glæder, men den syvende fik du i Vrangstruben, alt hvad du hostede og gispede, vilde den dog ikke frem.«

Ved denne skadefro Bemærkning bragte Kromanden Spotteren til Tavshed og vedblev at spase med

Studenterne, blandt hvilke han havde frit Sprog. I Almindelighed blev ogsaa hans Fremtalenhed godt optaget. Kun Mester Gregers sagde med Eftertryk:

»Den Øltapper glemmer, hvad Afstand der er imellem ham og fornuftige Videnskabsmænd.«

»Det er vel, I husker mig paa, at I har mere Forstand end jeg,« svarede Kromanden; »thi det gaar mig hvert Øjeblik af Glemme, naar jeg taler med jer.«

»Han er en uforskammet Karl,« skreg Gregers opbragt.

Kromanden skjulte sin Forbløffelse og vedblev med paatagen Raskhed: »For Mester Gregers skammer jeg mig. Jeg bøjer mig for ham i Støvet. Jeg kysser hans Fødders Fodskammel. Han er en Mand, fra hvem Epigrammer, Anagrammer, Parallelogrammer gaa som Øl fra et Spundshul. Men jer andre ser jeg betydelig over Hovedet. Min Hjerne er rig 194 paa Kløgtighed, mens I maa smaalig stave jer til jer Smule Forstand ud af græske og arabiske Bøger. Sætter I eder over mig, saa sæt Tiggermunken, der betler sig frem fra Dør til Dør over Lybekkeren, der maaler sine Florener i Skæppevis.«

Døren gik op, og Slotskapellanen Jens Madsen traadte ind i Skænkestuen med Paulus Eliæ ved Haanden.

»Her«, begyndte han, »se I min gode Ven og Velynder, der, skønt en højfornem Canonicus, ikke agter det under sin Værdighed at sidde til Bords mellem fattige Studenter.«

»O,« svarede Mester Paulus, »min største Lyst er at befinde mig i en Kres af Ynglinge. Mit Hjærte stemmer mere over ens med Ungdommens sorgløse Frihed end med gamle Mænds Klogskab. Jeg finder mig aldrig vel til Mode i mine Ordensbrødres Selskab. Om jeg aldrig naar saa høj en Alder, bliver jeg dog bestandig Student. Ja, blev jeg endogsaa Bisp i Roskilde, fandt man dog stedse i mig den gamle Paulus.«

I Begyndelsen paalagde Canonicussens Nærværelse de unge Mennesker nogen Tvang; men efterhaanden som Selskabet tog mere stærk Drik til sig, indfandt Friheden sig igen. Et Par Stemmer begyndte halv sagte, som om de mistvivlede om Understøttelse af de øvrige Gæster: »Leve Mester Paulus, den ene saliggørende Kirkes grundfaste Hjørnestein!« Men denne Lyd blev straks overdøvet af hele Skarens Raab: »Leve Morten Luther, den romerske Skøges Banemand! Leve Tausen og Palladius! Leve den danske Moses, der med Kraftens Sværd slaar Mizraims Guldkalv i Sønder! Leve 195 den danske Aaron, der med sin Blomstestav leder os til Herrens Land!«

Slotskapellanen raabte forskrækket: »Stille! stille, bedste Venner! For Guds Skyld, kære Mester Paule! regn mig ikke til onde, at I er kommen i Selskab med slige gudsforgaaede Mennesker.«

»Ingen Undskyldning,« svarede Paulus, »ingen Undskyldning! Jeg lider godt denne Hjærternes Opbrusning. Jeg lider godt, man med Varme forfægter sin Tro, selv naar den grunder sig paa en Vildfarelse.«

»Men kan jeg tro mine egne Øjne!« begyndte Gregers i Krogen. »Paulus Eliæ drak med paa de argeste Kætters Helsen!«

»Misforstaa mig ikke, gode Ven!« svarede Canonicussen; »misforstaa mig ikke. Gud fri mig fra at holde med dem, de forblindede, der skælde Kirkens hellige Fader og spotte de tilbedelsesværdige Helgener. Kun deres velmente Stræben, deres Selvopofrelse for indbildt Sandhed føler jeg stor Agtelse for. Jeg kunde paa samme Vis ære den Hedning, der vovede sit Liv for de stygge Afguder Jupiter eller Pallas Minerva. Ak, Hans Tausen har handlet slet imod mig; han har forbandet mig og givet mig Øgenavne. Men han miskender mig. Han ved ikke, hvor jeg velsigner ham. Kunde han se dette kærlige Hjærte, da vilde han styrte sig i mine Arme og sukke: *Pater peccavi!* Om Natten væder jeg tit mit Leje med brændende Taarer af Bekymring for hans Frelse. Jeg beder daglig Himlen at føre ham tilbage paa den rette Vej. Ikke den rene Tros Fjende elsker jeg i ham, derfra bevare mig St. Knud! Men naar jeg paa den anden Side betænker, at han sætter 196 alt Selvhensyn til Side, at han foragter al jordisk Lykke, at han handler af den rene -«

»Af den rene Egoisme,« faldt Gregers ham i Talen, »af den rene Egoisme handler han. Hans Fingre klør efter en kættersk Bispestav.«

»Ja, det var et sandt Ord,« faldt Eliæ ham igen i Talen. »Af den rene Egoisme handler han. Der har vi det. Det var som skrevet ud af mit Hjærte. Der er min Haand, Mester Gregers. I er min Ven.«

»Hans Ærgærrighed, hans Tørst efter et stort Navn, hans Higen efter Martyrkronen er alt for iøjnefaldende,« sagde en Papist. »Og hvad hans *ingenium* angaar -.«

»Hans *ingenium*,« sagde Paulus Eliæ, »det store *ingenium* i hans Stridsskrifter, ja derom er der kuns een Mening. Det er kosteligt.«

»Hans *ingenium*,« blev Papisten ved, »bestaar i blot Abevæsen; han laaner en Hoben drøje Talemaader af Doctor Martin og drømmer sig da en anden St. Paulus.«

»Det var det, jeg vilde sige,« tog Paulus Eliæ atter Ordet. »Et kosteligt *ingenium* lægges vel for Dagen i hans Skrifter, men ikke hans eget. Han minder om Alliken, der smykker sig med fremmede Fjer.«

Jens Madsen blandede sig aldeles ej i slige lærde Afhandlinger. Han puslede bestandig om Canonicussen, hvem han skænkede en udelt Opmærksomhed: »Lyster eder ikke en liden Lanter eller et Slag i Brættet, ærværdige Fader! Drak I kanske hellere en Kande Rostokker end det hjemmegjorte Øl?« Deslige Spørgsmaal gjorde han hvert Øjeblik sin høje Velynder.

197

»Blandt andet Snak, Her Canonicus,« begyndte Kromanden, »hvorledes staar det til med Messen? I har vist hørt af den nye Vise, at hun ligger og drages med Døden.«

»Forskaan mig for slig uterlig Skæmt i Aften,« fik han til Svar; »vi mødes jo her for Gammen og Lystighed, og ikke for at kives om vor Tro.«

»Og dog bliver det jer Pligt,« blev Borgeren ved, »som god Katolik at gribe hver Lejlighed til at føre de vildfarende Faar tilbage til Kirkens Skød. ! finder her i mig en bodfærdig Kætter, hvis Omvendelse bør ligge jer paa Hjærte. Svar mig derfor paa følgende Spørgsmaale: Er Paven i Rom virkelig ufejlbar?«

»Hvad han erklærer i Kirkens Navn, staar fast som Guds Ord.«

»Dersom jeg blev Pave, kunde jeg da ikke fare med Løgn?«

»Dette Faktum var utænkeligt.«

»Endnu blot eet Spørgsmaal: Dersom jeg ihjelslog jer og slap fra Mestermændene, kunde jeg da siden for gode Ord og Betaling abonnere en Plads i Himmerig?«

»Snik Snak!«

»Endnu Eet: Kan et syndigt Menneske æde vor Herre som en anden Hvedeknop?«

»Ti stille, paatrængende Menneske! Det anstaar mig ikke at mundhugges paa Dansk med en ulærd Borgermand. Jeg disputerer kuns med Baccalaureis og kuns paa Latin.«

Saaledes undveg Paul Eliassen den ganske Aften at indlade sig i Kirketroens Forsvar uden at bringes til Hede ved nogen Slags Spot over dens Dogmer. 198 Ved mindste Lejlighed drejedes dog Talen paa dette Æmne, og Striden blandt de unge bestod blot i en Gentagelse af de stridige Parters Forsvarsgrunde.

Gregers hørte længe tavs paa Kiven. Endelig rejste han sig op, vinkede med en vigtig Mine til Lyd og sagde:

»Der er Fejl paa begge Sider. Det er Sagen. Kirken trænger til en Reformation - og - -«

Inden han havde udtalt, blev Døren reven voldsomt op. En Yngling styrtede med forvirret Ansigt ind ad Døren og raabte: »Brødre! har I hørt den oprørende Nyhed, at Johan Tausen er stævnet af Raadet, fordi han har tordnet mod de papistiske Bisper fra sin Prædikestol?«

»Det er aldrig muligt!« gav man til Svar.

»Det er kun alt for vist,« vedblev Ynglingen. »I Morgen skal han indfinde sig. Biskop Rønno vil selv sidde blandt Dommerne. Han ventes herind endnu i Aften. Man siger for vist, at Tausen maa prise sig lykkelig, hvis han slipper med at forvises Landet.«

»Død og Ulykke!« lød det fra alle Læber. »Det gaar for vidt. Vil man nu bruge Sværdet for at hævde de Løgne, man ikke længer med Pen og Mund kan forfægte. Velan da! Lad det komme an paa, om Luther eller Paven tæller flest Arme til sit Forsvar i vort Fædreland. O, Kong Christiern, kunde du slippe ud af dit mørke, usle Hul i Sønderborg, da skulde den hovmodige Klerk Rønno ikke længe bryste sig.«

»Københavns Borgere,« føjede Ynglingen til, »ville samle sig bevæbnede paa Gammel Torv, naar 199 Retten holdes. De ere fast besluttede til at revidere Papisternes Dom.«

»Ogsaa vi ville tage en Haand med i Sagen,« raabte Studenterne. »Saa længe man ikke har lagt Baand paa vore Hænder, skal man heller ej lægge Baand paa vor Samvittighed. Vi har Hoveder nok ved vort brave Universitet, vi behøver ej at søge os et Hoved i Rom.«

De sloge da hinanden trofast i Hænderne, og svor, at ingen skulde krumme et Haar paa Tausens Hoved, saa længe der var Sværd og Knipler i Sjælland: »Vi ville ikke leve, naar vi ej tør frit forkynde Sandheds Ord. Vi ere for myndige til at tro paa hvert Ord, som en gammel Gæk i Italien finder for godt at binde os paa Ærmet.«

Poul Eliassen befandt sig ganske forlegen. Jens Madsen drog ham til Side og spurgte ham gentagne Gange uden at faa Svar: »Mener I, ædle Fader, at den nye Tro skulde faa Overhaand? Da vare vi jo usle Mennesker uden Levevej. Paven giver os aldrig en Hvid for vor Troskab mod ham.«

Gregers forsøgte forgæves at blive hørt, mens han afgav sin Betænkning. Han blev herover saa fortrydelig, at han forlod Selskabet.

Det lidet Tal Studenter var fulde af Selvfølelse og Glæde over den nys tagne Beslutning. Det overlod sig da uden Betænkning til den lydeligste Jubel, som om det kække Forsæt alt var udført.

»Hvor er Silvius?« spurgtes der. »Han er en vis Mand ved saadant Foretagende.«

»Han kommer snart bag efter mig,« svarede han, der havde bragt det slemme Nyt. »Den stakkels 200 Stymper vadsker først en Smule Blod af sit Ansigt. Han har igen ved sin Særhed forvoldt sig en ubehagelig Tildragelse. Tænk engang, vor Ven er dødelig forelsket i en Pige, som han aldrig har set. Han har, som vi alle, hørt tale om den dejlige Sophie paa Ravnshøj. Siden den Tid drømmer han om hende baade Nat og Dag. I Morges fortalte jeg ham hændelsesvis, at denne meget omtalte Skønhed befandt sig her i Staden for at besøge nogle Veninder. Da besluttede han at vove alt for at komme til at se hende. Jeg fortalte ham, at hun boede lige over for vor Frue Kirke. Han fik det Indfald at stille sig ved Kirkemuren og ikke forlade sin Post, førend han saa hende forlade Huset. O, udraabte han, jeg skal med urokkelig Taalmodighed blive som en Støtte paa min Plads. Før vil jeg udsætte mig for at dø af Hunger og Tørst end for at forfejle det lykkelige Øjeblik, da hun træder ud paa Gaden. Denne Plan omstyrtede jeg ved at fortælle ham, hun gik aldrig ud. Der fløj ham en halv Snes urimelige Anslag igennem Hovedet, men jeg bragte ham dog til den Indsigt, at ingen af dem stod til at udføre. Vi skiltes ad, og jeg var forvissat om at have forebygget alt Galskab. I Aften, da Borgerne havde tændt Lys, gik jeg gennem Nørregade. Da saa jeg ham ved Maaneskinnet staa med Øjnene vendt mod et Vindue i den Gavl, hvor hun boede. Saaledes stod han forstenet som St. Jørgen derude i Haven, og rørte hverken Haand eller Fod. Mig bemærkede han ikke, og jeg lod ham uforstyrret staa i sine Drømmerier. Da jeg kom tilbage den samme Vej og gik forbi det magnetiske Hus, faldt der en Del løsrevet Kalk ned 201 paa Gaden foran mig, og jeg hørte et Pigebarn ved Siden af mig sige til sin lille grædende Broder, som hun førte ved Haanden: Hys! ti stille! ser du ikke Skorstensfejeren paa Taget? Han kommer ned og tager alle uartige Børn. Jeg saa i Vejret og - døm om min Forskrækkelse! Silvius steg ud af Skorstenen og kravlede omkring paa Taget. Mit Blod isnede; jeg havde ikke Mod til at se op til ham, da jeg hvert Sekund ventede at se ham ligge knust ved min Side. Jeg hørte ham glide mellem de raslende Tagsten, hvoraf en klaskede ned paa Brostenene. Dog fik han atter Fodfæste og klavrede som et Egern ned ad Tagrenderne. Endelig naaede han en Stige, som var stillet til Muren. Imidlertid var en Del Folk tilstillede. En havde det ulykkelige Indfald at skribe: Der er en Tyv, en Tyv!

Dette Skrig løb fra Mund til Mund. Vægteren, hvis Opførsel indtil dette Øjeblik havde været mig uforklarlig, da han ganske tydelig ej havde villet blive Opløbet var, spillede nu den overraskede, og kaldte med Piben sine Kammerater til Hjælp. Til Silvius sagde han: Herhid, din Tyveknægt!

Hvordan? svarede denne; har du ikke selv laant mig din Stige, du uforskammede! Har jeg ikke forud givet dig en ublu Betaling?

Ingen Ræsonneren her! svarede Vægteren og greb Silvius i Brystet. Men han sled sig løs og gav Vægteren et saa eftertrykkeligt Slag i Ansigtet, at denne laa udstrakt paa Gaden. Silvius vristede ham Pryglen af Haanden, og da to fra Nabogaden tililende Vægtere i sluttet Trop vilde gaa løs paa ham, traadte han et Par Skridt tilbage med det erobrede Vaaben, og sagde til dem: Love I mig at føre mig 202 op i dette Hus, som jeg falskelig beskyldes for at have bestjaalet, da giver jeg mig frivillig i eders Vold, og I skulle snart se mig retfærdiggjort.

Ja vist gør vi det, svarede Vægterne, det forstaar sig.

Han nænnede sig da til dem, og en viklede sin Næve fast i hans blonde krøllede Lokker, medens de to andre sloge hver et drøjt Tag i hans Skuldre. - Kom kun nu med, go' Karl, sagde de, saa skal du snart faa Huslejlighed. Her er et Hul til dig herinde paa Gammelortv, hvor hverken Sol eller Maane skal skære dig i Øjnene.

Findes der da aldeles ikke Tro og Love hos jert falske Pak, skreg Silvius, og begyndte at brydes med de haandfaste Karle, der førte ham.

Jeg nærmede mig til den mishandlede Vægter fra Nørregade, som naturligvis var mest opbragt. Gode Ven, sagde jeg; det er dog Skade, det stakkels unge Menneske nu skal offentlig blive beskæmmet for en Ubesindigheds Skyld.

Ubesindighed? svarede han. Ja hænges ved Benene paa Lygtepælen burde det Hundetøj, som løber om og gør Mudder paa Gaden. Skal saadan Springgaas understaa sig at slaa Kongens Folk i deres Embedsforretninger?

Jeg lod et Par Skilling glide ned i hans Haand, og vedblev: Noget burde man dog visselig holde hans Ungdom til Gode.

Af Ondskab kommer saadanne Streger jo rigtignok ikke, svarede Vægteren; men det skader ikke, han faar en liden Lekse for en anden Gangs Skyld.

Det er et net ungt Menneske; han er sikkert 203 smukke Folks Barn, blev jeg ved og tillistede ham endnu en Mønt.

Han har et eviggodt Ansigt, sagde Vægteren. Det skær mig i Hjærtet for ham. Jeg skal paa Ære heller ikke være ham haard i min Rapport; men der maa dog være en Orden i alt.

Jeg gav ham nok et Stykke med de Ord: Eders Øjne skulde vel ikke have slaget eder fejl? Har I ikke taget ham for en anden?

Det bedste Syn har jeg rigtignok ikke, sagde Vægteren, idet han betragtede Pengene; jeg trænger hardt til et Par ny Glarøjne, de koste fire Penninge, og jeg usle Stodder ejer kuns de tre, jeg har her i Næven.

Her er den fjerde, sagde jeg, køb saa et Par nye Øjne og se jer for, om I ikke har taget fejl af Manden.

Tør I da indestaa mig for, sagde han, at denne hersens Knægt er ikke den samme, som krøb i Skorstenen? Saa slipper jeg ham straks løs.

Var det den samme, sagde jeg, da kunde let en og anden Omstændighed blive berørt i Forhøret, som kunde være jer saa god som Bremerholms Gærning. Men naar I tager ham ret i Øjesyn, vil I bedst selv overbevise jer derom.

Vægteren betragtede Silvius og raabte: Ja, I har Ret; det er sandt for Gud en ganske fejl Person! - Kammerater; denne gode Mand er langtifra Tyven. Det var Ligheden, der gjorde det. Forskelien var blot, at den anden var skrutrygget og havde kuns eet Ben. Det var formodentlig ham, der løb, alt hvad trække kunde, hist om ad Studenstrædet.

Derpaa blev Silvius løsladt. Vægterne fulgtes ad 204 ned i en Kælder, hvor de gjorde sig en glad Aften ved at bekoste dem gammelt Øl for 4 Penninge, og jeg bortfjernede mig med vor gode Ven.

Nu forklarede Silvius mig Tingenes Sammenhæng. Af Vægteren, som hver høj Helligdag fik hos Familien et Tællelys og en Hvedekage til sine Børn, havde han faaet en fuldstændig Besked om Husets Lejlighed. Deraf vidste han, at der i den skønne Sophies Værelse fandtes en rummelig . Kamin, som om Sommeren var tilspærret med en stor Trælaage. Hvis han befandt sig i den, vilde han kunne høre Pigens fortrolige Samtale med sine Legesøstre. Ja, hvis han paa Laagen blot havde en liden Aabning, kunde han jo ret i Mag bese hendes hulde Skikkelse og efter Sengetid ved Skinnet af en Lampe, der hver Nat hang i Værelset, betragte den sovendes Træk. Vægterens Betæneligheder overvandt han ved et godt Greb i sin Pung, og krøb, forsynet med et Vridbor, igennem Skorstenen ned til den beskrevne Kamin. Alt var tyst i Kammeret, og han begyndte forsigtig at bore i de tynde Fyrrebræder. Inden han havde fuldført sit Arbejde, gik Døren op og to Piger traadte ind i Værelset. Uagtet han nu lagde sin Haand lettere paa Vridboret, knagede det dog lidt i Bræderne.

Eja, skreg den ene Jomfru; der er en Mus i Kaminen! der er en Mus i Kaminen!

Aa Snak, raabte den anden; det er kuns Indbildning.

Jo, svartes der, jeg hørte kun alt for tydelig, den gnavede paa Laagen.

Og om nu saa var, tog den anden Ordet; det var da ingen Ulykke. Jeg kan godt lide de smaa 205 løjerlige Dyr. Deres Haar ere jo saa bløde som Silke. Jeg skal aabne Kaminen, hvis du vil hjælpe mig at fange den.

Derpaa nærmede hun sig og forsøgte paa at løsgøre Laagen. Silvius trak forsigtig sit Værktøj til sig, og den formentlige Mus holdt sig saa stille, som en Mus i hans Sted vilde have gjort. Til al Lykke sad Laagen saa fast, at det gik over en Jomfrus Kræfter at aabne den. Desuden skreg den frygtsomme: Ak, sødeste Sophie, lad dog være, lad dog være! jeg dør af Skræk.

Nu vel, svarede Sophie, jeg vil hente Mads Gaardskarl og befale ham at tage Soliman med; den tager godt Mus.

Silvius havde hverken Lyst til at give sig i Kast med Mads Gaardskarl eller Soliman. Han steg derfor tilbage gennem Skorstenen, inden Jagten gik for sig, højst nedslagen over sit Anslags uheldige Udfald. Hans følgende Genvordigheder ved I. Nu befinder han sig i højeste Velgaaende, naar undtages en svulmet Næse, lidt Værk i Lemmerne og et Par blaa Øjne, som han fik i Vægterfejden.«

Næppe var Fortællingen endt, før man i Haven hørte Silvius' Røst. Han bebudede sin Ankomst med det lydige Raab: Pereat Joachim Rønnov! Pereat Joachim Rønnov! svarede hele Selskabet, der gennem den aabne Havedør ilede ham i Møde.

Forgæves søgte Jens Madsen at dæmpe det støjende Udbrud af Hadet mod Roskilde Bisp. Det var ham ikke muligt at faa et Ord indført. Urolig saa han gennem Vinduerne ud over den alfare Vej, som løb forbi Havegærdet, af Frygt for, at de forbigaaende 206 muligen kunde høre det formastelige Raab. Men da han i samme Minut saa en Flok Ryttere nærme sig, da steg hans Angest til det højeste. Han foldede sine Hænder og skreg med en Røst, der var halv kvalt af Taarer: »O jeg fattige Slotskapellan, hvad har jeg syndet, at Vredens Haand ligger saa haardt paa mig. Fader Paule! Fader Paule! Alforbarmende Paule Eliæ! Til jer støtter jeg al min Fortrøstning. Beskærm mig dog naadelig, dersom jeg kommer i nogen Fortræd for det *scandalum*, jeg uskyldigen har foranlediget!«

Opmærksomme ved Larmen gjorde Rytterne Holdt, og den fornemste blandt dem steg af Hesten. Det var en Mand af svær Legemsbygning med busket Bryn. Han var iført en sort Fløjelskaabe, prægtigen stukket med Guld. Med raske Skridt gik han gennem Stikkelsbærgangen op mod Kroen.

Her mangler i Manuskriptet det sidste Blad af 4. og hele 5. Halvark. Det maa antages, at der paa de manglende Blade har været fortalt, hvorledes Rønnov - thi ham er det - har holdt Forhør over Studenterne. Jens Madsen »er næsten gaaet fra sig selv af Skræk«, og Silvius har uden Tvivl frivillig meldt sig som den skyldige. Bispnen har da givet Befaling til, at han skal føres til Universitetets Fængsel. Han har derpaa vendt sig til Paulus Eliæ og udtalt sin Forbavselse over at træffe ham i dette Selskab. Paa Vejen ind til Byen har da Kanniken haft meget Møje med at faa den strenge Bisp til at forstaa sit Mellemstandpunkt. Denne synes at have bebrejdet ham hans ungdommelige Optræden og verdslige Vandel, og Povl Helgesen har til Gengæld 207i Protestanternes Aand kritiseret Kirkens Love og Klosterets Regler. Ordskiftet er til sidst kommet til at dreje sig om Præsternes Ægteskab. Af en paa det omtalte Blad (C) bevaret Tilføjelse ses det, at Paulus om den katolske gejstlige bl. a. har brugt følgende Ord:

»Livets blidere Følelser kender han ej. Ren Elskov og utøjlet Raahed er i hans Forestilling eet. Bruden, Manden, Faderen og Moderen tale i et for ham uforstaaeligt Sprog. Menneskenes naturligste Klager finde ingen Genlyd hos ham; thi midt i Livets Sommer har han forvandlet sit Bryst til en kunstig Iskælder. Og dog passer denne Beskrivelse blot paa de samvittighedsfuldeste Klerke. Om den store Skare, der bruger Klostertaget og Kappen som et bekvemt Skjul for alle Mørkets Gærninger, væmmes jeg ved at tale, ligesom jeg gyser ved at tænke paa, hvad de spæde Benrade, der stundom opgraves i Klosterhaver, vidne om Nonnernes Sæder.«

I Modsætning hertil har han skildret de første Kristnes Liv. Disse fattige Folk i Galilæa og

»i Judæa vare langt fra den Slags Hellighed. De vare Familiefædre, der førte med deres Børn og Koner et skyldfrit Liv. Vi ville derimod være helligere end de helligste. Men vi handler som en Vandringsmand, der igennem Arabiens Ørk gik til et Guldslet. Han kastede sit Brød og sin Læderflaske bort for at være desto lettere til Fods paa Vejen til sin Bestemmelse.«

»Skynd dig da bort, du Kirkens troløse Tjener,« sagde Rønnov. »Skynd dig bort og udsøg dig en kælen Konkubine. Brug du kuns anden Gang din 208 løbske Tunge til Tolk for Kætterne. Jeg har bedraget mig, da jeg troede, din Lærdom og dit lyse Hoved skulde blevet et Værn for den gamle Tro.«

Paul Eliassen rødmede ved den Ros, der laa i de sidste Ord. »Eders Naade misforstaar mig,« sagde han.

»Hvordan?« blev Bispnen ved. »Har jeg ej med egne Øren hørt eder bagvaske Roms ubrødeligste Love?«

»I misforstaar mig,« sagde Paul Eliassen. »Det kommer af, at I er ubevandret i Dialektikken. Jeg betragtede kuns Sagen med Forsæt i et falsk Lys, jeg stræbte at sætte mig ret levende hen paa Kætternes Stade for des bedre at kunne gendrive dem.«

»Men I sagde jo udtrykkelig, Kætterne havde Ret,« svarede Bispnen fortrædelig.

»Ja vist har de Ret,« blev Paul Eliassen ved, »naar Sagen betragtes paa verdslig Maade; men naar den betragtes med aandeligt Øje, da have de ej absolut Ret. Relativt talt have de Ret. Deres Ret støttes paa de nys af mig fremsatte Grunde, men da disse Grunde langt fra ere uomstødelige, kan deres Ret heller ej forsvares. Tror I ej, at jeg i mit uplettede Ungkarleliv skulde have haft Lejlighed nok til at erkende, hvad Fordel den enlige Stand bringer en Guds Tjener? Han skal som en ophøjet Tilskuer kunne betragte Livets vidtløftige Skuespil. Han skal bedømme de Verdsliges Færd, uden selv at dele deres smaalige Sorger og Idrætter. Hvor skulde den Klerk faa Stunder at ransage Kirkefædrenes Foliaer, som hvert Øjeblik forstyrres, naar hans Kvinde begærer en Penning til Gryn og Flæsk? Hvorledes skulde man i Fred kunne grunde paa de 209 skolastiske Teologers Visdom, naar Barnet i Vuggen skreg af Bugvrid? Skulde den Arm, som nys havde favnet en Kvindes Legeme, den Haand, som nys havde klappet en Kvindes Kind, berøre Guds Legeme og Blod? Skulde de Læber, der nys besmittedes ved kødelige Kys, være rene nok til at berøre Monstransen?

Skulde umælende Unger savle paa de hellige Messeklæder? Kuns en snæverhjærtet Præst kan føle sig ene i Verden, fordi han ingen Hustru har. Den samvittighedsfulde betragter hele sin Menighed som sin Familie. Hver lønlig Synd, som trykker deres Hjærte, betro de til ham, og han siger dem, ledet af den Helligaand, hvad Gud dømmes om deres Vandel. Han bliver en Midler mellem dem og Himlen. De komme med deres Anger til ham og gaa hjem med Tilgivelsen. Har han selv legemlige Sønner og Døtre, da stjæle disse Kærligheden fra hans Menighed, og de mange Sjæle, som havde lige Krav paa hans Ømhed, forvandles til Stedbørn. Apostlerne forlode deres Koner og Børn for at følge Kristi Kald, og vor Frelser har kundgjort os sin Dom ved at vælge den reneste Jomfru til Moder.«

»Eders Forsvar for Kirkens Lærdom synes hel kløgtigt,« sagde Rønnov, »men er efter min Fremgangsmaade unødvendigt. Hvad Koncilier og Pave har foreskrevet, skal menig Mand tro. Hverken Borgmester, Tøndebinder eller nyfigen Bondeknøs er beskikket til at ransage den offentlige Bekendelse.«

Vagten paa Taarnet over Vesterport blæste paa sit Horn. Da man hørte Rønnovs Navn, blev Porten straks opladt, og han drog ind i Byen med sit Følge.

210

II

Den næste Morgen ved Tislæt var der paa Garmeltorv en saadan Folkestimmel, at Hans Tausen med Nød og næppe kunde bane sig Vej til Raadhuset. Rigets Raad sad ved de tre Sider af et langt Egebord; men ved Bordenden var ingen Bænk opstillet. Der maatte Tausen staaende tage Plads, medens Bisperne fremførte de af Historien noksom bekendte Anker imod ham. Paul Eliassen var til Stede som den, der var mest bevandret i Hans Tausens Skrifter. Han vidste med særdeles Kløgt at udfinde de mest stødende Udfald mod de katolske Gejstlige. Han oplæste paa Rønnovs Vegne de Steder, hvor Bisperne kaldtes blodgærrige Tyranner og stive Halse.

»Det gaar for vidt,« sagde Oluf Rosencrantz. »Det er snart ude med borgerlig Orden i Danmark, naar en Bondesøn skal ustraffet kunne skælde saa mange ædelbaarne Herrer.«

Rønnov begyndte: »Vi have særdeles Aarsag til at føre Klage over ham. Han har i Paahør af Rigets Raad talt os haanligt til. Vi ville forbigaa Skældsordene mod os. Det giver et alt for forargeligt Billed af Tidernes Vanart at gentage, hvad Ord en selvgjort Præst har vovet at bruge mod Landets første Gejstlige. Desuden synker hans Skaal saa dybt, at flere Lodder ej gøres behov. Det er nok at bemærke, han har kaldt vore rettroende Præster Bedragere, blinde Knubbe, lade Bukke og unyttige Jordens Byrder.«

»Gud naade eder, Hr. Hans, hvis I ej formaar at 211 svare til disse Beskyldninger,« sagde Tyge Krabbe, Rigets Marsk.

»O,« svarede Paul Eliassen, »jeg maa med grædende Taarer tilføje, at han har spottet med den hellige Transsubstantiation. Det skal jeg nok, naar forlanges, godtgøre af hans Bøger.«

Tyge Krabbe sagde: »Svar til disse Kæremaal, Hr. Hans!«

Denne begyndte: »Om jeg i min Iver har brugt for skarpe Udtryk mod de høje Bisper, da beder jeg Gud og dem om Tilgivelse. I Stridens Hede skelner man ej let Aandens og Kødets Varme. Men fra den Lære, jeg har forkyndt, afviger jeg ej et Straabred. Jeg tør ej nægte Guds hellige Ord. Har jeg ej andet Valg, da strider jeg heller mod alle Rigsraader og Bisper, ja mod Djævelen selv end mod Gud og hans Engle. Ingen Verdens Magt skal aftvinge mig de Ord, at Guds Legeme findes i Æsken eller hans Blod i Bægeret.«

»Hans! Hans!« sagde Poul Eliassen. »Hvor kan I fragaa, at denne Kirkens Lære støttes paa Skriften, som I bestandig beraaber jer paa?«

»Ej et Ord derom!« faldt Rønnov ham i Talen. »Her er mere end nogensteds Ordstrid om Troen paa sit urette Sted. Den Lære, som fra Apostlernes Tid ved Haandspaalæggelse er gaaet fra Mund til Mund, er ophøjet over Menneskeforstand. Ene Clemens i Rom kan fælde Dom over min Lærdom, jeg over sjællandske Præsters. Det kommer ej an paa, hvo der har mest i Munden, men hvem Kristi Statholder har sat over den anden. Sæt, jeg vilde inklade mig i Disputats med en Kætter, hvo skulde da dømme os imellem? Den Nar af Hessen eller den 212 Gæk af Holsten? Vilde man længer tillade hver ulærd Mand at danne sig selv en Tro, da vilde man snart faa saa mange Religioner som Hoveder. Snart vilde da Skolebarnet gaa i Rette med sin Tugtemester og straffe ham for Vildfarelser. Hans Tausen tilstaar sin kætterske Lærdom, Sakramentet

angaaende. Han er altsaa strafskyldig. Endvidere sigte vi ham for, at han gør Indgreb i vor Herlighed ved at vie Præster paa egen Haand.«

»Jeg vedgaar,« svarede Tausen, »jeg har med min Velsignelse styrket de Mænd, som følte sig kaldede til at tale mod Munkeløgn.«

»Ret saa,« svarede Rønnov, »vi faa daglig flere selvgjorte Bisper i Sjælland. Forleden traf jeg en Karl, som sagde, han var viet af Hans Spandemager. Ham satte jeg i Fangehullet og lod mine Drabanter med Hasselstokken give ham anden Vielse. Ved Lejlighed skal samme Ære times eders Præster.«

Imidlertid blev Almuen paa Torvet mer og mer højroestet, fordi den troede sin yndede Prædikant Hans Tausen i Fare.

Følgende Ytringer hørtes omkring i Folkestimlen:

»Hvad monstro Raadet har i Sinde med Her Hans i Dag? Det varer mig noget længe, førend han slipper ud.«

»Han skal ganske bestemt rettes, fordi han har sagt, at visse Folk komme til Helvede. Men ikke mine Ord igen! Jeg kommer af og til i Her Tyges Hus og efterser hans Skorsten. Ved saadan Leilighed spørger han mig gjerne om et og andet, og jeg har nok kunnet mærke, min gode Hans maa takke Gud, om han kan blive hængt, førend han bliver brændt.«

213

»Snik Snak! Raadet ser sig vel for. Dersom Mester Hans skete nogen Overlast, kom der aldrig en Sjæl levende fra Raadhuset.«

»Det er en velsignet Mand paa en Prækestol, du! Hørte du ham i Søndags i Nicolai Kirke? Jeg glemmer aldrig de dejlige Ord, han talte: *Af deres Frugter skulle I kende dem*. Det var sgu godt sagt. Af deres Frugter skulle I kende dem! De kunde tage dem af det, hvo der vilde!«

»Ja, hvad siger du da om *Faarene i Ulveklæder*? Da jeg hørte det, kunde jeg ikke bare mig for at tænke paa Papisten i Graabrødre-Kirke; naar han messer, saa er det livagtig, som man hører et Faar bræge.«

»Det maa være en Satans Omstændighed at straffes med Baal og Brand. Imorges brændte jeg blot min Langfinger en Smule med Persejernet; det værker endnu som en Ulykke. Men tænk nu, naar hele Kroppen skal brændes op, lige indtil den nøgne Sjæl - det maa dog være ret en forbistret Pine.«

»Mig synes, Skorstenen ryger oppe paa Raadhuset; mon ikke Bispene stege Hans Tausen oppe ved Ildstedet?«

»Aa, Intet! Det er kuns Fyrbøderens Kone, der bager Æbleskiver til Rigsraaderne.«

»Mon jeg skal tro, Mester Hans nu faar sin Æbleskive lige saa vel som de øvrige?«

»Hilledød, hvor den lange Rønnov nu tager paa deroppe! Gud naade os for den gode Mester Hans! Jeg sidder den udslagne Uge bag min Væverstol som et Trældyr. Hver Dag regner jeg saa smaaligt ud, hvor længe der er til Søndag, blot for at komme til at høre Mester Hans tale det rene Guds Ord. 214 Kommer han nu galt af Sted, saa maa jeg leve som en Hedning. De gamle Løgnehistorier om St. Gertrud og St. Malene gider jeg ikke tiere hørte. Jeg vil før lade mit Liv, end han skulde komme noget til.«

»Hører I, hvor Bispen tager af Sted?« - »Man vil myrde Hans Tausen.« - »Bryd Brostenene op!« - »Træk fra Læderet!« - »Slip Rønnov ud!« - »Stik Ild i Raadhuset!«

Saaledes lød forvirrede Raab af Borgere over hele Torvet. Tyge Krabbe lod sig til Syne paa Trappen og slog til Lyd med Haanden for at tale Mængden til Rette, men det var ham ej muligt at bringe den til et Øjeblik Tavshed. Man overdøvede ham med det enstemmige Raab: »Kom frem med Tausen! Frem med Tausen!«

Retten holdt det raadeligt at skilles ad jo før jo heller. Sagen blev da i Hast saaledes afgjort, at Hans Tausen skulde forvises Sjællands Stift. Tillige blev det ham saa vel forbudt at bestige nogen Prækestol som at lade nogen Bog trykke.

Saa snart Tausen lod sig se, blev han modtaget med et almindeligt Glædesraab. De fleste af hans Dommere vovede knap at begive sig ud af Salen. Joachim Rønnov erklærede, han vilde først stige ned paa Gaden. Da han gik ud af Døren, fløj en Sten tæt forbi hans Hoved og traf en af Raadhusets Ruder. Han blev trodsig staaende paa det øverste Trappetrin, satte Armene i Siden og betragtede Mængden med et foragteligt Blik.

»Ned med den sjællandske Pave!« raabtes der.

»Hæng ham paa Lygtepælen!«

»Drej Halsen om paa ham!«

Allerede nærmede nogen sig og greb fat i hans 215 Kappe. Da vendte Tausen tilbage og formanede Folket til Rolighed. Derpaa ledsagede han Bispen over Torvet. Borgerne bleve derover meget forundrede. I Tavshed gjorde de Plads for de to Fjender, og Rønnov kom saaledes uden Overlast til sin Bispegaard. Ved Porten vendte Rønnov sig, gav Tausen sin Haand og tilhviskede ham med Selvovertøvelse: »Tak, Mester Hans!«

Joachim Rønnov gik med stærke Skridt op og ned i sin Stue. En Tjener kom ind og mældte ham, at en fornem Dame forlangte at faa ham i Tale. Bispen var i saa hæftig Bevægelse, at dette to til tre Gange maatte siges ham, inden det naaede hans Øre. Man indlod en Kvinde, hvis Skikkelse var mer anselig end yndig.

Rønnov blev overrasket: »Hvad bringer Frøken Birgitte Gjæ til mig?« sagde han.

»Er jeg eder nu saa aldeles fremmed, at mit Besøg kan sætte jer i Forundring?«

»Ingen er mig mindre fremmed end I, Frøken. Men jeg har i lang Tid ej mærket, at I vilde lade gammelt Venskab gælde. Vistnok bringer en overordentlig Anledning eder hid. Hvis jeg gætter ret, hvis I kommer for Tausens Skyld, da er jer Gang spildt.«

»Hvi lader I mig ej komme til Orde, førend I affærdiger mig. Har I saa stor Lyst til at tænke eder mig i en ydmygende Stilling for jer, at I paa blot Formodning lægger mig en Bøn i Munden for at nyde Triumfen at afslaa den?«

216

»Tal, Frøken! men sæt jer ej i Hovedet, at en Mand i min Alder skulde lade sig bedaare ved listig Tale, fordi den strømmer fra skønne Læber.«

»Hvor kunde jeg være saa daarlig at tro, Roskilde Bisp skulde være blødhjærtet nok til at bevæges ved en svag Kvindes Ord? Den Herre, der havde Fasthed nok til at sige sin Ungdoms Elskerinde Farvel for at naa sit høje Maal, han lader ej sine Følelser faa Magt over sin Villie. I er for kold til at røres ved Taarer af en Venus eller Freja - hvad skulde da en Begæring formaa af den Pige, I for længst forsmaaede?«

»O, Birgitte! I ved kun alt for vel, hvor kold jeg er. I har mer let end jeg forvundet Sorgen over, at vor Forbindelse blev hævet. I har jo givet jer Fæstensring til en Dreng, der gaar i Skole her i Byen; jeg tror, han hedder Herluf Trolle.«

»Det er ikke smukt, at I spotter mig, fordi min Kærest ej er nogen Rønnov; jeg har valgt en trofast Ungersvend i Stedet for en høj Sjæl, hvis store Planer ej kan forenes med det stille Husliv.«

»Pin mig ikke med Erindringen om mit sødste Haab som Ungersvend. Tror I ej, jeg saa, det var et jordisk Paradis, jeg gav Afkald paa, da jeg forlod min Birgitte? En bedre Aand sagde mig, jeg var skabt til mer end et kælent Hyrdeliv. Hvor kunde jeg lade svagere Mænd raade for Landets Vilkaar og strække mig paa Roser uden at tage Haand med i Tømmen! Den faldefærdige Kirke behøvede en Mand, der til Trods for Konger og Fyrster kunde slaa de ubudne Reformatorer af Marken. Dertil følte jeg Kraft og sønderrev de skønne Baand, der fængslede mig til Livet. Derfor bør I 217 agte mig, og derfor skal Danmarks Historiekrivere kalde mig en stor Mand. At Mindet om min første Kærlighed aftvinger mig et Suk, at det virker paa mig som Billedet af en Rose midt i en evig Vinter, det er menneskelig Svaghed; det ved Verden ej, det skal den ej vide. Men I, Birgitte, kender mig nok til at vide det.«

»Ogsaa jeg bliver vemodig ved at kalde min Ungdoms første Drøm tilbage; men Guds Ord lærer mig at anse Livets korte Vej for intet. Dog denne Trøst vil I jo nu fratage mig. I forjager den, som lærte mig at finde den himmelske Sandhed midt i Tidens Løgnespind. Eders latinske Messer er tom Ørelyd for en ulærd Pige.«

»Jeg gættede dog ret, at eders Tale til sidst vilde ende med Tausen.«

»Er da den store Rønnov saa afmægtig, at een fattig Præst med ubunden Tunge kan gøre hans Planer til intet?«

»Gøre mine Planer til intet - det kan ingen - ikke Satan selv. Men hvilken Tosse lader en liden Sten ligge for sin Fod, som han let kan rømme til Side?«

»Rønnov! Rønnov! Mindes I den Vaar, da I paa Bistrup tilsvor mig tusinde Gange, jeg var eder alt, og nu er jeg eder saa lidet, at I ej for min Skyld taaler en liden Sten ligge for jer Fod.«

»Velan da! lad Tausen præke her i Sjælland. Men paa eet Vilkaar: I kommer aldrig mer for mine Øjne. Ved Synet af eder lammes min Kraft. Gammelt Ord er dog sandt: et Jomfruhaar trækker mere end ti Par Øksne. Hvad Alverdens Magt ej havde truet mig til, det har I lokket mig til med eders 218 søde Tale. Farvel Birgitte! Denne Dag har set Rønnovs sidste Svaghed. Jeg vil ej mer som en anden Samson lade mig synge i Søvn af en Rosenmund.«

»Endnu eet! En Ven bad mig lægge et godt Ord hos jer for en ung ubesindig ved Navn Silvius, som fornærmede jer forleden. Jeg tror, han blev sat i Universitetets Fængsel.«

»Han er mig ligegyldig. Naar jeg slipper Ulven løs, kan Hvalpen gærne løbe med. Men nu ser vi hinanden for sidste Gang i denne Verden. Lev vel, Birgitte! med dette sidste Haandtryk, jeg giver eder, tager jeg Afsked med alt Kælenskab. Herefter staar jeg urokelig som en Mand af Jærn for den sande Kirkes Port. Hverken Ild eller Sværd skal trænge mig fra min Post. Om nu hver en Bisp og Præst faldt fra sin Tro, mig aftvinger ingen dansk Konge Tøddel eller Ord mod Kirken og dens Fader. Man kan brænde mig, man kan spærre mig i evigt Fængsel, den Vilje fortrodser man mig ej.«

»I tager fejl, hvis I tror, at jeg mer end I vil kunne glæde mig ved denne Jords Forfængelighed Dersom Herluf vil følge mit Raad, da ville vi forvandle vort Slot til en Skole, hvor fattige Drengene skulle vejledes til sand Kristendom. Jeg stiger gærne ned af Højenloft for at flytte til en liden Bondestue. Der vilde jeg som gammel Kone uden Savn gennem smaa Ruder se ud til den Verden, der grusomt bedrog Pigens Haab.«

IV

Næste Aften traf Andreas (den, der havde fortalt om Slagsmaalet med Vægterne) Silvius i en Have uden for Byen.

219

»Jeg ønsker dig til Lykke,« sagde han, »med at være sluppen vel af Bispens Vold. Tag dig nu i Agt, at du ej tredje Gang falder i gejstlig eller verdslig Øvrigheds Hænder.«

»Jeg priser mig lykkelig,« svarede Silvius, »ved at have undgaaet Konsistoriets Dom. Du ved, jeg er ikke meget ræd, men naar jeg tænker paa den gruelige Straf, Professorerne forleden Aar paalagde mig, saa rejser mine Haar sig paa Hovedet. Jeg kom nogle Timer paa Her Nielses Collegia over Habakuk. Uheldigvis fik jeg altid Plads ved et aabent Vindue, der førte til hans skønne Abildgaard. Naar nu Tiden blev mig ret lang, og Solen skinnede saa smukt paa Æbleblomsterne, listede jeg mig imellem ud af Vinduet og krøb op i et af Træerne. Der tog jeg for Tidsfordriv et Blad i Munden og fløjtede efter Nattergalen. Her Niels blev derover meget vemodig stemt og standsede tit sin Forelæsning for at høre paa min Røst. Han havde fast besluttet at skrive sit næste Program om den sære Forkærlighed, Nattergalen havde for Strubebogstavernes Udtale. Titelen: *Philomele gutturalium amica* var alt i Stand, tillige med Fortalen, hvori fortaltes den Erfaring, at en Nattergal, som ellers ej lod sig høre paa hans Grund, tit blev lokket til Vinduet, naar han med høj Røst foredrog Habakuk. Havde nu ej hans Datter Else fra tredje Loft set min Person, hørt mine favre Triller og meddelt Faderen sin Beundring over min Færdighed, var Legen løbet godt af. Men nu blev jeg stævnet for Konsistorium. Jeg gik straks til Bekendelse. Derpaa blev jeg forhørt ni og tyve Gange. Aarsagen til at Sagen gik i Langdrag var, at jeg ej var i Stand til at opgive min Faders 220 Navn, da jeg aldrig har hørt, hvis Søn jeg er. Man var nu i lang Tid uenig, om en Dom over et blot Fornavn kunde anses for lovformelig. Endelig faldt man paa den Udvej, at lade mit Familienavn *in blanco* for det første, hvorimod jeg lovede at lade Pladsen udfylde, hvis jeg kunde indhente nogen Efterretning om min Herkomst. Dernæst spurgte man mig, hvad Fag jeg opofrede mig til? Jeg svarede: Til Lovkyndigheden. Tænk dig min Rædsel, da Pedellen næste Dag forelæste mig følgende Dom: Eftersom Studiosus juris Silvius - er sigtet for og har tilstaaet sig skyldig i den kaade og uterlige Gærning, under Mester Nielses *prælectionibus in Habacucum* at have besteget et Træ, (om det var et Æble-, Pære- eller Blommetræ, kan ej vist afgøres), og der ugudeligen imiteret en Nattergals Røst, hvorved han i bemeldt Mester Nielses *studiis* stor Misforstaaelse og *Perturbation* tilvejebragt haver, da kendes for Ret, at han for saadan *qualificeret* Misgærning skal i Forvaring hensættes og der forblive, indtil han udenad har lært den Visbyske Waterret og samme Ord til andet opsige kan. Hermed have vi kærligen haft for Øje saa vel hans tilbørlige Afstraffelse, andre til Skræk og Advarsel, som hans Fremvækst i nyttig

Kundskab og Oplysning.«

»Men sig mig en Gang,« tog Andreas til Orde, »hvoraf har du dit Ophold, naar du hverken kender Fader eller Moder?«

»Fra en ubekendt Haand har jeg hver Maaned faaet Penge til min Vært.«

»Paa den Maade bliver du nok af ædelt Blod; 221 thi det er kuns Adelsmanden og Kukkeren, der lader sine Unger klække op i fremmed Rede.«

»Jeg har ogsaa besluttet, heller at betragte mig selv som Baron end som Bondesøn, da Ulejligheden dog er den samme.«

Under denne Samtale saa de to Venner en Dreng gaa med hurtige Skridt forbi Havegærdet. Hans trinde, mørkerøde Kinder og hans Vadmels Trøje viste, at han var en Bondedreng. Under sin Vandring spillede han Bold med sin brede Hat og sang følgende Ord:

Her følger i Haandskriftet Sangen »Farvel, min velsignede Fødeby!« (se ovenfor S. 72 f. og nedenfor i Novellen S. 280).

»God Aften, Broder!« raabte Silvius, »hvor gælder Rejsen?«

»Hvor Gud vil,« sagde Drengen.

»Du løber dog aldrig bort fra dine Forældre?« spurgte Andreas.

»Jo, noget nær,« sagde Drengen.

»Hvorfor gør du det?«

»Fordi min Fader vil sætte mig i Skrædderlære i Morgen.«

»Har du da hidtil intet bestilt?«

»Ikke stort. Jørgen Degn syntes, jeg havde for godt Nemme til at blive Bonde, derfor vilde han holde mig til Bogen; men da vi havde læst Peder Laales Ordsprog stoppede hans Lærdom. Nu vilde, som sagt, min Fader have mig til Naalen. Men jeg tror, jeg er for god til al Ting. Til Ploven havde jeg for godt Hoved, til Bogen havde jeg for gode Arme, og til Naalen har jeg for gode Ben.«

222

»Vi bør sætte den Knøs, at han ej gør sine Forældre den Sorg,« hviskede Andreas til Silvius.

Drengen hørte det og sagde: »Sætte mig fast? Det gælder en Daler, at I hverken kan gribe mig eller holde mig.«

»Det var ogsaa Synd,« sagde Silvius, »at en saa livlig Pog skulde træde Synaale. Men har du Penge til Rejsen?«

»Ej en Døjt.«

»Hos hvem vil du da spise Nadvere?«

»Hos Mistemad.«

»Det bliver slet Fortæring.«

»Under I mig bedre, har I Lov at lukke Pungen op.«

»Der har du saa meget, at du i det mindste for i Aften ej har nødig at nøjes med Maaneskin.«

»Tak, Herre! Mødes vi atter, hvor I er i Betryk, da kan I regne paa fire Næver til jert Forsvar.«

Med disse Ord gik Drengen syngende sin Vej.

»Skulde du tro det,« sagde Silvius til Andreas, »den Knøs har bibragt mig den mest brændende Vandrelyst. Laaner du mig din Knortekæp, begiver jeg mig straks uden videre Tros paa Vejen.«

»Daarekistesnak! - Du har vel knap en Hvid i Lommen.«

»Jo, til al Lykke har jeg de mig for næste Maaned tilsendte Penge hos mig. Andreas, Hjærtens Andreas! Jeg kunde kysse dig af Glæde over dette mit Indfald. Mens man er ung, maa man tumle sin Krop for at have

noget, man i sin Alderdom kan overtænke. Naar da den gamle Mands Krop hviler i Lænestolen, kan Aanden tumle sig des raskere.«

»Men i hvad Øjemed vil du egentlig rejse?«

223

»Jeg vil opsøge den dejlige, jeg aldrig saa. Jeg vil lede mine Frænder op. Jeg kedes ved at gaa omkring som Melkisedek, der havde hverken Fader, Moder eller Slægtregister.«

»Men hvad Haandtering vil du drive, naar Pungen er tom? Du forstaar jo, rent ud talt, ingen Ting.«

»O, der løber mig hundrede Ting gennem Hovedet. For det første vil jeg som Digteren Archias gaa fra Hus til Hus, og uforberedt opvarte Folk med Viser. Hvorfor skulde ikke sligt lige saa godt lade sig gøre i Sjælland som i Italien?«

»Men du har jo aldrig gjort Vers.«

»Nej. Det stillesiddende Versemageri med Pen og Blæk har altid kedet mig forbistret. Jeg vil i Virkeligheden gøre, hvad enhver Poet, der ej har Tone skabt i Livet, siger at han gør: jeg vil synge. Det træffer sig herligt, at Davidsharpen her i Huset nys blev falbudt. Jeg føler mig allerede grebet af Poeternes almindelige Tilbøjelighed, at sætte deres Lavsbrødre i Rette. De usandfærdige Penneslikkere paastaa bestandig, at de slaa Harpen, hvergang de gøre Nytaars- eller Ligvers. Men Gud og hver Mand ved dog, at de aldrig røre ved Strænge uden i vaagen Drøm. Nej, jeg vil være oprigtig Sanger. Jeg vil ikke spille paa indbildt Harpe, men paa legemlig Harpe, som kan tages og føles paa.«

»Men forestil dig dog, hvor det vil nedsætte dig i den offentlige Mening, at gøre dig selv til en aabenbar Landstryger.«

»Desto bedre! Naar man engang ret er anset for gal, fører man et mere tvangløst Liv. Det har været mig et utaaleligt Aag, at mit Liv bestemtes efter 224 Reglerne for et anstændigt Menneske. Ved dette Skridt bryder jeg saa aldeles med Folk af Stand; jeg sætter mig med et ud over Folks Domme, og kan handle frit som en Otaheitier efter mit eget Hoved. For at blive ret vis, maa man finde sig i at kaldes forrykt.«

»Lykke paa Rejsen da! Naar du en Gang har fattet et vildt Indfald, da ved jeg, Pokker selv kan ej tale dig til Rette.«

V

Silvius gik i Middagsheden paa Landevejen, bedækket af Støv og Sved. Usynlige Lærker hang højt i Luften over hans Hoved, hvor han saa gik, og kedede ham med deres ensformige Musik. Græshoppen skaffede ham ej mer Tidsfordriv med sin Kvidren i Kløvermarken. Han kom til en liden Sø, ved hvis Bred han besluttede at hvile en Stund. En forskrækket Irisk fløj ved hans Ankomst ud af Rørene, og Frøerne plumpede ubehændigen fra Brinken ned i Vandet. Han strakte sig paa en Græsbakke med Hovedet vendt nedad mod Søen, og stillede med den hule Haand sin Tørst. Derefter laa han i Selvbetrægtninger og kastede afrevne Blomsterknopper ud til Frøerne, som lokkedes til af Nysgerrighed og greb dem i Flaben. Under denne Syssel bleve hans Tanker mer og mer drømmende, og han faldt tilsidst i en dyb Søvn. Det forekom ham, at han saa et dejligt Pige hoved med Guldhaar stige frem af Søen. Sophie! raabte han, men Hovedet nikkede til ham med et skalkagtigt Smil og dukkede ned i Vandet. Han stirrede længselsfuld ned paa Pletten, hvor hun var forsvunden, da ved den modsatte Bred Hovedet atter steg frem og hviskede: Pi, Pi! men han saa kun et Glimt deraf, før det atter forsvandt. Saaledes blev Synet ved at lege Skjul med ham. Snart bevægedes Sivililjen hist, snart her; men saa hurtig han kastede Øjet derhen, lød det atter: Pi, Pi! og Hovedet var borte; kuns de koncentriske Ringe betegnede Stedet. Tusmørket faldt paa; han skimtede Synet svagere og svagere, indtil det rent forsvandt i den bælgmørke Nat. Men Natten blev pludselig lys. Han saa i Vejret; Maanen var en stor Guld Kane. Sophie kørte deri over Skyernes Snedriver. Han blev besjælet af en dristig Lyst til at flyve, og i Minuttet følte han sig hævet -

Her mangler i Manuskriptet et Halvark, om hvis Indhold intet andet kan vides, end hvad man af det følgende kan slutte sig til. Silvius er, besjælet af Flyvelysten, gledet ned ad Brinken og plumpet i Vandet.) I det samme er en Vogn kommen forbi, hvori der sidder to Damer, af hvilke den ene er tilsløret, og en Mandsperson. Silvius har raabt om Hjælp, og den fremmede har da skyndt sig af Vognen ned til Bredden, hvor han har bøjet sig ud over Vandet og med en Del Besvær faaet Silvius ^{*}226halet op. Den tilslørede Dame*

har under dette været færdig at besvime af Skræk; og det varer noget, før hun kan samle sig saa meget, at Vognen kan køre videre. Af Samtalen mellem de fremmede har Silvius imidlertid hørt, at Damens Navn er Sophie; han føler sig overbevist om, at han her har fundet den dejlige, han søger, og beslutter at løbe efter Vognen for at indhente den i den nærmeste Kro, hvor han havde hørt, at de skulde bede.

Han kom til Kroen i det Øjeblik, Damen var ved at stige ned af Vognen. Tjenstfærdig sprang han til og rakte hende sin Haand til Hjælp. Hun samlede sin Kjortel tæt om Ankelkoden, medens han med bævende Fingre flyttede hendes smaa, veldannede Fødder ned ad Vogntrappen. Hendes Gang forekom ham noget tung og besværlig, hvilket han betragtede som en Følge af den Upasselighed, Skrækken paadrog hende. Ved et Fejltrin havde hun gjort et farligt Fald, hvis Silvius ej behændig havde grebet hende i sine Arme.

»Gør mig ikke vaad!« [skreg hun, men han agtede ikke derpaa.]

Næsten ør i Hovedet svinglede han med sin elskede Byrde til Krostuen. Her kunde vor Helt først ret betragte Selskabet, men forgæves ventede han paa, at Sophie skulde kaste Sløret og sin blaa Silkekaabe. Disse Bedækkelser berøvede ham ganske Synet af hendes Yndigheder. Han kunde kuns af Kaabens Bevægelse slutte sig til en langsom Stigen og Falden af det yndige Bryst. Ved hendes Side sad en rørig gammel Kone. Kragerup havde slængt 227 Kappen, der hængte løst over hans Skuldre, og gik i sin Livkjole fløjtende op og ned ad Gulvet.

Silvius, der vilde benytte Lejligheden til at stifte Bekendtskab med sin tilbedede, bukkede sig for hende og sagde: »Det smerter mig, at I ved min Skyld fik saa stor en Skræk i Blodet.«

»Deri er I uskyldig,« svarede hun. »Jeg tænkte, Gud forlade min Synd! kun lidt paa jer. Men jeg var bange, Kragerup skulde springe ud i Vandet for at fiske jer op.«

Dette kolde Svar skar Silvius i Hjærtet. Han mønstrede med Blikket den lykkelige, der havde saa stor Del i hendes Hjærte. Kragerup var efter Udseendet en Mand paa 30 Aar. Hans tykke, blaarøde Kinder og drøje Lemmer tilkendegav, at han var opfødt ved god, nærende Kost paa Landet. Da desuden hans Dragt røbede særdeles Velstand, gjorde Silvius den rimelige Slutning, at det maatte være en Herremand fra Landet. Hans Øjne faldt paa en Ring, der glimrede paa Sophies venstre Haand.

Hun er altsaa Kragerups Forlovede, tænkte han med et Suk. For at bringes ud af sin Uvished, sagde han: »I rejser formodentlig til København med Eders Kæreste?«

»Jeg - Kæreste!« sagde hun. »Nej, det tænker man ikke paa i min Alder.«

I min Alder! gentog Silvius ved sig selv; hvorledes skal jeg forstaa det? Hun ser jo dog ikke ud til at være noget Barn. Jeg maa nødvendig have Lys i dette Vilderede.

»Ædle Fremmede,« sagde han til Kragerup. »I har reddet mit Liv. Derfor føler jeg dyb Taknemmelighed.

228

Men inden jeg forlader eder, udbeder jeg mig en Tjeneste, som vil fordoble min Skyld til eder. Jeg ønsker blot, at Damen i den blaa Kaabe vil unde mig Synet af hendes Ansigt.«

»Da vil I rigtignok faa noget net at se,« sagde Kragerup og gned fornøjet sin venstre Albu med den højre Haand.

»Skønne Dame!« blev Silvius ved, »jeg viger ikke fra jer, før I løfter eders Slør.«

»O, lad ham dog have den Fornøjelse, Moder!« bad Kragerup, »saa skal jeg svare til, han føler ingen Madlyst i Dag.«

»Saa galt er det dog heller ikke, din ugudelige Dreng,« sagde Damen. »For at I ikke skal tro, det er værre, end det er, ædle Fremmede! vil jeg fortælle jer hele Sagen. Jeg rejser ind til København, for at lade mig skære for en Gevækst; andet er der ikke i Vejen, det kan I her selv se.« - Med disse Ord skød hun Floret til Side, og Silvius saa et rynket Ansigt og en vanskabt Næse for sig.

»Himmel, hvilken Fejltagelse!« raabte Silvius. »Jeg troede, det var Sophie.«

»Jeg hedder ogsaa Sophie,« svarede Konen stødt.

Silvius indsaa, at han havde fornærmet den gamle, og søgte ved fordoblet Opmærksomhed at gøre sin Brøde god igen. Hun blev ogsaa snart igen forsonet med ham, og da han bød hende sin Arm for at føre hende til Bordet, hvor et rygende Fad Mælk og Grød ventede paa hende, udbrød hun rørt:

»Gud velsigne jer, min Søn, fordi I hjælper en gammel Kone til Rette. Den Dyd findes sjældent nu til Dags. Nu om Stunder holde Ungkarlene dem 229 heller til uforstandige Pigebørn end til aldrende Folk. Den, der har graat Haar, kan skøtte sig selv. Men hvad siger Sirak -«

Hun vilde nedlade sig paa Stolen, men Kragerup trak den bort, saa at hun satte sig plat paa Gulvet og havde faaet et slemt Stød, hvis Silvius ej havde standset hende noget i Faldet.

»Hvad siger Sirak, Moder?« spurgte Kragerup med Latter.

»Fy, skamme dig vanartige Dreng!« sagde Fru Sophie med et vredt Øjekast til sin Søn. Silvius greb ham i Brystet, ruskede ham og sagde: »Den, som forhaaner sin gamle Moder, er ikke værd, at Jorden bærer ham.« Da raabte Fru Sophie forskrækket: »Slip ham! slip ham, siger jeg! I tager jo paa ham, som det var et Umælende.«

Kragerup vristede sig med overlegen Styrke løs fra Silvius og sagde med fortsat Latter: »Hvad gaar der af jer, Spillemand! Om det gamle Skabilkenhoved ikke forstaar Spøg, burde I jo dog have bedre Forstand.«

»O, jeg kunde rive dine Øjne ud,« sagde Moderen.

»Dertil havde I ikke Sind, Morlille,« mente Kragerup og klappede hende paa Skulderen.

»Rør ikke ved mig, dit Skarn; jeg kan ikke taale at se dig.«

»Er det virkelig jert Alvor, gamle Tossehoved, at I vil surmule, fordi man gør Løjer med jer? Lad det nu være godt igen, ellers gider jeg min Sjæl hverken ædt eller drukket.«

»Naa, saa kom da, Dreng, og giv mig et Kys!« - »I kan ikke forestille jer,« sagde hun til Silvius, »hvad jeg lider med den uartige Knægt. At have 230 Børn er et sandt Huskors. Aldrig kan jeg faa ham til at bede, enten til Hjælperen eller til Jomfru Marie. Forestil jer en Gang: Jeg, der løber om i Huset fra Sol til Sol, maa ikke alene bede for mig selv, men ogsaa for den lange Lømmel, der render i Skoven den udslagne Dag og gør aldrig Gavn for to Skilling. Jeg lukker aldrig nogen Aften mit Øje, uden at tælle ti Rosenkranse for mig og tyve for den ugudelige Krop. Det er dog mere, end nogen ærlig Kone kan overkomme! Og hvad mener I vel? saa gør endda den lille Skælm saa mange Kattespaser, at han, Gud forlade min Synd! faar mig til at le midt under Bønnen. Det gik endda an, naar jeg blot ikke hveranden Dag maatte stege og brase for de argeste Kættere, som han fører mig i Huset.«

»Kom nu ikke med den gamle Snak om Kættere, Moder! Det er jo noget, I ikke forstaar jer paa. Lad I de lærde derom. Fordi en bliver kaldt Kætter, derfor kan han jo være lige god Karl.«

»! du skulde faa en Ulykke for din Mund! Kan den være god, som hverken tror paa Messen eller Paven?«

»Hvad rager Paven mig eller jer? Jeg har tit sagt jer min Mening derom, Moder. Jeg holder for, at man ikke bør blande sig i det, som ikke kommer en ved. Hvem der kan forslaa mig Tiden, han er af mine Folk, enten man kalder ham Kætter eller Anabaptist. At man giver ham Øgenavn, det er jo hans egen Sag. Det er min Tro.«

»O, du har slet ingen Tro, du gudsforgaaede Dreng.«

»Jo sandt for Herren har jeg Tro. Jeg tror alt, 231 hvad som klogt og fornuftigt er. Jeg tror, at Vorherre har skabt Mark og Skov, Kornet, som vi klare Skatter og Afgifter med, Harerne, som vi skal skyde, og - og - kort at fortælle: Mennesker, Heste, Kvindfolk, Køer og Hunde. At sige det første Par. De andre have vi jo selv lagt til. Det ved vi jo nok. O, naar man ret vilde spekulere, fik man underlige Ting ud. Her er nu f. Eks. denne Kørepisk; jeg kan føre Tingsvidne paa, at jeg har ladet den gøre hos Ejler Remmesnider. Og dog siger jo Præsten, at Gud har gjort alting. Men det kommer af, at Folk bruger ikke deres Forstand, men taler blindt hen i Vind og Vejr. Man kunde blive rent tosset i Hovedet, naar man vilde bryde Hjærnen med slige Ting. Men man gør bedst i at tænke og tie og lade enhver være den, han er.«

Her er atter et Halvark gaaet tabt. Medens Silvius sidder ved Bordet og taler med sine nye Bekendte, er en ny Gæst kommen til Kroen. Da han har fundet Staldrummet optaget af Kragerups Heste, er han gaaet ind i Krostuen, har fremstillet sig som Borgmester fra Lybæk og forlangt, at Herremanden skal rykke sine Heste ud for at skaffe Plads for hans Ridehoppe. Herover er de kommet i Klammeri, og Kragerup har væltet den tykke Borgmester om paa en Bænk, hvorfra han ikke ved egen Kraft formaar at rejse sig. Han truer da med at kalde sine Folk til Hjælp, for at faa den grove Karl afstraffet.

»[Forsøg] det kuns!« sagde Kragerup. »Jeg kalder da Bønderfolkene ind fra Borgestuen, og saa skal I 232 Død og Kritte komme til at smage Stevnsherrede Vognkæppe!«

»Vil I slaa mit Barn, Lybækker?« spurgte Fru Sophie og rejste sig møjsommeligt fra Stolen. »I skal ikke krumme et Haar paa ham, saa længe jeg kan røre min Krykke.«

»Luk I jer Kæft, Mor!« sagde Kragerup. »Jeg er Karl for at svare for mig selv.«

Lybækkeren tog til Ordet: »Naar jeg ret besinder mig, saa behøves der ingen Slagsmaal. Jeg skal nok faa

Husrum til min Ridehest.« Han fløjtede i sin Haand, og fire Ryttere sprang ved dette Løsen ind i Stuen. »Løft mig i Vejret, Æsler,« skreg han. De fire Karle lettede ham med forenede Kræfter op over Ende paa Bænken. Derpaa gik han med opbragt Ansigt ud i Gaarden. Et Øjeblik efter kom han tilbage, førende sin Hest ved Tøjlen. Rideknægten gik bag efter og gav det tilbagestræbende Dyr et Smæk med Pисken, hvorpaa dette efter et Spring over Dørtærskelen befandt sig midt i Gæstestuen.

»Rider Pokker jer, Lybækker!« udbrød Kragerup med Skoggerlatter. »Skal jeres Mær sidde til Bords med min Moder og min Faster?«

»Et Værelse,« sagde Lybækkeren, »som ej er for godt til danske Madammer, er heller ikke for godt til en Borgemesters Ridehoppe.«

Kragerup gjorde Mine til at gaa løs paa Lybækkeren, men Silvius trak ham til Side og hviskede ham ubemærket et Par Ord i Øret. Derpaa begyndte de paa Skrømt at brydes, og Kragerup lod sig til sidst kaste paa Døren.

»Det kan jeg lide,« sagde Borgemesteren, idet 233 han klappede Silvius paa Skulderen, »I er en haandfast Karl. Hvo skulde have tænkt, at I kunde have magtet den drøje Knold.«

»O, naar Blodet kommer i Kog, saa er det kuns en Haandevending at gøre det af med en slig kejthaandet Prygl.«

»Meget let er det just ikke, min brave Dreng; men det er dog lettere end at vinde ti Tusinde Daler. Ikke sandt, brave Knøs? Ha ha ha! Jeg skal nok betænke jer lidt for det Stykke Arbejde.«

»O, eders Velbehag er mig nok.«

»Jeg skal være jer god for det. Er det jeres, den Harpe der i Krogen?«

»Til Tjeneste.«

»Siden I har saadant Geni til Musik, da skal jeg saamænd skaffe Jer Levebrød som Piber eller Trommeslager ved de Tropper, vi samle for den fangne Kong Kristian. I kan tro, det vil blive et Herreliv. I kan lægge Jer mangan god Skilling til bedste ved Plyndring. Soldaten maa leve, det er mit Valgsprog. Hverken Bondens eller Herremandens Kælder er ham for god.«

»Mens I vil mig saa vel, Herre! kan I vel umage jer et Par Skridt for min Skyld. Jeg har, imellem os sagt, fundet en Pose med rinske Gylden, som jeg har skjult i Stalden. I kunde vel veksle dem for mig?«

»Raser I, Menneske! En hel Pose Penge? - Ja, Herligheden er endelig ikke saa stor, naar det kuns er rinske Gylden; det er et højst usselt Slags Penge. Jeg skøtter ikke stort om dem. Men den ene Villighed er den anden værd. Lad os tage dem i Øjesyn.«

234

De fulgtes ad til Stalden. Da Lybækkeren var indenfor, kom Kragerup til og slog begge Halvdorene i.

»Hvad betyder dette her,« sagde Tyskeren. »Hvor er Pengene?«

»Ja, ved I hvad,« sagde Silvius, »jeg tror, vi ville lade det bero med Vekslingen for det første. I skøtter jo desuden ikke om den Slags Mønt.«

»Kom nu kuns, go' Karl!« sagde Kragerup. »Skal Hesten staa i Stuen, saa skal, Død og Kritte! Manden staa i Stalden.«

»Hvad har I i Sinde? I forstaaer dog vel Spøg?«

»Jo, i Sandhed forstaa vi Spøg,« svarede Silvius. »Det er just vort Fag. Vi have netop besluttet at spørge lidt med jer.«

De slæbte Lybækkeren hen til en Baas. Efter en kort og unyttig Modstand maatte han, aandeløs og bedækket med Sved, finde sig i deres Medhandling. Nu begyndte han at give gode Ord, at forestille dem, hvorledes hans Mad blev kold, hvis man opholdt ham længere, og lovede dem Guld og Sølv i Mængde for at slippe løs. Silvius svarede, at han som designeret lybæksk Piber havde Udsigt til saa rigt Bytte, at han kuns lidet agtede Penge. Hans sidste Kraftytring var en Strøm af Trusler og Eder. Ogsaa herpaa blev gjort Ende, da hans egen Halsklud blev stoppet i hans Mund. Silvius bandt hans Hænder paa Ryggen; Kragerup iførte ham et Hovedlag og surrede ham til Krybben.

»Nu bliver jeg dog mensoren,« sagde den sidste. »Før bandte jeg paa, at jeg ikke vilde rømme jer en Baas, men nu falder jeg alligevel til Føje. Men jeg tænker som saa: den Baas, som ej er for god til 235 en

dansk Herremands Kørehoppe, den er heller ikke for god til en lybæksk Borgemester. - Bi nu lidt! her har I en Skuffe god Havrehakkelse.«

»Imidlertid skal jeg,« tilføjede Silvius, »sætte en Skefuld Suppe frem for det hvide Bæst deroppe. Det er ret godt, at store Herrer prøve, hvorledes deres Underhavende har det. Lad nu det sælle Kræ blot for en Gang agere Borgemester, mens I forestiller Hest.«

Lybækkeren skummede af Forbitrelse.

»Slaa Jer nu til Taals et Par Timer,« vedblev Silvius. »Nu ville vi trine op til Bordet i Stuen, hvor Eders Skaal ikke skal blive forglemt.«

Silvius gik paa Tilbagevejen gennem Borgestuen. Her sagde han til Borgemesterens Rideknægt: »Eders Herre befaler jer at passe paa, at ingen Sjæl i de første tre Timer nærmer sig Stalden. Han er gaaet derind med en skøn Jomfru af Nabolavet, som har Lyst til at bese hans skønne Rideheste.«

»Haha! det er godt! Jeg forstaar en halvkvæden Vise.«

»Det er mig ubegribeligt, hvorledes en ung Pige kan være saa stor Kender og Elsker af Heste.«

»Jeg skal sige dig, hvorfor det er dig ubegribeligt. Det er fordi I selv er en Hest - (Til sine Kammerater:) Gud fri os, hvor en Dansker dog er enfoldig. Jeg og mine Lige kender Rummelen. De danske Pigebørn er nu engang ikke anderledes. Naar de ser en Lybækker, en velvoksen Karl med Fjer i Hatten, ohngefæhr som Borgmesteren og jeg, saa bliver de straks mordisk forliebte. Jeg besøgte i Fjor min gode Ven, Kurfyrsten paa Langeland, men jeg maatte rejse straks igen, jeg kunde ikke være 236 med Fred for Kurfyrsten sin Datter; hun vilde med Djævels Skind og Ben gifte mig. Hun kom ned til mig i Stalden og sagde: Hans van Duus, han er en brav Karl og en honnet Karl. Han har et overmaadig skønt Gesicht, han kan pudse sine Stivier, og han har i alle Maader godt Geni. Jeg vil, partere mig Satan! være sin Kone! - Jeg kunde, hol mich der Kukuk! have haft Kurfyrsten sin Dokter og den ganske Graffschaften, men det var ikke noget for en Karl i min Alderdom, at binde sig fast. Den dänische Grütze und de tikke Pankuchen vil mich gar sehr schmekke.«

»Jeg skal saamænd dog ud i Stalden og se, hvad Borgemesteren bestiller.«

»Stop, stop, Freund! Han bliver paa Flækken. Jeg har ikke Lyst, min Stell at forlire um sin Villie. Jeg vil med min Degen op og ned ad Stallthüren [marschire], og wenn der nærer sig med drey Schritt, han schall po sine Gærninger ligge, om det so war den König af Dänemark han selv.«

Medens Rideknægten trolig holdt Vagt for Stalddøren, fornøjede Silvius og Kragerup sig over, at de havde givet Borgemesteren en saa passende Tugtelse.

Herremanden sagde: »Død og Pølse, hvor det var et rart Indfald af jer, saaledes at sætte Lybækkeren paa Staldforing. Det vilde jeg ikke været foruden, om en havde givet mig en Tønde Himmelbyg. Jeg er, vær' en evig! saa forgabet i jer, at jeg kunde kysse jer. Hør, ved I hvad? I maa endelig følge med mig til Byen. Saa kan vi gaa ud sammen og gøre Mudder. Vi skal ret have vore evige Løjer. Jeg skal nok gøre Udveje for, hvad Penge der gaar til. 237 Man maatte jo være gal, naar man ikke tog sig al den Morskab, man kunde faa. Hvorfor er man ellers her i Verden?«

»Jeg rejste gjerne med jer; thi muntre Folks Selskab er mig stedse kært; men til København kan jeg ikke følge jer.«

»Aa fy for en Ulykke! saa har jeg ingen, der kan føre mig i Vinden. Men det maa I love mig, at I snart vil besøge mig paa Kragerupgaard. Der skal sgu ingen Slags Øl og Mad holdes for godt til jer. Der er min Haand paa det. - O, gid vi var der alt. Jeg længes saa usigelig efter Espen Ridefoged for at fortælle ham, hvorledes vi har gjort den storagtige Lybækker i Stand. Han har et Horn i Siden paa alle Lybækkere, siden de skambød os paa vore Stude i Forfjor. I kan tro, det er en naragtig Karl, den Espen. Han har et godt Hoved til at finde paa Uglspilstreger. Lillemor har en graa Kat, som hun elsker lige saa højt som mig. Den bandt han i Gaar fast til Lænkehundens Hus. Der blev da, som I vel kan tænke, et Fandens Spektakel mellem den og Hunden. Katten smuttede ind i Hundehuset og havde blot Snuden udenfor. Hunden bjæffede og sprang, og Katten fnøs og sprættede. Hvergang Pasop kom for nær, fik han en Tjat over Snuden af Kattens Kløer. Saa kom da Lillemor med en Kost og vilde hjælpe sin Kat, men turde ikke rigtig nærme sig, fordi hun var bange for Hunden. Jeg har aldrig i mine Levedage set saa snurrigt et Syn, naar jeg undtager i Dag, da jeg saa Borgemesteren staa ved Hestekrybben. - I er min bedste Ven i Verden. Jeg holder mer af Jer end af Espen. Kom, vi vil drikke Dus!«

238

Fru Sophie blinkede med Øjnene ad sin Søn, men denne sagde:

»Skøt hun sig selv, Lillemor! Jeg ved nok, hvad jeg gør. I mener, han er en omstrygende Spillemand og jeg en Herremand. Jeg vil ikke have noget med adelige Folk at bestille. I Ridderlav er jeg tilovers. Der sidder jeg

som en Synder i Skammekrogen og tør aldrig røre mig af Stedet, fordi jeg ved, det stadselige Pak griner ad mig. Endnu har jeg ikke glemt den Frøken Trinletpaataa, der i Fjor lo mig i mine aabne Øjne, da jeg vilde føre Pandekagedansen op. Jeg spørger fint om, hvad Stand en Kari er af, naar jeg kan lide ham. Den, der skal være min Kammerat, maa ligne mig. Han maa have et vittigt Hoved og ej bryde sig om, hvad Snit ens Bukser har, eller hvordan man slaar Kappen over den højre Arm. En tintet So og en skurvet Orne kan bedst sammen.«

Silvius og Kragerup klinkede med deres Bægre og faldt i hinandens Arme. Efter at dette Broderskab var sluttet, holdt de det for raadeligst at skynde sig bort, førend Borgemesterens Fængselstid var udløbet. Herremanden, som havde haft den Forsigtighed i Forvejen at føre sine Heste ud af Stalden, satte dem for Vognen og jog til København, mens Silvius fortsatte sin planløse Vandring.

Henimod Aften kom han til en Bondegaard og gav sig til at spille paa sin Harpe uden for Vinduerne. Ingen af Husets Beboere lod sig til Syne; blot Bondens Døtre holdt Døren paa Klem og stjal sig til at kige ud til ham. Men en vranten Kælling greb dem med Skældsord i Skørterne og trak dem ind igen.

239

»Hvo har givet eder Lov til at lyde til Musiken, I Ravneunger? Har maaske nogen af jer Penge til at betale med?«

»Aa Herre Gud, Mor!« sagde en af Børnene, »vi kunne jo dog ikke lukke vores Ører.«

»Her indenfor i Smug kan I høre efter, saa meget I lyster; men I skal ikke stille jer til Skue, ellers tror han straks, han skal fortjene Guld og grønne Skove.«

En Karl, som havde foret af, gik over Gaarden med en Lygte. Han nærmede sig til Silvius og sagde til ham: »Gaa jeres Vej, Spillemand! I faar ingen Ting. Hvor kan saadan stærk, arbejdsfør Knægt som I vente nogen Almisse.«

»Jeg trygler intet,« sagde Silvius stolt. »Hvo intet vil give mig, kan lade være. Men jeg erkender, at jeg staar her som en Gæk og kaster Perler for Svin.«

»Pukker du til, go' Karl! jeg skal nok vise dig Vintervejen.«

Silvius gik ud af Porten, forfulgt af Gaardshunden. Men Børnene kom springende bag efter ham og tyssede paa den. Da han var kommen paa en Grønning uden for Huset, greb de smaa ham i Kappen og sagde: »Spil os dog et lidet Stykke, gode Herre!« Han opfyldte straks deres Begæring, og de sprang omkring ham af Henrykkelse. To stumpe Tvillinger lagde de tykke Arme om hinandens Hals og gav sig til at danse rundt med hinanden. De lyseguede Krøller flagrede løst omkring deres Skuldre; thi de to fattige Huepulle, som de for længst vare voksede fra, bedækkede kuns deres Hovedisse. Et Par Gæs, som næsten havde gnavet 240 Græsset af til Bunden og kun levnet de lave Gaaseurter, hvæsedede ad det dansende Par, som forfærdet kaldte den ældre Søster til Hjælp. Hun søgte med en Pind at drive den mest frygtede Gasse tilside. Kællingens skældende Stemme lød indenfor. Da sagde de forskrækkede Børn god Nat, og Silvius skænkede dem til Afsked hver en Sølv mønt til Hvedebrød. Den ældste vilde kysse hans Haand, og Tvillingerne klyngede sig fast om begge hans Ben.

Moderen kom ud og raabte: »Vil I pakke jer ind, Rollinger! og hvad tænker du paa, Ellen? Vil din lange Tøs se, du kan genne dine Ællinger i Hus, eller jeg skal snakke med din Ryg.«

»Se, Moder!« raabte de i Munden paa hinanden, »sikken dejlig Skilling Manden har givet os til Hvedebrød.«

»Vil I hid med Pengene,« raabte Konen, »at I ikke gaar og taber dem i Græsset. Tænk I aldrig paa Hvedebrød, I Usselrygge! Nye Træskoer skal I have, det har I mere nødigt, Stodderunger. Vor Herre bevares! Hvedebrød er ikke Kost for Usselrygge som jer. Tak I Gud, om I kan faa en Osteskorppe til jeres Grovbrød. Gud velsigne jer, Spillemand, for jeres gode Villie. Tag mig det ikke fortrydeligt op, at I blev jaget paa Porten. Her render den ene Kæltring os paa Døren efter den anden, og det falder os selv surt nok at holde Livet i de mange Børn, vi har faaet paa Halsen. Vi har ondt nok ved at skaffe noget til Graamunkene. Dem maa man da betænke lidt. Man vil jo dog gærne slippe nogenlunde fra Fejefyret, ihvordan det gaar. De Dage ere længst forbi, da jeg kunde forlystes ved Musik. Da jeg var en ellevild Tøs 241 paa jeres Alder og løb gal i Julestuerne, da var det en anden Sag. Den Tid var det min største Lyst at høre den krogryggede Spillemand, naar han sad paa en Sildefjærding og spillede paa Fiol.«

Silvius gav Konen endnu et Par Skilling, under den udtrykkelige Betingelse, at et Par Kringler derfor skulde købes til Børnene. Derpaa akslede han sin Strængeleg og sukkede:

»O, hvi gaa dog Menneskene ikke hellere ud i Skoven og æde Olden end krybe sammen som Trædyr i elendige, mørke Hytter? Hvorfor skal et Egern og en Markmus føre et mere frit og lystigt Liv end sin fornuftige Medskabning? Hvad skal dog Manden med sin Smule Forstand, naar han alene skal bruge den for

at tænke paa Udvej til Grød og Ærter? Mig skal intet bringe til at bøje Hals under Aaget som de øvrige Daarer. Den højeste Fyrstestol i Verden vilde jeg lade haant om. Aldrig vilde jeg bytte min Frihed bort for at sysselsætte mig fra Morgen til Aften med elendige, jordiske Tvistigheder. Ingen af de privilegerede Haandteringer er efter mit Hoved. Jeg priser mig lykkelig ved at være sluppen fra Klosterskolerne. For mig maa Priorer og Domherrer trækkes i Haaret om Aristoteles og Theophrastus. Et ærligt Haandværk var dog bedre, men jeg vil ej gøre Løjbnæk og Stole til de magelige Herrer, der forsmaa at hvile sig paa Markens Sten og Tuer. Vil ingen give mig Brød for mit Harpespil, da vil jeg hellere æde Græs og Rødder end sælge mig selv til Slave.«

Det var alt mørk Nat, da Silvius befandt sig for Køge Port. Han bankede stærkt paa Porten, men ej en Sjæl rørte sig indenfor. Da satte han sig ned 242 paa en Afviser og spillede for Tidsfordriv en krigersk Melodi. Nattevægterens Kone var i sit ringe Hus, der laa ret inden for Porten, vaagnet op. Hun ruskede sin Mand i Ærmet og raabte:

»Staa op, din Syvsover! Hører du ikke, der er Folk for Porten!« . »Aa, lad mig ligge, allerkæreste Maren!«

»Vil du op, siger jeg.«

»Aa, lad mig nu blot sove en Time til, saa holder jeg saa meget af dig.«

»Hører du ikke Musikken uden for Byen!«

»Aa, du siger noget. Det er jo dejligt. Spring ud og hør paa det.«

»Jeg spørger dig nu for sidste Gang, om du vil staa op, Bertel. Jeg tror, du lukker baade Ører og Øjne, naar du sover. Det er en prægtig Musik. Det kan sgu gærne være Kommandanten fra Københavns Slot.«

»Kommandanten fra - Hvad siger du, Maren?«

»Ja, det er nok muligt, det er ham, og du ligger her en køn og sover paa din Post.«

»Paa min Post har jeg ikke sovet. - -«

Et Blad mangler her. Vægteren har endelig sat sig i Bevægelse og vækket de nærmest boende Borgere. Byen kommer i en Hast paa Benene; man tror, at Lybækkerne er for Porten, og er i Tvivl, om man skal aabne Byen for dem eller ej. Rimeligvis har Poul Møller til Skildringen af denne natlige Forstyrrelse villet benytte nogle lagttagelser af et lignende Oprør, han engang selv havde været Mester for. »Jeg ved den - skriver han i et Brev til J. L. Heiberg fra Espegaard i Efteraaret 1817 - der forleden²⁴³Aften indsvøbt i en Kappe red til Skælskør, da Prins Christian var ventendes, og satte i fuld Galop igennem Gaderne, raabende: »Prinsen kommer!«. Det var da omtrent det samme som at sætte en Lunte i en Krudttønde; thi Fanden tog bemeldte Udraab: »Prinsen kommer«, saa det løb fra den ene Bysende til den anden. Praaserne kom i alle Vinduerne, Borgerne skulde rette dem, men de kom i Spegerede og løb imellem hinanden ligesom en Flok Faar i Regnvej. Fløjmanden havde nemlig tabt sin ene Tøffel, og den var hverken at finde hist eller her. Det gjorde mig allermost ondt for den stakkels Organist, der gik foran og vrælte i en Basun; thi han kom i saadan Alteration, at han tog Kuløren af sine Manchesters Bukser. Det var dog ellers Synd, han skulde komme i Bevægelse. Stakkels Mand! han er kun maadelig til Bens og pukkelrygget baade for og bag. Men Prinsen, hvor blev han af! ja ta' ham der, det var kun fint, hvad Prins der kom. Der blev anstillet skarpe Undersøgelser om, hvo der havde sat Borgerskabet i Oprør, men jeg og Borgemesteren vare ej i Stand til med forenede Kræfter at opdage, hvo der først havde sagt: »Prinsen kommer!« Jeg vidste da egentlig nok, hvo det var; men jeg syntes, det var Synd at røbe ham.« Af denne Beskrivelse vil man kunne forestille sig, hvorledes Poul Møller har udført Skildringen, hvoraf nu kun Slutningen er bevaret. Her hedder det - efter et Brudstykke af en Samtale mellem en Borger (den omtalte Fløjmand?) og Anføreren for Borgerskabet - saaledes:²⁴⁴ Allarmtrommen gik paa Byens Gader, og hele Borgerskabet stod snart i Vaaben. Borgemesteren foregav en Upasselighed for ej at nødes til at give sin Stemme i saa vanskeligt et Tilfælde, men Borgerne besluttede efter kort Overvejelse at aabne Byen for den elskede Kong Kristjens Parti. Leve Kong Kristian! raabte de under Marschen gennem Gaderne og drog med klingende Spil ud af Porten for at modtage Hæren.

»Hvor er Lybækkerne?« raabte alle, da man befandt sig paa Byens Fælled. »Spring ind og hent Bertels Lygte! Her er jo ikke en Moders Sjæl.«

Vægteren førte henvend en Times Tid sine opbragte Medborgere omkring paa Marken uden at kunne finde den frygtede Fjende. Endelig begav man sig tilbage under mange haarde Udladelser mod den forlegne Vægter, som efter alles Formodning paa Grund af en urolig Drøm havde sat hele Byen i Bevægelse. Solen stod bag Bugten og lyste for den lille Trop, som misfornøjet vandrede hjem. Da fandt man tæt uden for Porten en sovende Yngling, ved hvis Side der laa en Harpe med et Voksdugs Betræk omkring.

»Han skal være min Mand!« raabte Bertel. »Grib ham og læg ham paa Pinebænken, til han skaffer sine Kammerater frem. Jeg har ikke Lyst at staa som en Gæk for hele Borgerskabet.«

Silvius blev øjeblikkelig ført til Raadstuen.*)

»Siden han kommer fra København,« sagde Borgemesteren og skød Brillerne op paa Panden og * 245 traadte hen imod Silvius, der mellem to Raadstuetjenere stod uden for Skranken, »hvorfor har han da intet Pas?«

»Jeg rejste saa hovedkuls bort.«

»Hvem gav ham Lov til at rejse hovedkuls bort, som han behager at eksprimere sig.«

»Det akademiske Senat. Jeg kan skaffe Beviser paa, jeg er en relegeret [Student].«

»En køn Ære! Hvad vil han nu gøre her i Byen, Mossiø relegerede Student!«

»Jeg agter med jeres Tilladelse at gaa omkring i Borgernes Huse og spille dem et Stykke.«*)

Den hele Sommer gik Silvius omkring i Sjælland og spillede for Dørene. Undertiden fik han noget, undertiden intet. Da han var alt for let rede til at aabne sin Pung, saa vel til sin egen som til andres Fornøjelse, kom han til sidst i stor Forlegenhed. Han fandt, at en Spillemand ofte maatte lægge sig sulten om Aftenen, naar han ikke havde en Nødskilling i Baghaanden. Tit maatte han være glad ved at kunne faa Natteljlighed paa et Hølad. Ja undertiden blev endogsaa denne Villighed ham nægtet, og han var nødt til at udsøge sig et Leje under et bredskygget Træ eller i en græsbevokset Grøft. Da Efteraaret nærmede sig og Nattelufften blev kold, var denne Levemaade ham [ubekvem].

*Her ender Manuskriptet, og da samtidig de paa et løst Blad indførte Tilføjelser, der er Indskud i * 246 Teksten, ogsaa standser, er det ikke sandsynligt, at der har været meget mere. Af de Momenter, der findes paa samme Sted som Tilføjelserne, men som er forfattede, før Poul Møller begyndte Nedskrivningen, faar man kun en meget usikker Oplysning om Handlingens Fortsættelse.*

Med størst Sikkerhed ser man, at »Helten«, som han her stadig kaldes, efter sine Sommervandring har lagt sig til Borgeleje for Vinteren hos Kragerup, i hvem Læseren vil have genkendt »Vildmanden« i Plan B (S. 182). »Kragerup leger kanske med Hunden og Katten, da Silvius kommer i hans Gaard.« Kragerup er en ivrig Jæger og kaldes i Optegnelserne jævnlig efter sin Yndlingsidræt Rævejægeren. En Gang fik han »Alteration i Blodet, fordi hans Hund ikke stod for Bekkasiner«. Sammen med sin Vært og nogle andre »vilde Jagtjunkere« har Helten her deltaget i »Jagten efter Ænder« og maaske ved denne Lejlighed foredraget Jægersangen »Gennem Moser og raslende Siv vi gaa« (S. 23). Megen Morskab har han ogsaa haft af sin Kammerats plumpe Løjer med hans »Lillemor«: naar han f. Eks. efter at have spillet hende et særlig drøjt Puds udtrykker sin Medfølelse for hende saaledes: »Det gør mig ondt for hende, det gamle Asen!« eller tilkendegiver hende sin Respekt med de Ord: »Fanden komme efter hende, det gamle Skind, har hun ikke en god Forstand!« Sammen med Kragerup og den omtalte Espen Ridefoged har Silvius sikkert haft andre Streger for. I det hele har vistnok Skildringen af hans Ophold paa Kragerupgaard, hvortil Forfatteren sikkert har villet benytte Oplevelser og lagttagelser fra sit eget Herregaardsliv i Sydsjælland, været det Afsnit af 247 Arbejdet, der paa dette Tidspunkt har staaet ham klarest. Om Resten er det umuligt at sige noget med Sikkerhed. Med Foraarets Frembrud synes Silvius at være gaaet videre med sin Harpe. I Udkastet C hedder det ogsaa, at han har haft »Marionetteater, hvor der maaske spottes med Munkene«, men da der ikke har været Tale om dette i de udarbejdede Brudstykker, har Forfatteren vistnok opgivet dette Træk. Et Sted synes han at have haft et Eventyr med nogle »rige Bryggerdøtre«, en anden Gang har han været med til »et Brudegilde, hvor det gaar vildt til«. Ud paa Aaret er han kommen til Herregaarden »Ørneborg« (et Navn, som Forfatteren har dannet efter Adlersborg (Dragsholm), hvor han under sit Ophold paa Espe havde været i Besøg, og som er identisk med Romanens Ravnsborg, og Novellens Ravnshøj). Her synes han at have opholdt sig i nogen Tid hos Ladefogden. Denne er en raa Bondeplager, der siger: »Aldrig gør jeg Bonden godt« og taler om, at han »med et Slag af en Tyremeje kan slaa en Bonde omkuld«, og en vældig Drikkebroder, som praler af, at han »drak en Remmesnider paa Pelsen, saa at denne til sit Gilde maatte bøde en halv Tønde Øl«. Hos Ladefogden har han truffet Romanens anden Hovedperson, Pedanten, til hvis Karakteristik Udkastet meddeler nogle nye Bidrag. Han har endnu ikke naaet at indføre sig paa Herregaarden, men »gaar og gør Prøve paa, hvorledes han vil fremstille sig for Herremanden«, hvem han tiltaler med »Illustrissime!« Han lever ligesom i Drømme, et fuldstændigt »Somnambulliv«. Helten vandrer, medens

248

»Pedanten fantaserer om Vandring, men kommer ingen Vej«. Han er saa lidet handledygtig, at han skjuler sit Skidentøj for at slippe for den Ulejlighed at afgive det til Vask, saa diskret, at han »maa regne efter, naar han er barberet« og saa menneskesky, at han »har en Genvej til Huset (Lokummet)«. Naar han »har drukket, kan han ej skrive«. Han bærer paa en ulykkelig Kærlighed til den skønne Louise paa Borgen, thi saaledes kaldes i C (ligesom i B) Romanens Heltinde, Sophie paa Ravnsborg.

Paa Slottet synes Silvius at være bleven indført af en ældre Studenterkammerat, den i Romanens første Kapitel omtalte Jens Madsen, der er kommen til Gaarden som Slotskapellan hos »Herremanden« (= Justitsraaden i A, Fruen i B). Af denne i Romanen kun løseligt skitserede Person, som er den samme som den

formodede formfulde Person i A og den teologiske Kandidat og Huslærer Jens Hansen i Novellen, har Forfatteren ønsket paa dette Sted at give en indgaaende Karakteristik. Han optræder i Optegnelserne under den Persons Navn, der har givet Forfatteren Ideen til Figuren. Han »er et net Menneske«; det Ord net er i hans Sprog Udtrykket for den højeste Anerkendelse: en dannet Mand maa kunne »skære net for«, et poetisk Skrift, som tiltaler ham, kalder han »grumme net«. For sin præstelige Gerning føler han ingen Begejstring: »Aa ja-a!« siger han, »naar man en Gang er kommen i Kjole, faar man nok siden et godt lille Kald.« Ligesom han overhovedet i Trossager er af den Mening, at »man beder til Gud, fordi man føler sig ligge saa varmt under en Ulmerdugsdyne«, er han paa det rene med, at »det er249smaat for Præsterne, nu de faa hverken Stolemad eller Kirkens Vadmel«. Tilmed er der denne nye Lære. Tausen bedømmer han med megen Overlegenhed: »Grunden til, at han gør Lykke, er den, at han ikke kan sin Rhetorica«. Selv »kan han ej komme af Sted med at lære den nye Tro«. Han mener i det hele, at der er Grund til at beklage, at de gamle Tider ere forsvundne, og »de eviggode Pandekager gangne over Styr«. Af Ydre er han vistnok før og blodrig, siden han gaar med »Fonteneller« og er tilbøjelig til Opfarehed, hvilket han som en forsigtig Mand meget beklager. »Det var godt, jeg ikke var til Stede«, siger han, naar han hører om bevægede Optrin, »jeg kan saa let overile mig.«

Slotskapellanen har vel forestillet sin Ven som en Sanger, der kunde forlyste de fornemme Herrer og Damer med sin Harpe. Men det er ikke rimeligt at hans Poesi har behaget Herskabet. De har vistnok ment, at Jens Madsen med sine nete »Vers med Navn i Begyndelsesbogstaverne« (de saakaldte Akrostika) var »en bedre Poet end Helten«, og i det hele behandlet den relegerede Student med en afvisende Ringeagt. Ved en Fest paa Slottet, hvor ogsaa Pedanten er til Stede og »bliver til Spot for den skønne Louise«, har Silvius da forløbet sig. »Begeistret af Vinen gør han Louise en brændende Kærlighedserklæring«, og da hun vel næppe har givet ham noget Haab, er det ikke usandsynligt, at han i Ophidselse har improviseret en »Spaadom om Borgens Ødelæggelse«. Hertil kan han yderligere være bleven bevæget ved at han, maaske den samme Dag, har set den raa Ladefoged eller Herremanden

250

selv »tvinge en ung Pige til at ride Træmæren«. Denne sidste Begivenhed siges i al Fald udtrykkelig at være Grunden til at »Helten deltager i Bondeoprøret«.

Her maa vi da i det følgende søge hans Spor. Han, der altid har ment, at »selv den lemfældigste Regering generer dog immer en Smule«, har vel nu til Gavns faaet sin Frihedsløst styret i de lovløse Tider. »Skovens Fugle ere tvangløse!« Det har ikke været fine Folk, han er kommen iblandt; imellem hans Kammerater synes at have været en vis Lange-Peter, der »slaar sin Fader« og »skrifter sig selv«. Ogsaa Skipper Clemens har han truffet, der ligesom han selv »takker Gud, at der ingen Regering er«. Men hvor lempeligt Forfatteren end forholder sig til Historien, har han dog næppe vovet at fastholde den Idé, han har nedkastet mellem Optegnelserne, at den fangne Konge Christian d. 2. skulde optræde i hans Roman paa en Fisketur.

Under Krigen har Silvius haft Lejlighed til at redde en ulykkelig Nonne af Rævejægerens Kløer. Da det nu viser sig, at »Nonnen er Ladefogdens Datter«, er herved antydnet den Mulighed, at Silvius, der vel maa antages at ville føre hende til hendes Fader, vender tilbage til Ørneborg og genser den skønne Louise, og da der imellem Optegnelserne findes det Ord »Eremit« (rigtignok med ? efter sig), og dette efter den rimeligste Fortolkning maa være Betegnelse af en Periode i Heltens Liv, er det jo muligt, at der efter Genbesøget paa Slottet er fulgt som i B (og som i Digterens egne Oplevelser) et Eremitliv. Af hvad Art dette Eremitliv har været, og om det har skullet være Afslutningen paa Historien, eller 251 Helten senere, efter at have udviklet sig i Ensomheden, skulde have truffet den skønne Louise, hvem Tidernes Forandring kan have lært Ydmyghed, og vundet hendes Kærlighed, er det ogsaa paa dette Trin af Fortællingen umuligt at afgøre.

I det hele vil man betænke, at dette Forsøg paa en Rekonstruktion af Planen til Poul Møllers historiske Roman er foretaget ved en paa flere Steder usikker Kombination af utydelige, mellem hverandre spredte Antydninger, og at disse i sig selv usikre Momenter er nedskrevne, før Forfatteren begyndte paa Udarbejdelsen. Selv om det derfor virkelig er lykkedes ovenfor at fremstille Poul Møllers oprindelige Plan, er det meget muligt, at denne ikke i et og alt vilde være bleven fulgt, men have modtaget ikke ubetydelige Forandringer. En Antydning af en saadan ligger i Romanens første Kapitel i det Træk, at Silvius, der ikke kender sin Fader, men formodes at være af ædelt Blod, drager ud, ikke alene for »at opsøge den dejlige, han aldrig saa«, men »for at lede sine Frænder op«. Men herom tier Optegnelserne i C ganske. Det skulde da vel ikke have været Meningen, at det ved Silvius' andet Besøg paa Ravnsborg skulde opklares, at Herremanden var hans Fader og han selv sin elskedes Broder (smign. »Revuen«), og dette være den egentlige Grund til Eremitlivet? Thi endskønt Poul Møller opfandt og ordnede Handlingen i sin Roman med en ugenert Frimodighed, har dog vistnok dette Træk været ham for drøjt, og han har sikkert ikke heller været til Sinds at give det lystige Spil en saa bedrøvelig Afslutning.

252

EN UFULDENDT NOVELLE

Efter at Poul Møller, vistnok allerede inden Udgangen af Aaret 1822, havde standset Nedskrivningen af sin historiske Roman, synes der at være gaaet nogen Tid, før han overvandt den naturlige Uvilje ved at vende tilbage til det afbrudte Arbejde. Først i Efteraaret 1823 har han efter al Sandsynlighed begyndt at arbejde paa Novellen, det tredje og sidste Trin i Udførelsen af den længe nærrede Plan til Fortællingen »En dansk Students Eventyr«. Hermed stemmer det, at den Oplevelse, der i dette Efteraar satte hans Sind i Bevægelse (se Anmærkningen til S. 58), synes at have efterladt sig Spor i det ny Arbejde, og at Poul Møller i et, ogsaa i denne Udgave optaget, »Brev til Fru G.«, der er fra denne Tid, udtaler netop den Anskuelse om historisk Digtning og Virkelighedsskildring, som har bevæget ham til at omdanne den historiske Roman til en moderne Novelle. Arbejdet er vistnok gaaet rask fra Haanden under en oplivende Følelse af Frihed og Sikkerhed, hvoraf man vil faa et levende Indtryk blot ved at sammenligne Romanens første Side med Novellens - saaledes at Forfatteren²⁵³ i Foraaret 1824 i Studenterforeningen kunde oplæse de tre første Kapitler af sit Værk som fuldt færdige til Offentliggørelse. Scenerne paa Ravnshøj formodes af Thaarup at være blevne til efter Oplæsningen og vistnok umiddelbart efter denne. Thi i Foraaret 1824, da en Oversættelse af Homer bebudedes til Udgivelse af en anden, besluttede Poul Møller at anvende al sin Tid paa sin Oversættelse af de første seks Sange af Odysseen, der udkom Aaret efter, og da han atter fik Hænderne fri for dette Arbejde, var han travlt optagen af anden Gærning. Fuldendelsen af Novellen blev derfor stadig opsat, men var endnu ikke ganske opgivet. Da han rejste til Norge i Sommeren 1826 som Lektor i Filosofi ved Kristiania Universitet, var det hans Ønske, at han til Julen kunde udgive et Bind Poesi, hvori den færdige Novelle skulde have Plads; i et Brev til ham fra dette Efteraar, spørges der til »den krøllede Frits«, og imellem hans Aforismer fra denne Tid findes et Par Bidrag til Licentiatens Karakteristik. Men efterhaanden som Poul Møller kom dybere ind i det filosofiske Studium, der fra nu af blev hans Livs Gærning, mistede han Lysten til digterisk Produktion og opgav vistnok Haabet om nogensinde at faa sin Studenterhistorie færdig. Naar hans Venner efter hans Hjemkomst fra Norge spurgte til Novellen, som ved Oplæsningen havde vakt en overordentlig Interesse, plejede han at svare, at den var bleven brugt til »at riste Sild i«. Efter hans Død skal da ogsaa Manuskriptet være bleven fundet i en saadan Uorden, at Chr. Winther, der ikke havde Tid og Taalmodighed til at skaffe Orden til Veje og tillige nødtigt vilde udgive noget ufærdigt²⁵⁴ af sin Broders Efterladenskab, lod det henligge ubenyttet. Først Chr. Thaarup lykkedes det at bjærge af dette Arbejde, hvad der endnu kunde reddes fra Forglemmelsen. Ved hans Fortjeneste foreligger nu Forfatterens Haandskrift ordnet og let tilgængeligt og bestaar af 2½ unumererede Ark (= 1. Kapitel med Undtagelse af »Licentiaten«) og en Række fra 1-10 numererede Ark (= 2.-4. Kapitel), hvoraf dog den første Halvdel af Nr. 7 og hele Nr. 9 mangler. Hertil kommer saa Nr. 11, Kladder og unumereret, Renskrift af »Licentiaten«. I et 3. Bind af den første Udgave af de Efterladte Skrifter blev da Haandskriftet trykt og Hullerne udfyldte ved Udgiverens Gisninger. Hertil er i anden Udgave kommet et »Anhang til Novellen«, der foruden Udtog af Romanen og Talen om Poeters Mangfoldighed indeholder Udgiverens Antydninger til Fortællingens rimelige Fuldstændiggørelse.

Sammenligner man Poul Møllers Fortælling paa dette Trin med de to tidligere Stadier, vil man se, at Forfatteren ved atter at aftage den historiske Farve og bortskære de historiske Tildigtninger har ført sit Arbejde tilbage til det første Udkast. Ved Overgangen fra det romantiske Stadium udgaar alle de historiske Personer uden at efterlade sig Spor i Novellen; Harpespillermotivet opgives som formentlig mindre passende i det 19. end i det 16. Aarhundrede; Scenerne paa Kragerupgaard er udeladte eller udsatte til et senere Tidspunkt: noget af Kragerups Karakter genfindes maaske hos Forpagteren, der ligner ham af Udseende, og Mølleren, der har udviklet sig af hin »Vildmand, der omfavner Helten, fordi han ryster Æbler ned i Hovedet paa²⁵⁵ Folk«, men iøvrigt efter sin Plads i Fortællingen er den samme som Udkastets Sognefoged, Romanens Ladefoged. Hans Datter, den ulykkelige Nonne, er Møllers Marie, der har faaet sin særegne Farve af Poul Møllers fjendtlige Opfattelse af Hovedstadens æstetiske »Quindelighed«. Endelig er det i Licentiaten og den teologiske Kandidat Jens Hansen lykkedes Forfatteren at levendegøre de to i Udkastene skitserede Figurer: Pedanten og Slotskapellanen Jens Madsen (= den formodede formfulde Person i A).

Denne gennemgaaende Overensstemmelse imellem Arbejdets tre Stadier gør det muligt og forsvarligt at benytte de to første til Fuldstændiggørelse af det sidste, den - trods sin Fuldenhed i det enkelte - stadig ufuldendte Novelle En dansk Students Eventyr.

ET STUDENTER-TESELSKAB

En Flok Studenter gik en smuk Eftermiddag i Juni Maaned ud af Københavns østre Port. Kort før de begav sig paa Vejen, havde nogle dygtige Tordenbygger afkølet Luften, og Græs og Løv, der dryppede ned i Grøften, duftede dem efter denne Vederkvægelse med dobbelt Friskhed i Møde. Da de kom paa Strandvejen, trak nogle deres Tobakspiber op af Lommen og gave sig til at dampe; hos andre vakttes ved Aandedrættet i den rene Luft en saadan Lystighed, at de med høj Røst istemte deres ungdommelige Viser. Ved slig Tidsfordriv gled Tiden rask af Sted, og uden at vide hvorledes befandt de sig ved Stakittet for *Norges Minde*, der var Maalet for Vandringen. De vandrendes Hensigt var nemlig at gæste deres muntre Kammerat Balthasar, som her havde udset sig et afsidesliggende Sommerpholdssted, for at undgaa de alt for hyppige Besøg, der i Staden afdrog ham fra sine Studier.

Balthasar gik i Tøfler paa den grønne Plads uden for Huset, med en grøn Saffians Kasket paa Hovedet. Det mødige Selskab raabte paa Tevand, som 257 ved Hjælp af en hos Irgens forfærdiget Spirituslampe i faa Minuter blev tilvejebragt. De dampende Kontorkopper vinkede dem paa Bordet uden for Døren, og de styrtede ned ad Trapperne bag efter den gæstfri Vært, der bar en Flaske gammel Rom under Armen. Somme satte sig paa Stole, somme paa oprejste Fjerdinger, og somme strakte sig saa lange, som de vare, paa Grønsværet; men alle drak med Graadighed af den glødende Tevandspunsch. Den oplivende Drik bragte snart Overgivenhed og højrøstet Underholdning til Veje.

»O, havde vi nu den krøllede Frits,« ytrede en af Selskabet, »da kunde vi være vis paa en herlig Aften.«

»Han kommer vel sagtens,« tog en anden Ordet. »Han plejer sjældent at svigte, hvor han kan vente et godt Lav. For Resten er jeg langt fra at anse hans Nærværelse for nogen særdeles Lykke. Jeg finder ingen Behag i at se mit Medmenneske saa rent berøvet al Selvstændighed. Det oprører mig tværtimod, at et Væsen, der er skabt i Guds Billede, driver omkring som en Bold for Tilfældet. Hvori bestaar vel hans hele Elskværdighed? Han tænker aldrig et Døgn frem i Tiden, men taber sig med blind Ubesindighed i Øjeblikkets Nydelse. Det er et af Tidens værste Tegn, at de fleste snarest fatte Godhed for den letsindige. Den karakterløse Kamæleon, der bestandig antager sine Omgivelsers Farver, bliver let alles Afgud. De forgude den slappe Vilje, fordi deres egen Afmagt i den ikke finder nogen ubekvem Modstand. Nævn mig engang en eneste Fuldkommenhed hos dette Vidunder, hvem saa manges Hjærter hænge ved.«

258

»Sandt at sige,« svarede den første, Christian, »har jeg ondt ved at sige, hvorfor jeg har Godhed for ham. Jeg vil endogsaa tro, hans Levned ikke saa ganske kan bestaa for en stræng Sædelæres Domstol; derfor bliver han jo lige fuldt en elskværdig Selskabsbroder.« Moralisten vilde tage til Gen[-mæle, men] - -

Her findes Haandskriftets første Lakune paa 1 eller 2 Blade, hvis Indhold, som Thaarup formoder, har været en Fortsættelse af den begyndte Samtale om Frits, hvorunder de talende, den poetiske Christian, den tysk-filosofiske Bernhard, den strænge Moralist Zacharias og den muntre og elskværdige Balthasar har faaet Lejlighed til at udfolde deres egen Karakter.

Christian fortsatte saaledes sin Tale til det øvrige Selskab:

»Ingen af eder kender den krøllede Frits saa godt, som jeg. Vi have fulgt hinanden som Brødre lige fra vor første Barndom til vore Universitetsaar. Derfor kunde jeg fortælle tusinde snurrige Scener, vi som Dreng have oplevet sammen; men jeg anfører blot et Par Træk fra hans Drengenaar, som ville give dem, der intet kende til ham, et Slags Begreb om hans Karakter. Han er opdraget hos sin Onkel i Jylland paa et gammelt Herresæde ved Limfjorden. Da Onkelen selv ikke havde Børn, besluttede han at anvende al Tid og Flid paa at skaffe Brodersønnen den mest fuldendte Dannelse. Til den Ende forskrev han med store Omkostninger de dueligste Lærere i alle Videnskaber og Kunster. Men ved hans Opdragelsesplan var det en stor Fejl, 259 at den opvakte Dreng fra Morgen til Aften saaledes var plaget med Tegnemester, Sprogglærer, Fægtmester o. s. v., at han havde Dagens Timer besatte fra Morgen til Aften. Denne Tvang kunde Frits ikke taale. Han sagde derfor til den gamle Herremand Aftenen efter en saadan møjsom Dag:

Hør, Onkel! jeg kan ikke læse saa meget om Dagen.

Snak, Dreng! sagde Onkelen; man kan alt, hvad man vil.

Ja, saa vil jeg ikke, svarede Frits.

I, blev Onkelen ved, naar der ikke er andet i Vejen, skal vi nok komme din Vilje til Hjælp.

Hvorledes vil du gøre det? spurgte Frits.

Det finder jeg vel sagtens paa, sagde Herremanden. Jeg kunde jo f. Eks. lade dig sulte, til du lærte dine Lekser.

Dermed skal du ikke kunne tvinge mig, thi jeg ved meget godt, at du ikke tør lade mig sulte ihjel. Du vilde da selv blive dræbt af Bøddelen.

Jeg har flere Midler endnu, blev den gamle ved. Jeg kan jo indespærre dig i et enligt Kammer, til du giver Køb.

Det har du ikke Lov til; man kan indespærre Folk for Tyveri, men ingen har Ret til at berøve mig min Frihed, fordi jeg ikke vil lære Latin, Fransk og andre unyttige Ting.

Herremanden svarede: Du er kun tretten Aar og forstaar dig kun lidt paa, hvad Lærdom er nyttig til. For det første maa du i den Henseende blindt rette dig efter min Vilje.

Vil du da ikke fritage mig for nogle af de mange Læretimer? spurgte Drengen.
260

Nej, svarede Onkelen bestemt, ikke for en eneste.

Efter en Pavse begyndte Frits igen: Onkel, det gør mig ondt, at jeg maa bedrøve dig. Jeg har altid holdt meget af dig og ved, at du holder meget af mig. Men i den senere Tid er du bleven saa urimelig, at jeg ikke længer vil blive hos dig.

Naar agter du da at tiltræde din Rejse? spurgte Onkelen.

Straks, var Svaret.

Herremanden ringede, og raabte til den indtrædende Tjener: Luk Porten vel i Laas og sæt den store Jærnpal for! Derpaa vendte han sig atter til Drengen med de Ord: Da jeg nu er sikker for, at din Udenlandsrejse just ikke sker saa straks, som du mener, vil jeg sige dig Godnat. I Morgen tales vi nærmere ved om den Sag.

Da Herregaardens Klokke slog tolv, sprang Frits op af sine Madrasser. Hans Tante havde ved Fødselsdage og andre Familjefester skænket ham nogle Kroner, Dukater og andre Møntsorter af den Slags, som gamle Koner kalde hele Penge. Disse stak han i Lommen og tog i Haanden en liden Jagtflint. Derpaa listede han sig ganske sagte ind i Tantens Soveværelse, drog Omhænget til Side og hviskede: Tante! Tante!

Ja, svarede hun, halv i Søvn.

Farvel, gode Tante! sagde han og kyskede rørt hendes Haand. Farvel, og tusind Tak for al den Kærlighed, du har vist imod mig.

Konen, som imidlertid var vaagnet rigtig op, spurgte ganske forundret: Hvad skal dette betyde, Frits? hvor agter du dig hen i Bælgmørke midt om Natten?
261

Jeg har ikke Stunder til at fortælle dig det nu, svarede Frits; jeg nødsages til at rejse bort over Hals og Hoved. Hils Onkel i Morgen fra mig, og tak ham for alt det gode, jeg har nydt i hans Hus. Han vil ogsaa kunne fortælle dig Anledningen til min Rejse. Jeg har alt i Aftes sagt ham Besked derom.

Den gamle Frue greb ivrig til Klokken, Da Frits blev det var, sagde han til hende: Bliv ikke vred, gode Tante! jeg har for en Sikkerheds Skyld set mig nødsaget til at overskære din Klokkestræng.

Da han havde sagt dette, gik han ud af Døren. Hans Tante sprang op af sin Seng og tog fat i Dørens Haandgreb for at skynde sig efter ham.

Jeg har skudt Slaaen for, sagde Frits paa den anden Side. Læg dig endelig ufortøvet til Sengs igen, ellers ved du selv, at du bliver forkølet og faar din slemme Tandpine paa ny. Det er dig en ren Umulighed at komme fra dit Kammer førend i Morgen tidlig, naar Stine bringer din Kaffe.

Gaarden var omringet af en høj Teglstensmur, der var besat med spidse Jærnpigge. Derfor havde Frits medtaget en Rebstige, ved Hjælp af hvilken han steg over Muren, skønt ej uden stor Fare for at blive spiddet eller brække sin Hals. Den næste Dags Middag ankom han ganske mødig og forpustet til en Landsbykro, der laa flere Mil fra hans Onkels Gods. Han kastede nogle nyskudte Krager og Spurve paa Bordet og bad Krokonen deraf at tilberede ham et Maaltid. Imidlertid havde den gamle Herremand bragt sin Gaards hele Besætning til Hest for at eftersætte sin bortrømte Brodersøn.

Uheldigvis kom han just i egen Person til den samme Kro, hvor Frits sad ved Bordet og snakkede med de drukne Bønder, mens man i Køkkenet plukkede hans Fuglevildt. Saa snart han saa sin Onkel træde ind i Skænkestuen, sprang han igennem et aabent Vindue ud paa Marken. Inden Onkelen var kommen paa sin Hest igen, havde Frits allerede faaet et saa betydeligt Forspring, at han ikke mer stod til at indhente. Han fortsatte sin Flugt tværs over Grøfter og Gærder, indtil han kom til en stor Bøgeskov, hvor han let kunde forstikke sig. Herremanden havde fra sin høje Hest holdt Øje med Flygtningen og gik nu paa Raad med Bønderne, hvorledes man bedst skulde fange Drengen, som ufejlbarlig for det første vilde søge sig et Skjulested i Skoven. Man fandt det raadeligst at samle Byens Bønder, omringe Skoven paa alle Kanter og anstille ret en formelig Klappagt efter ham.

Da nu den store Kres af Klappere ret forsigtig var draget omkring Skoven, saaledes at intet levende syntes at kunne slippe bort imellem dem, befalede Herremanden dem at rykke langsomt frem og vel at ransage hver Busk, som de mødte paa deres Vej. Selv red han tværs igennem Skoven, ledsaget af sin Gaardsdreng Jochum, der bar en Favn Reb, hvormed den opbragte Herremand vilde binde sin forlorne Fostersøn, naar han atter fik ham i sin Vold. Omtrent mid i Skoven standsede han sin Hest og saa med Tilfredshed de befippede Harer og Hjorte springe for sig; thi disse Dyrs Trængsel var ham et Pant paa, hvor nøjagtig Kresen var sluttet.

Hold nu dit Reb i Beredskab, Jochum! sagde han; 263 om en halv Times Tid har vi sikkert Fingre paa den balstyrige Krabat.

Da hørte han en Røst fra Luften, som raabte: God Dag, Onkel!

Han saa sig i Vejret og opdagede sin Brodersøn i den øverste Top af et anseligt Bøgetræ.

Frits vedblev: Du ser, det havde været mig en let Sag, her imellem det tætte Løv at undgaa din Eftersøgning; men jeg vilde nødig, du skulde blive til Nar for en fremmed By, naar du i Stedet for din Brodersøn kuns fik et Dusin Grævlinger og Ræve. Derfor vil jeg straks komme ned og give mig i dine Hænder, hvis du lover mig i Fremtiden at holde mig under mindre Tvang, end hidtil er sket.

Nej, Brorlil! sagde Herremanden, du skal smukt overgive dig paa Naade og Unaade. Siden jeg nu en Gang har dig saa vel fat, maa du slet ikke vente, jeg lader mig foreskrive Vilkaar af dig.

O, svarede Frits, du skal just ikke rose dig af, at du har mig fat endnu. Hvorledes vil du faa mig ned af dette Træ? Der gives ikke paa denne Kvadratmil nogen levende Sjæl, der tør driste sig herop paa disse tynde Grene.

Fald blot ikke ned og bræk din Hals, Knægt! sagde Onkelen, saa skal Resten nok give sig. Jeg savner ikke Midler til at bringe dig ned paa Jorden. Jeg vil ej engang gribe til det simple Husraad, at lade Træet fælde; men jeg stiller blot en Vagt ved det, som i al Mag kan modtage dig, naar Lysten til en Bid Brød tager Overhaand hos dig. En dygtig Brandstige kan vel ogsaa række derop til dit Fristed. Nu gaar jeg bort et Øjeblik for at træffe de nødvendige Foranstaltninger. Du skal snart se mig 264 her igen. - Hold du imidlertid min Hest, Jochum! og pas mig vel paa Knægten i Træet. Kan du bringe mig ham bunden, naar jeg kommer igen, da giver jeg dig en af mine gamle Kroner.

Da den gamle var vel borte, steg Frits i en Hast ned af Træet og tiltalte Gaardsdrengen paa følgende Maade: Sig mig, Jochum! hvem af os to du vel anser for den stærkeste.

Det maa vel jeg være, svarede Drengen, da jeg er en god Del ældre; men jeg vil for den Sags Skyld gerne lade det komme an paa en Prøve. - Med disse Ord gik han, i Fortrøstning til sin Kraft, ind paa Livet af Frits og var i sit Hjærte forvisset om, at han let skulde fortjene den belovede Krone.

Frits veg et Par Skridt tilbage, mens han vedblev: Tag dig i Agt, Jochum! du er kanske mig overiegen i Styrke; men du forstaar næppe saa godt som jeg at bruge dine Kræfter. - Idet han gjorde denne Bemærkning, kastede han Jochum ved en uventet Vending baglængs om Kuld i Græsset. Medens denne meget overrasket atter rejste sig langsomt i Vejret, begyndte Frits anden Gang paa den afbrudte Fredsunderhandling.

Ser du nu, sagde han, at det er saare tvivlsomt, hvo af os to der gaar af med Sejren? Dersom du vedbliver dit Forsæt at bruge Magt imod mig, er du jo fuldkommen vis paa Næsestyvere, Ribbensstød og andre ubehagelige Følger af Slagsmaal; derimod er det højst rimeligt, at du endda nødes til at lade mig gaa. Hvis du derimod finder dig i Billighed, giver jeg dig en Dukat.

Synet af Dukaten var særdeles fristende for Jochums ringe Grad af Dyd, og han stod et Øjeblik 265 ganske raadvild. Da tog Frits en Lommepuffert frem og sagde: Hvis du nu ikke straks gør, som jeg befaler, skyder jeg dig paa Stedet ihjel.

Lad mig da se, om han har Dukaten, sagde Jochum, som just ikke frygtede meget for Iværksættelsen af denne Trusel, men som dog heri fandt en antagelig Undskyldning at forsvare sig med for sin Husbond. Frits bad ham nu i største Skynding veksle Klæder med sig, bandt Drengens Hænder paa Ryggen og forbød ham under Dødsstraf at oplade sin Mund. Selv besteg han Hesten og førte sin Fange ved Rebet igennem Skoven. Da de nærmede sig til Klappernes Linje, raabte Frits: Hurra, her har vi Skælmen! nu gøres der ingen videre Jagt behov; min Husbond giver jer Lov til at gaa hen i Kroen og drikke jer en dygtig Rus paa hans Regning.

Klapperne gjorde straks Plads for Rytteren, og denne saa sig snart i Sikkerhed paa den aabne Landevej. Her saa han sin Onkel komme imod sig med to Mænd, der bar en Brandstige. Saa snart Herremanden saa Toget, tvivlede han slet ikke paa, det var hans Gaardsdreng, der i Vadmelsjakken og med den bredskyggede Hat sad som Sejrherr paa den blissede Hingst.

Bravo, Jochum! raabte han derfor, det var mer, end jeg havde troet om dig. Du har som en ærlig Karl fortjent din Krone. Træk nu Synderen hen i Kroen og gem ham under Laas og Lukke, til jeg har afgjort min Regning med Byfolkene.

Straks efter dette Tilraab slap Frits Rebet og red i Galop forbi sin forbavsede Farbroder. Idet de kryssede hinanden paa Vejen, sagde Frits:
Jeg rider blot nogle faa Mil med din Hest. I Morgen 266 skal den i forsvarlig Stand blive bragt til denne Kro.

Efter at Frits havde strejftet en fjorten Dages Tid omkring i Jylland, mærkede han, at den Tid snart vilde komme, da han ikke mer havde noget at bestride sine daglige Udgifter med. Aarsagen hertil var dels, at han i Almindelighed fik sine hele Penge vekslet paa en for ham højst ufordelagtig Maade, dels at han aldeles manglede Naturanlæg til at holde paa de tilbyttede Smaaskillinger. Nu maatte han da for første Gang i sit Liv tænke paa Midler til at erhverve sig sit daglige Brød. Til den Ende købte han sig en Violin og vilde søge sin Underholdning ved at spille for Godtfolks Døre. Han begav sig til en afsides liggende Bondegaard for at prøve sine Gaver til denne ny Haandtering. Midt i Gaarden spillede han een Engelskdans efter en anden, men stirrede forgæves paa de smaa, forbrændte Ruder efter en taknemmelig Tilhører. Blot Bondens Døtre holdt Døren paa Klem og kastede nysgerrige Blik ud til den fremmede Spillemand. Men en vranten Kælling greb dem med Skældsord i Skørterne og trak dem baglængs ind i Stuen.

I Ravneunger! skreg hun, hvo har givet eder Lov til at høre paa Musikken? Har kanske nogen af jer Penge til at betale med? Her indenfor i Smug kan -

Aa Herre Gud, Mor! sagde et af Børnene, vi kunne jo dog ikke lukke vores Ører til.

Her indenfor i Smug, gentog Konen, kan I høre efter saa meget I lyster; men I skal ikke stille jer til Skue, ellers tror han straks, han skal fortjene Guld og grønne Skove.

267

En Karl med kroget Ryg og spinkle Ben havde været i Stalden for at give Kreaturerne Foder. Han sagde til Frits, idet han gik forbi: Gaa din Vej, Dreng! her faar du ingen Ting. Hvor kan saadan stærk, arbejdsfør Knægt, som du, vente nogen Almisser? Fy, skamme maa du dig!

Jeg trygler intet af dig, sagde Frits, hvis Stolthed blev fornærmet ved denne Tiltale. Hvo der intet vil give mig, har sin Frihed. Jeg vil heller ikke længer staa her og kaste Perler for Svin.

Pukker du til, go' Karl! sagde Hakkelseskæreren, da skal jeg snart hjælpe dig paa Porten, din studse Knægt!

Nu løste han Gaardhunden og hidsede den paa den ubudne Musikanter. Men Børnene kom springende bag efter og tyssede paa Hunden, saaledes at Frits slap usaaret ud igennem Porten. Da han var kommen paa den grønne Plads uden for Huset, greb de smaa ham i Kjolen og sagde: Spil os dog et lidet Stykke, gode Herre! Han opfyldte straks deres Begæring, og de sprang omkring ham af Henrykkelse. To stumpede Tvillinger lagde de tykke Arme om hinandens Hals og gav sig til at danse rundt med hinanden. De lysegule Krøller flagrede løst omkring deres Skuldre; thi de to fattige Huepulle, som de for længst vare voksede fra, bedækkede kun deres Hovedisse. Tre å fire Gæs, som næsten havde gnavet Græsset af til Bunden og blot levnet de lave Gaaseurter, hvæsede ad det dansende Par, som forfærdede kaldte den ældre Søster til Hjælp. Hun søgte med en Pind at drive den mest frygtede Gasse til Side, da Moderens skældende Stemme blev hørt i Portrummet. Da sagde de forskrækkede 268 Børn Godnat, og ved Afskeden gav Frits enhver af dem en Toskilling til Hvedebrød. Den ældste vilde kysse hans Haand, og Tvillingerne klyngede sig fast om begge hans Ben.

Moderen kom ud og raabte: Vil I pakke jer ind, I Rollinger! Og hvad tænker du paa, Ellen? Vil din lange Tøs se, du kan genne dine Ællinger i Hus, eller jeg skal snakke med din Ryg.

Se, Moder! raabte de ene i Munden paa den anden, sikken dejlig Skilling Manden har givet os til Hvedebrød.

Vil I hid med Pengene, raabte Konen, at I ikke gaar og taber dem i Græsset! Tænk I aldrig paa Hvedebrød, I Stodderunger! Nye Træskoer skal I have, det har I mere nødtigt. Vor Herre bevares! Hvedebrød, det er ikke Kost for Usselrygge som jer. Tak I Gud, om I kan faa en Bitte Knapost til jeres Grovbrød. - Gud velsigne jer, Spillemand! for jeres gode Villie. Tag ikke fortrydeligt op, at I blev jaget paa Porten. Den ene Kæltring render os paa Døren efter den anden, og det falder os selv surt nok at holde Livet i de mange Børn, vi har at trækkes med. Den Tid er længst forbi, da jeg kunde forlystes ved Musik. Da jeg var en ellevild Tøs paa jeres Alder og løb gal i Julestuerne, da var det en anden Sag. Den Tid var det min største Lyst at høre den krogryggede Spillemand, naar han sad paa en Sildefjerding og spillede paa Fiol.

Frits, som opmærksom havde betragtet Bondekonen, der talte til ham, udbrød pludselig: Ser jeg ret, eller bedrager mit Syn mig? Det er jo min Barndoms trofaste Plejemoder, min egen Amme Christiane, der staar for mig. Du var mig ganske 269 fremmed, saa længe du var opbragt. Jeg var aldrig vant til at se dig vred, da jeg var en liden Pog, der sad paa dit Skød. Nu, da du taler mig til i en venligere Tone, genkender jeg straks din milde Røst.

Ja, sagde Konen, du er min Frits, mit eget velsignede Barn. Hvor har mit Øje dog været henne, siden jeg ikke straks kendte mig ved dig! Jeg har dog tit nok betragtet dine dejlige smaa Træk, naar du sov i min Arm om Natten, og Lyset stod i en Vandkedel foran Sengen. Gud naade mig for dig, dit arme Pus! er det nu kommet saa vidt med dig, at du maa gaa paa de brede Veje for at faa dit daglige Brød?

Med disse Ord trykkede hun Frits tæt op til sit Bryst, og begge bleve rørte til Taarer.

Dit stakkels Barn! vedblev Konen, du er sagtens rent forkommet af Sult og Tørst. Kom du med mig ind i Stuen til den varme Bilæggerovn, saa skal jeg give dig en Potte varmt Øl og en lille Flæskekage. Sidst du var i min Kakkellovnskrog, da var du en ussel Stump, der knap kunde staa ene. Da satte jeg dig til Støtte ved en Stol og gav dig en Messingknap af Kakkellovnen at lege med i din Faldehat. Siden den Tid er du, Gud ske Lov, bleven en Karl, der ser ud til at kunne baade staa og gaa paa din egen Haand.

Men, Christiane, Christiane! hvorfor har jeg ikke før vidst, at du var blevet til en saa fattig Kone? Jeg kan ikke tilgive mig selv, at jeg i saa mange Aar rent har glemt at spørge til dig.

Efter at det var kommet til en fuldstændig Forklaring mellem Frits og hans Amme, blev det besluttet, at de den næste Dag i Selskab med hinanden 270 vilde begive dem til Drengens Farbroder. Bonden spændte den næste Dag sine Plovøg for en Pindevogn og bragte baade Frits og sin hele Familie til Herregaarden. Der fandt det hele Vognlæs en forønsket Modtagelse. Christiane fik en anselig Foræring, og Frits blev til Belønning for sin bodfærdige Genkomst fritagen for en Del af sine Arbejdstimer.« -

Christian havde netop endt sin Fortælling, da Selskabet blev forøget med en ny Gæst. En Studiosus juris, ved Navn Bertel, en stor, firskaaren Forpagtersøn fra Jylland, kom ind igennem Stakitporten.

»Hvorfor bringer du ikke Frits med dig?« sagde Christian til ham, saa snart han blev ham var.

»Han kommer straks bagefter«, svarede Bertel. »Den arme Stympen staar hist henne paa Vejen og bader Næsen i koldt Vand. Han er saaledes tilredt i Ansigtet, at hans gode Fæster næppe skulde kunne kende ham. Enhver af os ved, at han mellem Aar og Dag i det mindste gør 365 dumme Streger; men i Gaar Aftes har han gjort det vel galt. Han har i en to, tre Dage været ganske dødelig forelsket i en Pige fra Landet, som han blot har set et Glimt af paa en Koncert. Efter en møjsommelig Efterspørgsel havde han i Gaar opdaget, at hun opholdt sig hos en Familie paa Nørregade, og tilbragte nu den hele Dag med at udtænke de urimeligste Planer, hvorved han vilde skaffe sig Adgang i Huset. Jeg bildte mig ind, at jeg ved fornuftige Forestillinger havde bragt ham til at lade sine luftige Anslag fare. Men deri tog jeg meget fejl. I Aftes, Klokkeren [elleve], kom jeg forbi det Hus, hvori den usynlige 271 befinder sig; da faldt en Del løsrevne Kalkstumper ned paa Gaden foran mig, og et Pigebarn, som gik ved Siden af mig, sagde til sin lille grædende Broder, som hun førte ved Haanden: Hys! ti stille! ser du ikke Skorstensfejeren paa Taget? Han kommer ned og tager alle uartige Børn. Jeg slog Øjet i Vejret, og - døm om min Forskrækkelse! Frits krøb ud af Skorstenen og kravlede omkring paa Taget. Mit Blod isnede; jeg havde knap Mod til at se op til ham, da jeg hvert Sekund ventede at se ham ligge knust for mine Fødder. Jeg hørte ham glide mellem de raslende Tagstene, hvoraf en klaskede ned paa Brostenene. Dog fik han atter Fodfæste og klavrede som et Egern ned ad Tagrenden. Endelig naaede han en Stige, som var stillet til Muren. Imidlertid vare en Del Folk tilstillede. En havde det ulykkelige Indfald at skrike: Der er en Tyv, en Tyv!

Dette Skrig lød fra Mund til Mund. Vægteren, hvis Taalmodighed indtil dette Øjeblik havde været mig uforklarlig, da han ganske tydelig ej havde villet blive Opløbet var, spillede nu den overraskede, og kaldte med Piben sine Kammerater til Hjælp. Til den nedstegne Frits sagde han: Herhid, din Tyveknægt!

Hvordan? svarede denne; har du ikke selv skaffet mig en Stige, uforskammede Karl? Har jeg ikke forud givet dig en ublu Betaling?

Ingen Ræsonneren her! svarede Vægteren og greb vores gode Ven i Brystet. Men han sled sig løs og gav

Vægteren et saa eftertrykkeligt Næveslag i Ansigtet, at denne laa udstrakt paa Gaden. Frits vristede ham Pryglen af Haanden, og da to 272 fra Nabogaden tililende Vægtere i sluttet Trop vilde gaa løs paa ham, traadte han et Par Skridt tilbage med det erobrede Vaaben og sagde til dem: Hvis I love mig at føre mig op i dette Hus, som jeg falskeligt beskyldes for at have bestjaalet, da giver jeg mig uden Modstand i eders Vold, og I skulle snart se mig retfærdiggjort.

Ja vist gør vi det, svarede Vægterne, det forstaar sig.

Da han nærmede sig til dem, viklede den ene sin Næve fast i hans lange Hovedhaar, medens de to andre slog hver et drøjt Tag i hans Skuldre. - Kom kuns nu med, go' Karl! sagde de, saa skal vi snart skaffe dig en Huslejlighed her inde paa Gammel Torv, hvor hverken Sol eller Maane skal skære dig i Øjnene.

Findes der da aldeles ingen Tro og Love hos jer falske Pak? skreg Frits, idet han uden Frugt gav sig til at brydes med de haandfaste Karle, der førte ham.

Jeg nærmede mig til den mishandlede Vægter fra Nørregade, som naturligvis var mest opbragt. Gode Ven! sagde jeg, det er dog Skade, at det stakkels unge Menneske nu skal offentlig beskæmmes for en Ubesindigheds Skyld.

Ubesindighed? svarede han. Ja, hænges ved Benene paa Lygtepælen burde det Hundetøj, som løber om og gør Mudder paa Gaden. Skal saadan Springgaas understaa sig at slaa Kongens Folk i deres Embedsforretninger?

Jeg lod et Par Skilling glide ned i hans Haand, og vedblev: Noget burde man dog holde hans Ungdom til gode.

273

Af Ondskab kommer saadanne Streger jo rigtignok ikke, svarede Vægteren; men det skader ikke, han faar en liden Lekse for en anden Gangs Skyld.

Det er et net ungt Menneske; han er sikkert smukke Folks Barn, blev jeg ved, idet jeg listede nogle flere Smaaskillinger i hans Haand.

Han har et eviggodt Ansigt, sagde Vægteren. Det skær mig i Hjærtet for ham. Jeg skal paa Ære heller ikke være ham haard i min Rapport; men der maa dog være en Slags Orden i al Ting.

Jeg gav ham nok et Par Skilling med de Ord: Eders Øjne skulde vel ikke have slaget eder fejl? Har I ikke taget ham for en anden?

Det bedste Syn har jeg rigtignok ikke, sagde Vægteren, idet han betragtede Pengene; jeg trænger haardt til et Par Glarøjne, men de koste fire Mark, og jeg usle Stodder ejer kun de tre, jeg har her i Næven.

Her er den fjerde, sagde jeg, køb saa et Par ny Øjne og se jer for, om I ikke har taget fejl af Manden.

Tør De da indestaa mig for, sagde han, at denne hersens Knægt er ikke den samme, som krøb i Skorstenen, saa slipper jeg ham straks løs.

Var det den samme, sagde jeg, da kunde let en og anden Omstændighed blive berørt i Forhøret, som kunde bringe jer i stor Fortræd. Eders Tjeneste var vistnok forloret, og I maatte takke Gud, om I slap fra Slaveriet. Men naar I tager ham ret i Øjesyn, vil I bedst selv overbevise jer derom.

Vægteren betragtede Frits og raabte: Ja, I har Ret; det er sandt for Gud en ganske fejl Person! - Kammerater! denne gode Mand er langt fra ikke 274 Tyven. Det var Ligheden, der gjorde det. Forskellen var blot, at den anden var skrutrygget og havde kun eet Ben. Det var formodentlig ham, der løb, alt hvad trække kunde, hist om ad Studenstrædet.

Derpaa blev Frits løsladt. Vægterne fulgtes ad ned i en Kælder, hvor de gjorde sig en glad Nat ved at bekoste sig for fire Mark Brændevin, og jeg bortfjernede mig med vor Ven Frits. Nu forklarede han mig Tingens rette Sammenhæng. Af Vægteren, som hver Helligdag havde for Skik at ønske Familien en glædelig Fest, havde han faaet en fuldstændig Beretning om hele Husets Lejlighed. Deraf vidste han, at der i den skønne Sophies Værelse fandtes en rummelig Kamin, som om Sommeren var tilspærret med en stor Trælaage. Hvis han befandt sig i den, vilde han kunne høre Pigens fortrolige Samtale med sine Legesøstre. Ja, hvis han paa Laagen blot havde en liden Aabning, kunde han jo ret i Mag bese hendes hulde Skikkelse og efter Sengetid ved Skinnet af en Lampe, der hver Nat hang i Værelset, betragte den sovendes Træk. Vægterens Betæneligheder overvandt han ved et godt Greb i sin Pung og krøb, forsynet med et Vridbor, igennem Skorstenen ned til den beskrevne Kamin. Alt var tyst i Kammeret, og han begyndte forsigtig at bore i de tynde Fyrrebræder. Inden han havde fuldført sit Arbejde, gik Døren op, og to Piger traadte ind i Værelset. Uagtet han nu lagde sin Haand lettere paa Vridboret, knagede det dog lidt i Bræderne.

Eja, skreg den ene Jomfru; der er en Mus i Kaminen! Der er en Mus i Kaminen!

275

Aa, Snak, raabte den anden; det er kuns Indbildning.

Jo, svartes der, jeg hørte kun altfor tydelig, den gnavede paa Laagen.

Og om nu saa var, tog den anden Ordet; det var da ingen Ulykke. Jeg kan godt lide de smaa løjerlige Dyr. Deres Haar ere jo saa bløde som Silke. Jeg skal aabne Kaminen, hvis du vil hjælpe mig at fange den.

Derpaa nærmede hun sig og forsøgte paa at løsgøre Laagen. Frits trak forsigtig sit Værktøj til sig, og den formentlige Mus holdt sig saa stille, som en Mus i hans Sted vilde have gjort. Til al Lykke sad Laagen saa fast, at det gik over en Jomfrus Kræfter at aabne den. Desuden skreg den frygtsomme:
Ak, sødeste Sophie, lad dog være, lad dog være! jeg dør af Skræk.

Nu vel, svarede Sophie, jeg vil hente Mads Gaardskarl og befale ham at tage Soliman med; den tager godt Mus.

Frits havde hverken Lyst til at give sig i Kast med Mads Gaardskarl eller Soliman. Han steg derfor tilbage gennem Skorstenen, inden Jagten gik for sig, højst nedslagen over sit Anslags uheldige Udfald. Hans følgende Genvordigheder ved I. Nu befinder han sig i højeste Velgaaende, naar undtages en svulmet Næse, lidt Værk i Lemmerne og et Par blaa Øjne, som han fik i Vægterfejden.« -

Zacharias gjorde den Bemærkning, at hvad der især mishagede ham hos Frits, var hans hyppige Forelskelser, der ofte rejste sig af de mest tilfældige Foranledninger og efter kort Tids Forløb opløstes i intet.
276

»Det vil jeg da just ikke regne,« tog Bertel Ordet; »det kan fortage sig med Tiden. Hvor kan man vente sig saa megen Fornuft af en Person i hans Alder? Først i dette Foraar har han hørt op at være Rus og er endnu kuns temporært Medlem af Studenterforeningen. Den stadige Kærlighed kommer nok hos ham en Gang med Aarene. Jeg er endnu mine 27 Aar, uden at jeg nogen Sinde har følt noget Spor til Kærlighed; men jeg vil just ikke sværge paa, det ikke sker endnu.«

»Saa kommer du heller aldrig til at elske,« svarede den følsomme Christian. »Mennesket har kuns een Blomstringstid; naar den er forbi, frembringer Livet kun Sildinger. Den egentlige, hellige Kærlighed fødes kuns een Gang hos ethvert Væsen. Livets rette Maj kan aldrig indtræffe hos en Kvinde, der er meget over seksten Aar, og aldrig hos en Mand, der er meget over tyve. Al senere Kærlighed beror paa Selvbedrag; det er en kunstig Drivhusplante uden Duft og Friskhed.«

»Det er nu ret den indskrænkede Synsmaade,« faldt Bernhard ham i Talen. »Hvor den dog ganske maa have tabt Sympati med Livets og Historiens altid vekslende Skikkelser, der saa trøstigt tør sige, der er kuns een Slags Dyd, een Religionsform, een Kærlighed, - og i sit Hjærte mener sin egen. Hver Tid, hvert Folk og hvert Individ har sin egen Vis at elske paa. Baade Minnesangerens og Hottentottens Kærlighed ere nødvendige Frembringelser af Klodens Skaberkraft. Det falder mig ogsaa højst utroligt, at den frodige jyske Natur i Bertel aldrig skulde have bragt nogen Kærlighed til Verden.«

277

»Jeg takker mangfoldig,« sagde Bertel, idet han bukkede. »Siden da vores Underholdning er bleven til et Slags platonisk Symposium, anser jeg mig forpligtet til ogsaa at levere min ringe Skærv i Lavet. Jeg har nu tit nok maattet høre, jeg besidder en plat prosaisk Tænkemaade; men i Dag haaber jeg at aflægge Beviser paa et dybt og sindrigt Bjik i Livets Dyb. Inden jeg fremstiller mit System om Kærlighedens Væsen, vil jeg med et Par Ord oplyse mit eget Hjærtes Tilstand. I min Ungdoms tidligere Dage, da jeg endnu var bestemt til Ploven og altsaa besad en grovere Beskaffenhed end nu, da Videnskaberne have forfinet mig en Smule, da forelskede jeg mig dybt i en Smededatter. Til al Lykke var Faderen Klejnsmed og førte kuns en liden Hammer, ellers havde jeg aldrig kommet til at sidde her i denne lærde Kres; thi da han var langt fra at billige vores Lidenskab, kastede han mig sin Hammer saaledes i Hovedet, at jeg siden den Tid har tabt Organet, Modet og Lysten til at betræde denne Livets Rosenvej. Siden har jeg som en rolig Tilskuer betragtet andre forelskedes Lader, og vil nu fremstille Resultatet af min mangeaarige Tænkning over denne Ting. For at være Bernhard til Behag, har jeg efter min ringe Evne søgt at komme noget paa Spor efter den Analogi, der i saa Henseende synes at gaa gennem hele Universet. Jeg henregner alle Elskere til tre Klasser. Den første kunde for saa vidt lige saa godt være den sidste, da den er sammensat af højst forskellige Stænder. Den bestaar nemlig af Husmænd, Fyrster og Stuterhingster. Partierne sluttes ved befuldmægtigede, uden at vedkommende lader sig 278 bedaare af eget upaalideligt Øjesyn. Den kaldes med Rette den fornuftige, da deri tages billigt Hensyn til Kroner, Jærngryder, Flaader, hvide Sokker og Blisser. I den anden Klasse sætter jeg de huslige Elskere, nemlig Forpagtere, Kammerraader og Duer. Deri ses mest paa at have det ret hyggeligt varmt inden Vægge, som Blommen i et Æg. I denne Klasse hersker ej sjælden en aldeles uegennyttig Kærlighed, der er fuldkommen hævet over tilfældige Omstændigheder. Man gifter sig der tit med en Kvinde blot for hendes egen Skyld, uden at tage Hensyn til Dyder, Forstand, Skønhed eller Penge. -

Til tredje Klasse regnes de rasende Elskere: Riddere, Studenter, Løjtenanter og Elefanter. Deres Øjesyn har den Skavank, at de bestandig se deres elskede med en Glorie om sin Tinding, som en hellig Jomfru, der gaar paa solbeskinnede Skyer. Til at blive Genstand for denne Klasses Kærlighed udfordres slet ingen Egenskaber; dem lægger Elskeren aldeles til af egne Midler. Men min daglige Bøn er, at hverken jeg eller mine maa komme saadan en Elsker i Vejen paa hans Bersærkegang; thi i sin Fortvivlelses Blindhed skyr han hverken Ild, Vand, Pistoler eller Træstammer.«

Balthasars Gæster befandt sig saa vel paa Pladsen uden for Norges Minde, at det gik langt ud paa den smukke Sommeraften, førend de skiltes ad. Frits, der imidlertid med sin skamferede Næse havde sluttet sig til det øvrige Selskab, sad skrævs i det aabne Vindu, saaledes at det ene Ben hang ud i den fri Luft, det andet i Stuen. I denne Stilling spillede han paa en Gitar, som han havde truffet i Værelset, og begyndte dertil paa følgende Sang:

279

Søde! sig, hvornaar jeg dig skal finde?
Alle mine Tanker til dig rinde,
Du mit unge Livs udkaarne Mø!
Smalle Jomfru med det store Øje,
Dig jeg ser paa Østens røde Høje,
I den blanke Nat paa dig jeg tænker,
Naar jeg stirrer i den dybe Sø.
O, letskriddende, snehvide Pige!
Jeg saa meget haver dig at sige,
Hvordan jeg saa trolig dig har søgt.
Naar jeg gaar med Bøssen dybt i Lunde,
Mine vaagne Drømme til dig stunde,
Og i skønne Morgenfantasier
Har jeg tit fortrolig med dig spøgt.
Hisset, hvor de fly, de hvide Duer,
Hvor bag Hav det fjærne Blaa jeg skuer,
Aner jeg, du har din stille Bo.
Korn for dine Kyllinger du spreder:
Mon da ogsaa efter mig du leder?
Savner mig din stille Pigetanke?
Blonde Jomfru! ja, det er min Tro!
Men naar under Sommerfuglens Vinger
Pinselilien i Blomster springer,
Blinkende med Duggens klare Daab,
Mon da Skovens lille brune Flyver
Atter for den længselsfulde lyver,
Naar om dig dens Nattefløjte sværmer?
Rene Jomfru! nej, det er mit Haab!

Frits var ikke færdig med sin Vise, da han blev afbrudt af Bertel.

»Forskaan mig endelig for disse vaade Rim,« sagde han; »du ved ikke, hvilken Pine det forvolder mig 280 at høre derpaa. Mod min Villie bringes jeg til at bryde mit Hoved for at holde fast paa noget af disse spinkle Fantasier; men alting forsvinder for min Betragtning, som en himmelfalden Sneblomst paa den varme Haand. Dersom nogen af jer nogen Sinde har haft den skrækkelige Drøm, at det var ham paalagt at bringe en fast usynlig Silketraad gennem en londonsk Synaal af Størrelse som et Haar, da vil han kunne gøre sig en Forestilling om min Kval, naar disse smaa Luftbilleder falde i min Synskres. Jeg har mangan Gang i dannede Cirkler maattet staa til Skamme, fordi jeg er saa uskyldig, at jeg i denne Region slet ikke formaar at gøre Forskel paa godt og ondt. For mit grove Blik flyder alt dette sammen til en poetisk Mælkevej, uden at jeg kan gøre Forskel mellem de lumpne Drabanter og Fiksstjærner af første Rang. Nej, der henne paa Vejen kommer en rødmosset Bondedreng, som synger ret af Hjærtens Grund. Lad os heller høre paa hans Viser; de have formodentlig et mere haandgribeligt Indhold.«

Under sin Vandring spillede Drengen Bold med sin Hat, imedens han med gennemtrængende Røst afsang følgende Ord:

Farvel, min velsignede Fødeby!
Min Moders Gryde ryger i Sky,
Min Faders Kvie gumler i Stald,
Min Søsters Hane sover paa Hald.
Jeg vil løbe min Vej!

Farvel, du min Farfaders gamle Hus!

Hav Tak for Øl af vort Gildekrus,
For Dørtræet, hvor jeg med Ranglen sad,
For Moders Mælk og for Tyggemad
Og Springom i vor Lo.

281 Lerstampede Gulv, hvor med Skjorte paa
Jeg lærte krybe, jeg lærte gaa!
Nu kedes jeg plat ved saa stakket Gang,
Og Stuen bliver mig alt for trang.
Jeg maa løbe min Vej!

Lad Oksen bindes ved Husmands Plov,
Jeg priser den vildene Hjort i Skov;
Naar Anden rækker i Rendesten,
Er den snehvide Maage dog vel saa ren
Mellem Himmel og Hav.

Jeg vandrer og sejler foruden Ro;
Jeg slider vel hundrede Saaler af Sko.
Al Verdens Kringel og snurrige Bold,
Baade hvor den er varm, og hvor den er kold,
Vil jeg rigtig bese:

Appelsiner og Druer og Granens Tap,
Frøkener, Fruer, Ridder og Knap.
Jeg vil glide paa Skier ved Nørrepol,
Og gaa nøgen for Otaheitis Sol
Med en Krans af Koral.

Sin Skæbne frister den friske Mand.
Kanske jeg som Ridder fra fremmed Land,
Med snehvide Heste for Gyldenarm,
Kommer hjem med en Kongemø i min Arm
Til min Moder igen.

For det første den rygende Grød jeg flyr
Og synger op udi vildene Skyer.
Hurra, blaatrøjede danske Knøs!
Hejs Pjaltten i Vejret, og Skuden øs!
Snart vi flyver af Sted.

Da Drengen var gaaet forbi Stakittet, og hans Sang efterhaanden tabte sig i det fjærne, udbrød Frits:
»Det var en lykkelig Tid, jeg kom til at høre disse 282 Vandringsrim. Jeg betragter denne Sang som en Røst fra Himmelen, der opfordrer mig til at styrte mig ud i den vide Verden, for at opsøge min ubekendte skønne. Jeg ved, at hun i Dag er rejst fra Byen igennem Vesterport. Laaner du mig din Knortekæp, da begiver jeg mig straks uden videre Tros paa Vejen. Jeg skal nærmere skrive dig til, hvorhen du skal skikke mit Tornister efter mig.«

»Men, gode Ven,« sagde Christian, »naar du nu har opsøgt din tilbedede, ved du jo slet ikke, hvad Modtagelse du vil finde.«

»Tror du da, jeg besidder mindre Kækhed end saa mangen spædlemmet Fugl i Luften, der trøstigt begiver sig paa Flugten over de mange tusinde Bølger, uden at være sikker paa at finde det Træ, den flyver efter?«

»At du besidder Kækhed nok, har din Næse nys maattet føle. Lykke paa Rejsen da! Naar du en Gang har faaet et Indfald, ved jeg nok, Pokker selv kan ikke bringe dig derfra. Lov da i det mindste snart at lade dine gode Venner høre fra dig.«

Herpaa gav Frits sin Haand og gik straks ud af Porten, for at tiltræde sin Vandring.

MØLLEKROEN

En Søndag Eftermiddag var det sædvanlige Studenterlav igen forsamlet paa Norges Minde, hvor de sad paa Bænken uden for Balthasars Dør for at betragte det brogede Tog af Ryttere, Gigge, Fodgængere og Børn i Trillevogn, som paa den støvende Strandvej drog til Charlottenlund. Balthasar blev spurgt, om han ikke for nylig havde haft nogen Efterretning fra den krøllede Frits, og oplæste da for Selskabet følgende Breve, som vare stilede til den hele Vennekres:

Brødre!

I Dag faa I Brev fra et af Jordens lykkeligste Mennesker. I maa være mig stor Taknemmelighed skyldige, fordi jeg afbryder min lange Rad af Fornøjelser for at meddele Kammeratskabet en Fortælling derom. Jeg forekommer mig virkelig som en medlidende Herremand, der i Glansen af ti Lysekroner holder sit blomstrende Bryllup. Han ser en Hob nysgerrige Stoddere, der staa paa Tærerne for at kige igennem hans Vinduesruder. Den tjenstivrige Lakaj vil fordrive den ubudne Flok, som er 284 bedækket med Pjalter i Stedet for Højtidsklæder. Men den højtfulende Konge (tilgiv mig den høje Titel, jeg af Venskab pryder ham med), den højtfulende Konge vinker til sin Træl, at han ej med uværdige Slag maa fordrive den sparsomt klædte Betler; thi Himlen er den fattiges Ven. Og, vigende for sit Sinds Mildhed, lægger han usigelig meget Kødmat paa det blomstermalede Porcellæns-Fad, og skikker sin Tjener dermed ud til de selvbudne Gæster. Og en anden Tjener sender han ofte sammesteds hen, med en Tvillingpokal fuld af den purpurfarvede Vin. De udsende da de graadige Hænder mod det veltillavede Maaltid, og gemme Levningerne i deres velsammensyede Tiggerposer. Saaledes taler da en Stodder, rækkende Hovedet til sin Nabo: Ikke skal vi den Dag i Morgen have nogen Ulejlighed af den uforkammede Mave, som altid byder at fylde. - Nu drikke de sig en Rus i den lette Vin, og raabe med forenet Røst: Gid den af Gud opfostrede Konge maa længe leve med sin Ungdomsbrud! Gid hun maa føde ham raske Sønner, der vel forstaa at svinge den kobberbevæbnede Lanse, og gid Fruerstuen maa blomstre med dejlige Pigebørn, der ligne deres Moder! Saaledes tale de, men den liliearmede Jomfru bøjer sit Hoved ned til den vellugtende Urtekost for at skjule sine Kinders Rødmme. Den højhjærtede Konge ser paa hendes solskinlignende Ansigt og betages af en sød, uendelig Længsel og vikler sin dristige højre omkring hendes guldombæltede Liv. Og han fylder en Guldpokal og drikker de herlige Betleres Skaal. Han ønsker dem, at de maa finde Ly under tætløvede, bredskyggede Lindetræer, naar Regnen overfalder 285 dem paa den brede Landevej; at Gud Fader vil forbyde de blodgerrige Hunde, som bjæffe ved Porten, at sønderrive deres lappede Kjoler, og at Bondens Viv alle Dage maa fylde deres Pose med Ost og Brød. - Ej anderledes gaar det den gudlige Kongesøn, som til eder skriver dette Brev. Jeg føler Medynk med eder arme Stoddere, der ikke som jeg have Mod til at rive eder ud af Livets Trældom og styrte jer ud i den uendelige Verden.

(»Det var en lang Lignelse,« bemærkede Bertel.)

I Stedet for at opsøge den ubekendte skønne, der først har givet mig Anledning til min Vandring, har jeg slaaet mig til Ro i en Møllekro, hvor jeg alt har opholdt mig i tre Dage, og kan ikke forlade dette mit Opholdssted, uagtet jeg lige for mine Øjne, naar jeg om Aftenen spaserer langs med Søen, ser de gyldne Fløje paa Ravensborg, hvor jeg ved min tilbedede befinder sig. Jeg vil dog beskrive eder Mølleren Familie, som saa aldeles har fængslet mig, at jeg forekommer mig selv at høre dertil som et nødvendigt Lem. Konen er en skikkelig Kone, som passer sit Hus og giver sin eneste Datter Irettesættelse fra Morgen til Aften. Faderen har først tjent som Soldat hos en tysk Fyrste, siden været Jæger paa Ravnshøj. Han er derfor meget langt fra at være nogen almindelig Møller, der blot tænker paa at tolde Bondens Sæk. Han forstaa sig næsten paa al Ting og kan underholde sine Gæster saa godt ved sine Samtaler, at de, naar deres Rejseplan tillader det, gjerne tilbringe Natten i hans Hus. Hver Morgen Kl. 4 vækker han mig 286 op, fører mig paa Jagt og fortæller mig morsomme Historier fra sin Rejse. Han uddanner omhyggeligen mit hidtil halv slumrende Talent for Jagten. Jeg har i Dag hjembragt to Bekkasiner og seks Lærker til Mølleren Køggen. Han siger, jeg har Anlæg til at blive en dygtig Jæger, naar jeg blot kan lægge mig efter noget mere Koldsindighed. Thi hidtil har jeg unægtelig gjort mange Fejlskud. Paa stille Maal træffer jeg ganske godt; men naar jeg ser en Fugl i Flugten, kommer mit Blod saaledes i Kog, at jeg i Almindelighed skyder forbi. Ved slige Lejligheder bliver Mølleren gjerne meget opbragt; men det tilgiver jeg ham gjerne, thi han mener det godt og ønsker af Hjærtet, at jeg ret maa blive til en færdig Skytte. Forleden vare vi dog nær blevne Uvenner. Ved en Fejltagelse skød jeg hans røde Støver i Stedet for en Hare. Da overøste han mig i den første Forbitrelse med saa mange Eder og Skældsord, at jeg besluttede snart at forlade hans Hus. Men medens jeg nu gik ganske modløs ved Siden af ham, søgte han paa saa rørende Maade at gøre sin Opfarenhed god igen, at jeg ikke længer kunde være vred paa ham. I maa ingenlunde tro, at vores Forsoning skete med Taarer, eller at vi styrtede i hinandens Arme, som det gaar til i en Roman. Nej, da han mærkede min Misfornøjelse, holdt han ej engang op med sin haarde Tiltale, men nedstemte blot Tonen lidt, saaledes at han øjensynlig lod Fortsættelsen følge, blot fordi han skammede sig ved en pludselig Overgang til Venlighed, og maatte gøre Vold paa sig selv for at vedligeholde den fortørnedes Rolle. »Alting,« sagde han, »griber han saa kejtet an, 287 naar han gaar paa Jagt. Hvad er det for et gudsjammerligt Krudthorn, han har? Han spilder jo hver Dag et halvt Pund af det gode polerede Krudt, fordi den tossede Tøndetap ikke passer i Hullet. Smid det tossede

Pølsehorn i Grøften! Her vil jeg forære ham et andet, som har tilhørt Fyrsten af Katzenellenbogen. Der hænger et godt Krudtmaal ved, af ægte Sølv. Pas nu paa, naar han lader den spanske Flint. Den taaler sine seks Grader. Men det vil jeg sige ham: han maa passe vel paa Maalet. Jeg kan ikke være tjent med at faa min bedste Bøsse spoleret af saadan en - saadan en Herre fra København, som han.«

Møllerens Datter er mest efter mit Hoved. Ja, hvorfor skal jeg lægge Dølgemaal paa det, det er egentlig hende, jeg ikke kan fjærne mig fra, og min Kærlighed til hendes Familie kommer blot deraf, at jeg ved, der flyder samme Blod i hendes Aarer som i deres. Ja jeg maa tilstaa, jeg kysser gjerne Møllerens lille snottede fire Aars Dreng, fordi hans Næse ligner hans Søsters. Jeg undser mig virkelig meget for eder allesammen, at jeg maa bekende det for jer. Jeg drog ud i Verden ret som en vandrende Ridder, der leder efter en yndig Riddersfrøken, som han blot saa et Glimt af, da hun fløj ham forbi paa sin hvide Ganger. Eders Ønsker ledsagede mig paa mit eventyrlige Tog, og nu maa jeg bede eder om at give dem en anden Retning. Kunde jeg nu blot faa jer omstemte saaledes, at I lige saa varmt ville interessere eder for min Møllerpige som for den skønne paa Borgen. Jeg forlader aldrig dette Sted -.«

288

»Hvorfra dateres Brevet?« spurgte Bertel.

»Fra Møllekroen,« sagde Balthasar.

»Ej, ej,« udraabte Bertel. »Der støder han sammen med en snurrig Person, med den lærde *Licentiat* *medicinæ* Claudius. Inden I høre Fritses Udtalelser om ham, vil jeg først fortælle jer et Par Ord om denne aandelige og legemlige Krøbling; thi jeg kender ham bedst, da han, med Skam at tale om, er mit kødelige Søskendebarn.

For tre Aar siden havde Familien paa Ravnshøj og adskillige af deres velhavende Naboer, der ej have nogen offentlig beskikket Medicus i deres Nabolav, forenet sig om at holde sig en Læge for egen Regning. Jeg besluttede da at gribe denne Lejlighed, for at bringe min kære Frænde til et Slags Virksomhed. Thi selv er han alt for lam paa Viljen til at udføre nogen Beslutning. Jeg gav ham et Brev i Lommen, satte ham paa en Fragtvogn og troede, Sagen var fuldkommen i sin Rigtighed. Men da jeg et Aars Tid efter begav mig derud for at se, hvorledes han skikkede sig i sin ny Stilling, og i denne Hensigt lod mig føre til Stedets Læge, fandt jeg til min store Forundring, at en anden Medicus øvede sin Kunst der i Egnen. Nu vilde jeg igen rejse til Staden for om muligt der at opspørge Licentiaten. Paa Vejen overnattede jeg i Møllekroen og saa der, mens jeg i Aftenskumringen sad med den lystige Vært og betragtede Kakkellovnsilden, en lang, kroget Skikkelse liste sig langs med Væggen og forsvinde gennem en af Dørene. Denne Skikkelse vil jeg beskrive; thi med det samme beskriver jeg min Fætter. Han er halvfjerde Alen lang, og af Skamfuldhed over denne overnaturlige Længde, som ved hans Smækkerhed endnu mere 289 bliver iøjnefaldende, bøjer han sin Ryg saa meget, at hans Hoved falder under et almindeligt Menneskes Synskres. Naturen har lettet ham denne Stilling ved at forsyne hans Rygrad med to Led, saaledes at den, i Særdeleshed naar han sidder, udgør tre Linjer, der danne to stumpe Vinkler med hinanden. For Resten er der intet at mærke ved hans Ydre, naar man undtager en Klumpfod, som gør ham det nødvendigt, til Brug for sin højre Fod at holde sig en Snørestøvl.

Hvad var det for et Menneske? spurgte jeg Værten.

Det er en af mine Gæster, gav han til Svar; han kom for et Aar siden til mit Hus og lod til at have stort Hastværk, thi han bestilte Tevand til næste Morgen Kl. 4 for ret betids at fortsætte sin Rejse. Men den næste Dag lod han Vognen afsige. Dette gentog han siden hver Dag i det første halve Aars Tid; men nu lader det til, at han har slaaet sig til Ro her i mit Hus. Det er et godt Stykke Karl, som aldrig kommer nogen Sjæl for nær; men jeg tror, sandt at sige, han er ikke vel forvaret. Hans Lærdom har gjort ham forrykt i Hovedet.

Vælg Deres Ord forsigtig, sagde jeg; thi han er mit kødelige Søskendebarn paa mødrene Side.

Ja, sagde han, saa maa De jo bedst selv vide, hvordan han har det. Han er forfærdelig folkesky. I Gaar lod han en Stige sætte til sit Kammervindue for at kunne komme ned i Haven uden at gaa igennem Gæstestuen. Somme Tider ligger han en hel Dag i Dvale, somme Tider spanker han op og ned ad Gulvet og giver sig til at præke for sig selv. Men det er jo ganske overflødigt, at jeg fortæller sligt til Dem. De maa jo selv bedst kende hans Underligheder.

290

Han gør os, som sagt, ingen Bryderier. Vi ere bleve saa vante til at se ham humpe omkring her i Huset, at jeg endogsaa tror, vi vilde savne ham, dersom han rejste sin Vej. Min Datter Marie passer meget omhyggeligt paa, at han i betimelig Tid faar sin Mad og Drikke, ellers tror jeg, han af Glemsomhed sultede rent ihjel. Jeg siger tit nok til hende: Lad os en Gang se, om ikke hans Natur selv kan minde ham; han er dog saa lang, at han maa kunne kræve selv. Men hun er alt for blødhjærtet til at anstille Forsøget. -

Jeg sad oppe til langt ud paa Natten for at skrive Breve og hørte ham imidlertid bestandig pusle paa sit Værelse. Snart fantaserede han nogle faa Minuter paa sin Fløjte, snart spaserede han tavs og med stærke Skridt omkring paa sit Gulv. Jeg gik ud i Haven for at kige gennem hans Vinduer. Lyset paa hans Bord var

brændt langt ned i Pladen, da han i sine overjordiske Tanker havde forglemt at skyde det i Vejret. Luen steg og sank i Blikrøret, der var ganske blaat af Heden, og den smeltede Talg udbredte sin Stank i hele Værelset. Halvt liggende, halvt siddende befandt han sig i en meget lav Lænestol, med sine lange Ben udstrakte paa Gulvet. Han var fordybet i Betragtninger og stirrede stift hen for sig igennem sine Brillen. Begge hans Hænder, der endnu holdt fast paa Fløjten, hvilte aldeles ubevægede paa hans Skød. Jeg betragtede ham flere Minutter, uden at han gjorde Mine til at røre noget Lem. Naar jeg ikke havde set det brændende Blik igennem Brillerne, vilde jeg have taget det for en heldig Voksafstøbning af min Fætter Licentiaten. Til sidst raabte jeg til ham gennem det aabne Vindue: God Aften, Fætter!

291

Han for sammen uden at bringes ud af sin forstenede Positur. Nu krøb jeg ved Hjælp af den nylig anbragte Stige gennem Vinduet ind til ham og bragte ham ved mine Nævers Kraft ud af sin Dvale. Han rejste sig op med en Del forlegne Bukninger og fremstammede nogle ufuldbaarne Komplimenter, hvormed han ytrede sin Taksigelse, fordi jeg saa gjerne paatog mig den Ulejlighed at hjælpe lidt paa hans Leveplan, og gjorde mig en Del Undskyldninger, fordi han ikke havde fulgt den Bane, jeg havde foreskrevet ham. Hans Tanker skride saa langsomt, at han undertiden mangler Aandsnærværelse til at svare paa det enfoldigste Spørgsmaal. I Særdeleshed er han uforstaaelig, naar han nylig har været hentaget af sine metafysiske Fantasier. Da hersker der en saadan Skilsmisse imellem hans Ord og hans Mening, at han ej er i Stand til at fremføre nogen fuldstændig Sætning, men alle hans Tanker komme dødfødte til Verden. Da nogen Ligevægt var tilvejebragt i hans adspredte Sind, aflagde han sit Skriftemaal, der, med Forbigaaelse af hans hyppige Pavser og mislykkede Perioder, lød saaledes:

Dagen efter at jeg var kommen hid, var det mit faste Forsæt at begive mig til Ravnshøj; men det var mig umuligt at finde min Lommesaks, og du vilde dog næppe forlange, jeg skulde fremstille mig for et Herskab med uklippede Negle. Da jeg den følgende Dag greb en Brand paa Skorstenen for at tænde min Pibe, brændte jeg mig en stor Vable paa den højre Pegefinger. Med en saadan legemlig Smerte, begriber du vel, jeg manglede det fri Hovedomløb, som udkræves, naar man skal indføre sig selv med en passende Hilsen hos en virkelig Justitsraadinde. Da 292 Møllerkonen den tredje Dag, efter min Anvisning, skulde forbinde min syge Haand, og med en tændt Praas vilde brænde Sytraaden over, dryppede syv store Talgpletter paa min sorte Kjole. Da den første Draabe var falden, forudsaa jeg, at der vilde følge flere paa; men jeg var saa betaget af Taknemlighed over hendes Omhu, at jeg ikke havde Mod til at gøre hende opmærksom derpaa. Nu gik lang Tid hen, inden jeg fik anskaffet noget Terpentin til at tage disse Pletter af med. Imidlertid vare mine skønneste Kraver smudsede, og en Del Uger forløb, inden jeg fik dem besørgede til en Vaskerkone. Med saadanne smaa Uheld, som en ond Dæmon sendte mig paa Halsen, forløb et Aars Tid, uden at det var mig muligt at komme til Ravnshøj, som blot ligger en halv Mil fra denne Kro.

Men min Gud, udbrød jeg, hvorledes er det tænkeligt, at du ej paa en eneste af de 365 Dage fik det Heltemod, til Trods for alle Hindringer, at gøre det herkuliske Tog!

Saaledes svarede han, taler bestandig du og enhver, der har det Held at kunne handle uden at tænke over sit Liv. Naar jeg havde kunnet indse nogen tilstrækkelig Grund til, at Rejsen snarere skulde ske paa een Dag end paa en anden, da vilde den have gaaet for sig. Men Ulykken bestaar egentlig deri, at jeg alt for tydelig indser den Sandhed, at enhver Gærning uden stor Skade kan opsættes en Dag.

Men deri tager du just fejl, Fætter, gav jeg til Svar; ingen Ting i Verden, som kan udføres i Dag, bør udsættes til i Morgen.

Nægter du mig det, tog han atter Ordet, da maa du nødvendig indrømme mig, at den muligvis lige 293 saa godt kan udføres et Minut eller et Sekund senere; og denne forbistrede Mulighed varer ved, saa længe man drager Aande. Ingen kan bevise mig, at en Opsættelse, der varer en Sekund eller Terts, skulde have fordærlige Følger, og fordi ingen kan bevise mig det, derfor gaar mit Liv rent i Staa. Min uendelige Gransken derover gør, at jeg intet udretter. Fremdeles kommer jeg til at tænke paa mine Tanker derover, ja jeg tænker over, at jeg tænker derover, og deler mig selv i en uendelig tilbageskridende Rad af Jeger, der betragte hinanden. Jeg ved ikke, hvilket Jeg der skal standses ved som det egentlige, og i det Øjeblik jeg standser ved et, er det jo igen et Jeg, der standser derved. Jeg bliver ør og betaget af Svimmelhed, som om jeg stirrede ned i en bundløs Afgrund, og Tænkningen endes med, at jeg føler en rædsom Hovedpine.

Kære Fætter! sagde jeg rolig, med slige Grublerier vil du pine dig lige saa forgæves, som om du endevendte din Goliatskrop, og forsøgte at spasere paa Hovedet med dine lange Ben i Vejret. Jeg kan slet ikke staa dig bi med at sortere dine mange Jeger. Det ligger aldeles uden for min Virkekres, og jeg maatte enten være eller blive lige saa gal som du, hvis jeg indlod mig i dine overmenneskelige Drømmerier. Min Vis er at holde mig til de haandgribelige Ting og vandre paa Forstandens brede Landevej; derfor komme mine Jeger aldrig i Ulave. For Resten ser jeg nok, at Forseelsen er min. Jeg burde have ført dig lige til Maalet, aabnet Justitsraadindens Døre og stødt dig ind i Stuen, saaledes at du havde set dig nødsaget til at gribe det første det bedste Jeg for at byde Fruen og hendes gode Familie god 294 Dag. Men sig mig nu, hvad du har taget dig for her i et udslaget Aar!

Jeg har, sagde han, samlet Materialier til mit store Værk over Menneskets fysiske og intellektuelle Natur.

Ak! svarede jeg, tænker du paa det endnu? For ti Aar siden havde du den samme fikse Ide. Det maa blive ret et grundigt Stykke Arbejde. Jeg troede, du studerede Mineralogi, siden jeg saa den store Mængde Sten her paa dit Gulv.

De findes her alene for Værkets Skyld, sagde han. Jeg har bemærket, at Tankerne glide bedst fra Pennen, naar man besidder aldeles hensigtsmæssige Skriveredskaber. For at faa gode Penne, maa man have gode Knive, og for at skærpe dem, maa man besidde ret udsøgte Slibestene. Derfor har jeg, inden jeg gik videre, forskrevet adskillige Stenarter, og rigtignok, som du ser, maattet trænge temmelig dybt ind i Mineralogien som et forberedende Studium.

Herpaa gav jeg til Svar: Dette synes at være ret en grundig Fremgangsmaade, naar du hertil føjer et flittigt Studium af Ornitologien for at løse den Opgave, hvilke Fugles Fjer der yder de bedste Penneposer, og tillige opofrer nogle Aar til Pædagogikken for at udfinde, hvorledes en Dreng bedst opdrages, for en Gang i Tiden at blive en dygtig og retsindig Knivsmed.

Egentlig talt var det slet ikke for vidt drevet, sagde han. Du spotter, fordi du ikke forstaar mig. Disse Forsøg paa at lette den aandelige Virksomhed ved Materiens Bekvemhed afgive jo tillige Bidrag til Værket selv, ligesom ogsaa Betragtningen over, hvorledes 295 jeg bragtes til Undersøgelsen, udgør et nyt Kapitel. Fremdeles -

Ja, stop nu, Fætter, afbrød jeg ham, ellers løbe vore Tanker atter sur, ligesom da vi kom i Vilderede med vore Jeger. Man bør ikke ro saa langt ud, at man taber Landet af Sigte.

For at rede mig selv og min Fætter ud af det filtrede Hjærnespind, hvori han gærne saaledes indvikler os, at jeg med min jyske Forstand til sidst ved hverken ud eller ind, gav jeg mig til at undersøge, hvad Forfatning hans Klæder befandt sig i; thi han er i enhver praktisk Dont aldeles raadvild og hjælpeløs. Jeg erfarede da, at hans Garderobe ved den menneskekærlige Maries Bistand var bragt i bedre Stand, end jeg havde troet. Medens jeg syslede hermed, blev jeg var, at han, ved at holde Frakken opknappet, gav sit Liv et bredere Gennemsnit for at spærre mig Udsigten til en vis Krog. Naar jeg vilde kaste mit Øje derhen, trippede han omkring foran min Synsline som en Gaas, der med uspilede Vinger søger at forsvare sit nys udrugede Kuld mod Hønspegens Hænder; men hun sparker den kortsynede Gaas til Side med sine Træsko og tæller alle Gæslinger i sit Sold, for at bringe dem i Nattely. Saaledes greb jeg, der havde mærket Uraad, den fortvivlede Licentiat ved Armen og sagde: Gaa til Side, Fætter! jeg maa se, hvad det er for Kontrabande, du har skjult her i Krogen. Her opdagede jeg en Stabel skimlede Kraver og Halsklude, som han meget omhyggeligen havde vidst at skjule for Maries Spejdeblik. Med en Lineal rørte jeg op i det ilde tilredte Linned og forstyrrede derved en hel Slægt Ørentvister i deres huslige Lyksalighed. Den flygtende 296 Sværm af Insekter undslap ved Hjælp af sine mangfoldige Ben og smidige Kroppe for største Delen mine morderiske Forfølgelser; men jeg udbrød i Harme: Hjærtenskære Fætter! hvorfor i al Verden skjuler du din Skrøbelighed for mig? At du dølger din Uhumskhed for den smukke Møllerdatter, kan jeg finde forklarligt; men at du vil undse dig for din kødelige Fætter, der saa tit har set dig i din hele Nøgenhed, det gaar dog alt for vidt.

Bertel! svarede han, jeg forstaar det næppe selv. Det gaar mig som en dødelig syg, der ej engang har Mod til at aabenbare Lægen alle sine farlige Tilfælde. Saaledes deler Mennesket ved mange Lejligheder sig selv i to Personer, af hvilke den ene søger at føre den anden bag Lyset, imens en tredje, der i Grunden er den samme som de to andre, forundrer sig højlig over denne Konfusion. Kort sagt, Tænkningen bliver dramatisk og spiller i Stilhed de mest forviklede Intriger med sig selv og for sig selv; men Tilskueren bliver bestandig paa ny Skuespiller. Derom anbringer jeg et langt Kapitel i mit Værk.

For at han ikke skulde partere sig selv i alt for mange Personer, bragte jeg igen Talen paa det mishandlede Linned. Jeg udfoldede en hvid Halsklud, som ved sine mange sorte Striber og Spor af Hagen tydelig røbede den Sindrighed, hvormed han havde vidst, bestandig saaledes at sammenlægge den, at en taalelig Yderside kunde føres frem for Dagens Lys. - Kære Fætter! sagde jeg, man ser af dette Klædes Behandling, at du aldeles ikke mangler Kunstflid. Nødvendigheden vækker af og til en Del slumrende Kunstdrifter hos dig. - Imidlertid havde 297 han tabt sig i Betragtningen over sit eget Hoveds dramatiske Natur og gav mig intet Svar. Møllers Gaardhane lod sig høre første Gang, og jeg steg igen ud af Vinduet for at opsøge mit Natteleje.

Nu har I hørt min Fremstilling af min Fætters Væsen og Egenskaber; lad os nu høre, hvorledes Frits udlader sig om ham.«

[Balthasar tog igen fat paa Brevet, hvor han var bleven afbrudt:]

- Jeg sætter mig ned her og maler Gryn alle mine Livsensdage. Dersom I ønsker eders Møllesække vel behandlede, da slaar eders Bo op her i mit Nabolav som Præster, Byfogder og Læger. Her er godt at bo. Jeg forlader aldrig dette Sted -.

»At sige, hvis Møllersken er af samme Tanker som han,« afbrød Moralisten Læsningen.

»O, det har ingen Fare,« svarede Bertel. »En Pige fra Landet er ikke vant til at have en saa smidig Tilbeder. Hans Medbejler, om han har nogen, er sagtens en drøj Forpagter, som taler med Faderen om Rapsaat og Vekseldrift, og hvis højeste Kærlighedsytring bestaar i, at han lægger Piben eller spytter sin Skraa ud og, mens han udstikker sit Glas Finkel, nikker med et majsommeligt Smil halv omvendt til Datteren, idet han siger: Hendes Velgaaende, Jomfru!«

Zacharias sagde: »Det ærgrer mig ellers, at den Gæk bilder sig ind, at vi alle med vore Ønsker følge ham paa hans Narrevandringer. Hans Liv er bestandig halvt Alvor, halvt Skuespil. Derfor er det 298 ham en Nødvendighed at have Tilskuere til sine Marionetstykker, og det gør ham ondt, at han allerede i første Akt maa adsplitte vor Interesse ved at føre en ny Elskerinde paa Bræderne.«

»Man kalde det, hvad man vil,« svarede Bernhard; »vi kende jo alle tilsammen hans Væsen og Egenskaber. Han har den Aabenhed eller, om man vil, den Svaghed - thi af Sprogenes Armod nødes man nu en Gang for alle til at betegne enhver menneskelig Beskaffenhed med et Ord, der tillige indeholder Ros og Dadel - at han ønsker, andre skulle deltage i hans Liv og ligesom leve det i Fællesskab med ham. Han kender unægtelig ej til den dybe Lidenskab, der lige saa lidet i Livet kommer over Læberne, som naar disse belægges med Ligstenens Segl. Hans Karakter er omskrevet af en saa elastisk Ring, at den bestandig omformes efter den Kres, han befinder sig i. Jeg kan ret forestille mig, hvorledes han gaar Møllerkonen til Haande i hendes huslige Arbejder, og hvorledes det i slige Øjeblikke forekommer ham, at økonomiske Undersøgelser ere Livets højeste Opgaver. Saadanne bøjelige Væsener ere de Baand, der gøre Overgangen og ligesom Forsoningen imellem de skarpt udtalte Personligheder. Var der ikke slige smigrende Tolke, der ligesom jævne de skærende Modsætninger og lærte de stærkt prægede Mennesker at forstaa hinanden, da vilde disse som stejle Fjælde fjendtligen staa imod hinanden. En saa voksblød Yngling bliver altid elsket, hvor han træder frem, og jeg tvivler ikke paa, at han i Møllerens Hus antager en Farve, som behager den uerfarne Landsbypige.«

»Lad os nu høre mere af Brevet,« sagde Bertel, 299 der ej var nogen Ven af Tyskerens lange Betragtninger.

Balthasar svarede: »Jeg gotter mig ret ved at høre eders aprioriske Betragtninger, da jeg dog er den, som af alle er den bedst oplyste, og sidder med Slutningen af Historien i min Frakkelomme. Ja jeg venter endogsaa hvert Øjeblik Postbudet for at modtage Begyndelsen til en ny.« Derpaa læste han videre: Hun - I husker vel nok, at denne Hun er Møllerens Datter - bærer bestandig et rødt- og hvidttærnet Forklæde. Spotter kun, saa meget I ville. Dette tærnede Forklæde hører saa uadskillelig en med til hendes Person, at man nødvendig maa tænke sig det med for at faa en tydelig Forestilling om hende. Hendes Paaklædning er overhovedet det klareste Udtryk af den stille Ligevægt og Ynde, der hersker i hendes hele Væsen. Den højeste Grad af Simpelhed og Renlighed hersker bestandig deri; enhver Naal er bestandig fæstet med den højeste Grad af Nøjagtighed og Korrekthed. Hun taler kun lidet og aldrig uden at foranlediges dertil. Om jeg ogsaa her i dette Brev anførte en Del af hendes Ytringer, vilde det dog kuns give eder et højst ufuldstændigt Begreb om hendes skønne Tilværelse; thi I fik den jo at høre af Balthasars Basmæle, i Stedet for af hendes bløde, hjærteligende Stemme. Enhver af hendes mindste Bevægelser udtrykker mere end noget Ord den reneste, beskedneste Kvindelighed. Det er intet Under, at Stadens Damer lægge Vind paa smuk Gang, naar de vide sig betragtede af en lang 300 Rad forbivandrende. Men ved at se Marie, naar hun tror sig ubemærket, skride hen over Gulvet, faar man først et Begreb om, hvorledes et skønt indvortes Liv med uberegnet, ufrivillig Tækkelighed bevæger en liflig Skikkelse. I Morges tidlig gik hun over Gaarden for at lukke Døren op for sine Høns, og denne korte Vandring staaer bestandig som det skønneste Maleri for min Fantasi. Det havde nylig regnet; derfor maatte hun varlig flytte sin Fod fra Sten til Sten for ej at blive vaad. Med den venstre Haand samlede hun bestandig sin Kjoles Folder om Fodens Ankel og den snehvide Strømpesvikkel, medens hun med den udstrakte højre holdt sin lette Gestalt i svævende Stand.

Det falder meget vanskeligt at komme i nogen fortrolig Samtale med hende. Hun har en egen Gave til at holde Folk adskillige Skridt fra Livet. Endogsaa jeg, der, som I ved, ej er frygtsom og, som nogle paastaa, ej engang beskeden, kommer ingen Vej med min Fripostighed. Hun bringes aldrig i Forlegenhed ved min spørgende Paatrængenhed; men uden at synke ned i den fjasende Region, hvori jeg for Bekvemmelighed vil drage hende ned, svarer hun paa alting med en venlig Alvorlighed. I Gaar Aftes lagde vi Sukkerærter sammen. Jeg gik foran og skar med en Lugespade Linjen efter den strammede Snor, og hun fulgte bagefter med et Kræmmerhus og lod Ærterne falde ned i Furen. Hendes Straahat hængte let tilbagekastet paa Hovedet, og det blegrøde Hattebaand, som var gaaet løst, flagrede omkring hendes Hals og hendes Kinder. Ogsaa hendes 301 vægtige Guldkrøller befriede sig ved den idelige Bukken tit fra Kammens Tvang, og hun maatte bestandig med sin Haand stryge dem til Side. Da i det samme uheldigvis Lyset af den nedgaaende Sol skinnede paa hendes Ansigt, blev jeg betagen af en usædvanlig Henrykkelse og sagde ret af Hjærtens Grund: Gaa lidt mere langsomt, Jomfru! Kom mig ikke saa nær med Deres Ansigt, ellers kysser jeg Dem.

Nej, De gør ikke, Hr. Klinger! svarede hun ligegyldigt. Dertil er De altfor artig.

Artig? svarede jeg; det forekommer mig ogsaa at være en Slags Artighed.

Vil De have den Godhed at følge Snoren med lidt mere Nøjagtighed, gav hun til Gensvar, saa skal De have Tak.

Jeg vilde ikke saaledes lade det første Tema fare, men tog igen Ordet: Var De bleven vred, hvis jeg havde kysset Dem?

Det vilde gøre mig ondt at erfare, at jeg uforsætlig ved min Opførsel kunde have givet Dem Anledning til at tage Dem en saa upassende Frihed.

Det stred aldeles mod min Regning, at Samtalen skulde tage denne Vending ind i det højtidelige Foredrag, hvor jeg slet ikke kunde følge med. Naar man saaledes i en Køkkenhave taler mig til i den højere Stil, bliver jeg til Mode som en Strandmaage, der med sine Svømmefødder staar paa et Stuegulv og forgæves basker Sandet med sine brede Vinger uden at kunne løfte sig i Vejret. Jeg greb da til et Husraad, som jeg gerne betjener mig af ved slige Lejligheder. Jeg har bemærket, at blot 302 et ringe Gran af Ugudelighed, som en Ed, er en god Hjærtstyrkning, der straks hjælper til at forflytte Konversationen fra de æteriske Regioner over i den daglige Verden, hvor jeg bevæger mig med langt mere Lethed. Derfor tog jeg igen fat paa den gamle Traad med følgende Ord: Kære Jomfru! jeg kan min Sjæl ikke ret forestille mig, hvad De vilde gøre, hvis jeg havde kysset Dem.

Jeg vilde gaa min Vej fra Dem, svarede hun, og aldrig mere give Dem Lejlighed til at være alene med mig. Det samme ser jeg mig nødsaget til at gøre nu, hvis De længer trænger ind paa mig med en Slags Underholdning, som langtfra er efter min Smag.

Ved saadan alvorlig Tiltale bragtes jeg rent ud af min Fatning og fuldendte med stor Ydmyghed mine Furer i Bedet. Saaledes besidder hun bestandig en vis Sikkerhed i Udtrykket, som aldrig svigter hende. Aldrig bringes hun i Forlegenhed for Svar, fordi hun aldrig siger andet, end hvad hun mener. At hun holder meget af mig, derom er nu slet ingen Tvivl. Thi jeg anstillede mig i Dag, som om jeg vilde rejse; da nærmede hun sig til mig, mens jeg snørede min Randsel: Er De saa hurtig bleven ked af vort Hus? sagde hun med en meget venlig Tone.

Nej, svarede jeg, men jeg befrygter, at Huset skal blive ked af mig.

De maa endelig lægge Deres Rejsetøj til Side, tog hun atter Ordet. De er jo bleven min Fader ganske uundværlig. Han har aldrig været saa oprømt som i de Dage, De har opholdt Dem i vor Kres.

303

Dem selv, sagde jeg, kunde det vel være ganske ligegyldigt, om jeg tog min Hat og Stok og gik til Tobolsk eller Irkutsk?

Nej ingenlunde, svarede hun. Jeg ser Dem ogsaa ret gerne hos os. Naar De blot i visse Henseender forandrede Deres Opførsel noget, vilde Deres Nærværelse være mig yderst behagelig.

Det eneste, jeg har imod den fortræffelige Marie, det er, at hun for tit taler til mig i en vis Formyndertone. Hun kan vel være et Par Aar ældre end jeg; men jeg er jo dog heller ingen Dreng. Jeg fylder jo snart de nitten Aar, og har i eet Aar været myndig med Kurator. Om fire Dage skal her paa Søen holdes en Andejagt, hvortil jeg glæder mig umaadelig. Inden den Tid vil jeg gøre Marie en ordentlig Kærlighedserklæring. Jeg kan dog ikke ret nyde det friske Jagtliv, inden jeg har *det* fra Haanden. Derpaa vil jeg straks skrive det til min Onkel, og den 21de i næste Maaned vil vi holde Bryllup. Det skulde gøre mig ondt, hvis ikke Balthasar til den Højtid begav sig herud med sit hele Følge. - Her var forgangen en Forvalter, som forærede mig et ganske fortrinligt Valdhorn. Jeg kan allerede ret taaleligt blæse Livjægernes Marsch derpaa. Det er mig en herlig Tidsfordriv at tage Tonerne derpaa om Aftenen i Skoven eller ved Søen. - Jeg har ogsaa megen Moro af en tyk Pudelhvalp, der vralter omkring paa sine korte Ben og tilhører Møllerens Dreng Peiter. Det koster mig meget Hovedbrud, hvorledes jeg skal faa det Dyr lært at bringe hid. Den har tygget mange Lommetørklæder itu for mig. - Send mig endelig med næste Post Fichtes transcendentale Idealismus. 304 Man maa dog have nogen Filosofi at slaa sig igennem Livet med. Det angrer mig, at jeg hørte Sibberns Forelæsninger saa højt forsømmelig. Nu kan jeg først ret studere. Jeg fik en usigelig Sindsro og Tilfredshed, siden min lykkelige Skæbne har ledet mig til min evig elskede Marie.

Nu har jeg længe nok i Livet sværmet,
Ret som en Fuglefjer for alle Vinde;
Naar jeg mig havde Lykkens Stjerne nærmet,
Jeg saa den som et Lys i Sumpen svinde.
Nu ligger jeg i Havnen trygt beskærmet,
Jeg fundet har en dejlig Frelserinde,
Jeg aldrig faar min Frydesang udsjunget,
Nu er min Rosenstok i Blomster sprunget.
Før ilede jeg snart blandt Skovens Hjorte,
I dyben Sne jeg fløjtede paa Hunden,

Snart med Hyrdindens Lokker ravneseorte
Jeg spøjte ved en Hybenbusk i Lunden;
Snart var min Sjæl i sjette Himmel borte,
Naar Bægeret jeg tømte ned til Bunden.
Dog hastig disse vilde Glæder døde,
Og i min Aand der var saa tomt og øde.
Hør mig, du Aand, som gennem dine Stjærner
Til den genfødte saa fortrolig skuer:
Jeg elsker dig, du gamle i det fjærne!
Jeg ser dit Smil i alle Nattens Luer;
Nu for dit Rige kæmper jeg saa gærne!
Kom frem, du Djævlehær! jeg ikke gruer,
Jeg ser min eneste Forsonerinde,
Ved hendes Haand jeg Himlen nok skal finde.
O, stod jeg i en Lund med hende ene,
Hvor Elskovsfugle højt i Løvet gyngte;
O, vilde du mig ej den Lyst formene,
Min Højre om dit ranke Liv at slynge
Og se paa dine Øjne jomfrurene;
Og vilde hvert et Næb i Luften synge:
Da -

305

Da - derpaa kan jeg ingen Slutning sætte. Jeg mangler et Rim, og har desuden ingen Stunder. Møllerens Høsehund giver Hals i Skoven, jeg maa derud.

Eders trofaste
Frits Klinger.

Da Brevets Oplæsning var endt, sagde Zacharias: »Hvad var det for Snak, der stod om Hyrdindens ravneseorte Lokker. Jeg har dog hidtil ikke troet, at han har ført noget egentlig ryggesløst Liv.«

»Nej ingenlunde,« svarede Bertel. »Det er en poetisk Fiktion, som staar der blot for at pynte, uden at det skal have nogen egentlig Betydning. Han kender slet ingen Hyrdinder; thi Korøgteren i Ølseby-Magle, hvor hans Onkel bor, har, saa vidt jeg ved, ingen Døtre. Svinerøgteren har vel en, men hendes Haar er ikke ravneseort, det falder omtrent i samme Farve som en Kakkellovnstørv.«

»Hvad synes I for Resten,« sagde Balthasar, »om vor gode Vens glimrende Udsigter?«

»Hvis hun ikke,« sagde Bertel, »tror det tjenligt for ham at gaa lidt Trængsel igennem først for ret at styrkes i Troen, saa ser det unægtelig noget betænkeligt ud for ham. Jeg anser det ikke for umuligt, at en Landsbypige, der ej har studeret, ved heldige Naturanlæg paa egen Haand kan komme til at erkende Sandheden af Digterens Ord: *irritant obstacula magis*. Hvad grunder du paa, Bernhard?«

»Jeg tænker paa,« var dennes Ord, »hvorledes Naturen har ladet den kvindelige Karakter uden egentlige, bestemte Omrids. Der er fast ingen Forskel i Sind paa de bedre Væsner af det hele Køn. Deres 306 bedre Side bestaar i en ren hvid Flade, uden Mangfoldighed af Farve. Det er ikkuns ved Skyggerne, de skelnes fra hinanden. Medens man i den mandlige Halvdel af Menneskeslægten ser en utallig Vrimmel af bestemt ridsede Polygoner, har Naturen i Tegningen af den kvindelige Karakter betjent sig af lutter koncentriske Cirkler. Næsten ethvert rent kvindeligt Væsen vilde jo have behandlet vores Eventyrer paa samme Fod, som denne Marie. - Men lad os nu høre det næste Sendebrev, Balthasar! Jeg længes dog efter at vide, hvad Udfaldet bliver.« Balthasar tog Brevet frem og læste:
Farvel, Brødre!

Naar I modtage dette Brev, har jeg selv gjort Ende paa mit Liv. Tak for eders Venkab. I min Dødstime forsikrer jeg eder om, at jeg har elsket eder alle ret af Hjærtet. Jeg tror ogsaa, I have været mine Venner, og tilgiver Zacharias fuldkommen, at han har været saa streng i sin Dom over mig. Du, Christian, har altid elsket mig mest; dig giver jeg mit Valdhorn. Jeg bliver ventelig begravet her i Skoven; sæt dig da en Aften paa min Gravhøj i stille Vejr og blæs en Sørgemarsch ud over Søen. Giv Møllerens lille Søn min Brystnaal. Skjul min Dødsmaade ved en eller anden rimelig Opdigtelse for min Onkel i Jylland, og send ham mit Krudthorn. I min Kjølelomme findes en Brevtaske med Penge; giv den til den gamle Soldat, der børstede mine Støvler i København. Jeg slog ham en Gang paa Øret, fordi han havde traadt en Stær ihjel for mig, ellers tror jeg ej, jeg har fornærmet nogen. Der findes ingen Kugler i min Haglpung, 307 og jeg er ej i Stand til at støbe mig en, thi ethvert Arbejde falder mig væmmeligt. Jeg hænger mig i et blomstrende Æbletræ ved et Ærtebed i Haven. Nys vilde jeg have sagt Farvel til min Vært, som jeg mødte, men det var mig modbydeligt at bevæge Læberne. Jeg føler mig saa beklemt, at jeg med Nød drager Aande. O, min Hals er, som om den var fuld af Naale. Fy, hvor mit Liv forekommer mig at have været et stygt, elendigt Gøglespil! Jeg kan ikke

skrive mere. Lever vel, trofaste Venner!

»Nu kender jeg dig ikke mer, Balthasar!« sagde Christian dybt bevæget. »Hvorledes har du kunnet paa saa kold og hjærteløs en Maade meddele os et saa sørgeligt Budskab?« Mer sagde han ikke, men bedækkede sit Ansigt med sine Hænder.

Balthasar svarede intet, men gik ligegyldig fra Bordet. »I Sandhed,« sagde Tyskeren, »jeg havde aldrig troet, at en saa flygtig opstaaet Lidenskab kunde saa hurtigt overvælde ham med en saadan Voldsomhed.«

Der herskede en dyb Stilhed i den hele Kres, og alle stirrede tavse hen paa det mørke Sund, over hvilket der hang nogle sorte, ubevægelige Tordenskyer.

Pludselig blæstes fra Salen bag ved deres Hoveder en højtidelig Dødningsmusik paa et Valdhorn. Først skraldede blot lange, sønderrivende Toner, der udtrykte Rædsel og Fortvivlelse og klang som revnet Metal; men efterhaanden opløstes de i bløde Rullader og endte som med et afbrudt Suk. Taarerne strømmede Christian ned over Kinderne, da i det samme Valdhornet fløj gennem Luften ud i Græsset, 308 og da man vendte sig tilbage, svang den krøllede Frits sig, frisk og rødkindet, med den højre Arm om Vinduesposten, ned fra Salsvinduet iblandt dem.

Efter at de første Glædesytringer vare til Ende, sagde Balthasar: »Nu holdes jeg vel undskyldt for den Kulde, hvormed jeg bragte den bedrøvelige Tidende, da jeg var mig bevidst, at jeg havde den afdøde gemt i mit Sovekammer.«

Bertel begyndte med et skalkagtigt Smil: »Da jeg saa de mange Sørgeminer, havde jeg ikke Mod til at lade mig forlyde med min ringe Betænkning; men jeg trøstede mig selv med den Formodning, at Frits havde fattet en bedre Beslutning, naar han havde følt Strikkens ubehagelige Kildren omkring Adamsæblet.«

»Der tænkte du fejl,« sagde Frits. »Jeg hængte mig virkelig som en brav Karl. At man skar mig ned igen, det skete ganske mod min Vilje og mit Vidende. Men nu skal jeg kortelig fortælle min Død og min Genfødsel. Dagen før Andejagten begav jeg mig ned i Møllerens Have, hvor jeg formodede at træffe hans Datter Marie. Hun spaserede virkelig mellem Blomsterlandene, som paa gammeldags Vis indfattes med høj Buksbom og gennemskæres at Gange, der ved kunstigen at krydse hinanden danne mangfoldige Vinkler og Buer. Hun undveg mig øjensynligen, fordi hun endnu var fortrydelig over Scenen i Ærtebedene. Jeg tænkte med Ovid: *Militat omnis amans*, og forfulgte hende ufortrøden igennem de labyrintiske Gange, saa at vi mellem de blomstrende Kvadrater paa en vis Maade kom til at lege Skaktavl. Hun var mig for saa vidt overlegen, at hun kendte Terrænet bedst. Jeg havde paa min Side den Fordel, 309 at jeg som Springer kunde sætte over Kvadraterne, medens hun med sine smaa jomfruelige Skridt maatte holde sig paa Blomsterlandevejen. Endelig fik jeg hende ved mine fint udtænkte Træk drevet op i en Vinkel, hvorfra hendes eneste Retirade var til Lysthuset af Træ. Derind gik hun og slog Døren i Laas efter sig, og jeg steg i samme Minut ind ad det aabne Vindue.

Hun sagde til mig i en bestemt Tone: Hvad vil De mig?

Jeg tog hendes Haand og sagde: Marie! jeg vil uden Omsvøb sige Dem, hvad der bringer mig til at opsøge Dem. Jeg føler en uimodstaaelig Trang til at sige Dem, at jeg ej kan leve uden Dem, at De gør mig grænseløs ulykkelig, hvis De ej slutter en evig uadskillelig Forbindelse med mig.

Min Herre! svarede hun, jeg føler stor Agtelse for Dem -

Det er ikke sandt, Jomfru! sagde jeg; hvorledes skulde De komme til at føle Agtelse for mig?«

»Det var et meget vel betænkt Spørgsmaal af dig, Frits!« faldt Zacharias ham i Talen.

Frits vedblev: »Hun tav et Øjeblik, men uden mindste Forvirring. Derpaa begyndte hun paa ny med følgende Ord:

Jo, i visse Henseender føler jeg virkelig Agtelse for Dem. Jeg anser Dem for et godt, naturligt Menneske. Men naar De endelig ønsker det, vil jeg ret af mit Hjærte tale Sandhedens strengeste Sprog til Dem. Maaske De har aldrig hørt en saa oprigtig Dom over Deres Liv og Væsen som den, De nu fornemmer af min Mund. Jeg anser Dem for at være mer uskyldig og ufordærvet end største Delen af Deres 310 Jævnaldrende. Men De er endnu halvt Mand og halvt Barn. De finder Behag i Spøg og Leg som et Barn, og Deres Forstand er dog i flere Henseender udviklet. Denne Mellemtilstand bibringer Dem den Lyst at ville forvandle Naturens helligste Forhold til Leg og Fjas. Oplever De en mere moden Alder og bliver i Stand til at føle virkelig dyb Kærlighed, da raader jeg Dem som en sand Veninde, gem Deres Følelse dybt i Deres Bryst, og lad Knoppen i Stilhed udvikle sig, før De bringer den for Lyset. Drag ej enhver ufuldbaaren Sindsbevægelse saa voldsomt frem; thi den æteriske Blomst visner hen, naar den idelig slæbes i Støvet. Tror De virkelig, nogen fornuftig Pige kan finde sit Livs Beroligelse ved at slutte sig til en Mand, der, saaledes som De, blot ledes af Øjeblikkets Indtryk? Vil De vinde nogen agtværdig Kvindes Tilbøjelighed, da bortkast Deres flagrende Væsen og læg Dem efter en mere alvorlig Stræben under Deres jordiske Vandring. Jeg ved, at Deres Godmodighed ikke tillader Dem

at opbringes over den frimodige Tone, hvormed jeg tiltaler Dem, og jeg ønsker saa inderlig, at De ret maa føle den Sandhed, der ligger i mit Ord.

Denne Tale holdt hun med en overordentlig Kraft og Fynd, som jeg aldrig havde troet kunde huses i et jomfrueligt Bryst. Under Talen blussede hendes Kinder stærkt; hendes Kam faldt af Haaret, de lange Haarfletninger havde frit Spil, og hun stod for mig i det dunkle Lysthus som en gudbetagen *Pythia Delphica*. Jeg blev naturligvis yderst forbitret og slog i Bordet, saa det hele Træhus rystede.«

»Nu lyver Du,« sagde Bertel.

»Det gør jeg rigtignok,« svarede Frits. »Forbitret 311 blev jeg, men slog ikke i Bordet, saa Træhuset rystede. Derimod gav jeg hende det hidsige Svar: Ho, ho, smukke Jomfru! tror De, jeg er kommen hid for at vejledes i de første Grunde til en fornuftig Sædelære? At gaa anden Gang op at læse, har jeg just ikke behov. Jeg blev ret grundig konfirmeret af Pastor Butfeldt i Ølseby-Magle. Det smerter mig, at De har maattet anstrenge Deres spæde Bryst for et Auditorium i Enkelttallet. Havde jeg forud anet, at Aanden i denne Stund saa skønt vilde tale gennem Deres elskværdige Mund, havde jeg i det mindste dog kaldt Møllerkarlen, Bryggerpigen, Røgteren og Deres Broder Peiter herop, for at et sømmeligt Antal Øren kunde husvales ved Deres liflige Formaninger. Det var mer, end jeg kunde og burde forlange, at De skulde sætte Deres fortrinlige Talegaver i Bevægelse blot for at tildele min spinkle Person en Times Lysthus-Andagt. Gud bevares! Landet er jo fuldt af Præstemænd, der hver Søndag, dels med Skriftens Ord, dels paa fri Haand, paa deres Embeds Vegne nødsages til at revse hver Liebhaber. Jeg er Dem imidlertid uendelig forbunden, ja jeg savner Ord til ret at udtrykke min ubegrænsede Taknemmelighed. Tungen tier, men Hjærtet taler sit tavse Flammesprog. De har echaufferet Dem, Jomfru! Træk Deres Sjal sammen om Halsen, ellers bliver De forkølet og paadrager Dem reumatiske Tilfælde.«

»Nu løj du igen, Frits!« sagde Bertel. »Jeg kunde se paa dig, at du i dette Minut opspandt den hele Tale. Du har for megen Ridderaad til at te dig saa ubelevent hos en Dame.«

»Ja, naar I endelig ere saa vantro, at I slet ikke 312 fæste Lid til saa sandsynlige Fiktioner, maa jeg bekende rentud, at jeg følte mig ganske sønderknust og tilintetgjort Jeg tror endogsaa, jeg græd.«

»Ja, det gjorde du sikkert,« tilføjede Bertel.

»Ja, det gjorde jeg rigtignok,« vedblev Frits, »og med krampagtig Heftighed flød der en Strøm af tosset Snak fra mig, som jeg har glemt igen, og hvilken jeg, selv om jeg erindrede den, næppe bekvemmede mig til at føre over mine Læber for eder. Ganske hovedsvimmel og tumlende tog jeg i Grebet af Døren uden at huske paa, den var lukket i Laas.

Bi lidt, sagde hun, jeg har Nøglen hos mig. - Derpaa lukkede hun mig ganske rolig ud af Døren, som om intet var forefaldet.

Jeg ilede til mit Værelse, hvor jeg skrev et Afskedsbrev til eder, og styrtede derpaa gennem Havestuen for at udføre mit Forsæt. De to Glasdøre, der førte til Haven, stod paa vid Gavl, og paa Trappen var udbredt en Serviet med Lavendler, der skulde tørres i Solen. Ved Siden af Servietten stod Licentiaten og soled sig. Idet jeg nu, for at gaa uden om Lavendlerne, vendte mig paa Kant for at trænge forbi ham, blev han mine forvirrede Miner var og greb mig i Armen. I min Ilfærdighed raabte jeg blot: Slip mig! og stødte ham bort, saa at han styrtede baglængs ned ad Trappen. Jeg hørte Dørglassene klinge; men uden at se mig tilbage, skyndte jeg mig hen til Æbletræet og iværksatte min Plan. Jeg tabte snart min Bevidsthed; først følte jeg en behagelig Drøm om dejlige Marker og Enge, derpaa intet.

Da jeg atter vendte tilbage til Livet, befandt jeg mig i Møllerens Havestue, hvor der staa to Senge 313 med højt opstablede Dynner. Jeg laa i den ene og Licentiaten i den anden. Møllerens Kone gned mig i Tindingen med Eddike, og Marie badede Licentiatens Nakke med lunknet Vin. De første Ord, jeg fornam ved Genkomsten til dette Liv, var følgende Udbrud af Møllerkonen: Ak, du Fredsens Gud! vi have jo nu lige med et faaet et rent Hospital her i Huset! Katrine, løb og hent Glarmesteren, at vi kan faa ny Ruder i Døren.

Licentiaten var nemlig i Faldet tørnet mod den ene Fløjdør, og Glasset havde skaaret ham et Hul i Nakken. Jeg befandt mig i en modbydelig nedspændt Sjælstilstand, som naturligvis fulgte paa min forrige krampagtige Stemning. Stuens Tusmørke, Møllerkonens huslige Puslen og prosaiske Bemærkninger, der drog mig ned i en lav Region, hvor Hvergarn, Finker, Sulevælling og Uldhoser har deres Hjem, bidrog til at gøre min Forfatning pinlig. Det var mig heller ikke vel til Pas, at Marie hellere bestræbte sig for at skaffe den fordømte Licentiaten frisk Hud i Nakken end at skaffe mig igen tilbage til Livet. Saa snart Møllerkonen saa, jeg paa ny drog Aanden, sagde hun til mig: Naa, De har rigtig baaret Dem net ad, min Herre! Det maa man sige! Herre, du Fredsens Gud, hvor De har gjort en Forstyrrelse her i Huset! -

Saa snart jeg havde samlet mine Tanker lidt, besluttede jeg at opgive Dødstanken for denne Gang; jeg

var for mat til længer at være fortvivlet. Da jeg om Aftenen befandt mig alene med Mølleren, sagde han til mig:

I Dag har han gaaet hen og gjort en dummere Streg, end den Gang han skød den røde Støver.

314

Det er Dem umuligt, svarede jeg ham, at gøre Dem en fjærn Forestilling om, hvor inderlig jeg elsker Deres Datter.

Aa, Snak! faldt han mig i Talen, strabadser han sin Krop dygtig om Dagen og lig paa en haard Madras om Natten, saa gaar det nok over. Saa maa han ogsaa røge brav Tobak; det hjælper forbistret godt.

Man hører nok, bemærkede jeg, at De aldrig har følt Kærlighed.

Utallige Gange, svarede han; jeg har været forlibt i Fruentimmer af alle Slags Farver, baade sorte, brune, hvide og de blakkede derovre fra Vestindien. Skulde jeg have hængt mig, hver Gang jeg havde haft slige Griller, da kunde jeg gærne have forbrugt Oplaget i en hel Reberbane. Tro han mig, det er kuns en halv Snes af de første Gange, at det svier noget for Hjærtet, siden er det kuns en Overgang, ligesom Tandværk og Snue.

Han forlod mig, og jeg var ved Dagens Begivenheder bleven saa aarvaagen, at jeg følte liden Lyst til at sove.

Jeg aabnede Vinduet ud til Skoven, hvor den blanke Maane skinnede paa de tætsluttede Trætoppe, medens Gøgen af og til lod mig høre sin Røst. Jeg tænkte paa den Grav, der saa nær havde kommet til at rejse for mig i Skyggen af det Krat, over hvilket jeg nu saa de virmlende Myg i Skumringen at optaarne deres bevægelige Skyer. Jeg tænkte paa, hvorledes den store Natur saa rolig bevæger sig frem i sin uendelige Fred, medens det saakaldte Fornuftvæsen ytrer sit Egensind som et uregerligt Barn; hvorledes Natten, igennem sine 315 gyldne Brillen, vilde have set paa min Grav med samme Blik, som den nu saa paa mit Ansigt. Da forestillede jeg mig ret levende, hvorledes Christian da havde siddet med et Flor om sit Horn og blæst en vemodig Melodi, mens Fiskeren holdt stille med sit Blus paa Søen og strøg Haaret bort under sin laadne Kabus for at høre paa Musikken. Under disse Betragtninger forfattede jeg den Sørgemusik, som I nys have hørt, og sov ind paa min Stol med Hornet under Armen.«

»Nu synes du dog at være ganske vel til Mode paa ny,« sagde Bertel.

»Jeg forsikrer dig,« gav Frits til Svar, »jeg er saa Gud højst bedrøvet.«

»Noget maa du vel sagtens være det, om ikke for andet, saa for Velanstændighedens Skyld. Imidlertid har dog vist de strenge Lærdomme, Jomfruen gav dig i Lysthuset, virket med temmelig nedslaaende Kraft paa din Varme.«

»Ja tilvisse,« sagde Frits igen; »thi jeg bliver ganske fortørnet, naar jeg tænker paa den Rolighed, hvormed hun affærdigede mig, den Besindighed, hvormed hun foredrog sin Tale, ret som om hun vel forberedt havde læst hvert Ord fra Bladet. Hun burde dog i det mindste være kommen lidt i Oprør.«

»Ja vist,« sagde Bertel; »hun burde have taget et Par Hofmannsdraaber paa et Stykke Sukkermelis og lagt sig lidt oven paa Sengen med Klæderne paa. Det var det mindste, hun kunde gøre, naar hun vilde tilfredsstille Høflighedens almindelige Fordringer. Hun taler ellers ret godt for sig. Jeg gad gærne vide, hvorfra hun faar de Bøger, efter hvilke hun danner sin Stil. Thi naar jeg undtager Udtrykket: 316 »Deres jordiske Vandring«, som hun kan have tilegnet sig af Sognepræstens Søndags-Foredrag, havde Resten mere af Romanens Farver end af den evangeliske Retorik. Jeg tilstaar, det falder mig ikke let paa staaende Fod at opløse de Bestanddele, hvoraf hendes Ordbog er sammensat.«

»Hun har virkelig mer Dannelses, end nogen af eder tror; thi hun har, fra sin Barndom af, haft megen Omgang med Familien paa Ravnshøj, og Fruen i dette Hus skal besidde megen Smag for den skønne Litteratur.«

»Ja saa,« sagde Bertel; »derved gaar et Lys op for mig. Jeg kan nu ret i Aanden forestille mig, hvorledes en Kres af Jomfruer og Fruer have dannet sig et landligt Læseselskab, og utaalmodigt vente den agende Post, for med Graadhed at styrte sig over Brevduen, Harpen, Læsefrugterne o. s. v.«

»Jeg har faaet en Slags Interesse for den Pige,« sagde Bernhard, »blot af de faa Bidrag, man har givet mig til hendes naturhistoriske Konstruktion. Det er et ret smukt Eksempel af den schillerske Kvindekasse. Jeg har intet andet at udsætte paa hende, end at der flyder lidt vel meget mandigt Blod i hendes Aarer. Det er at betragte Sagen med et alt for prosaisk Blik, naar man vil indbilde sig, ved den blotte mekaniske Jukstaposition at kunne forklare hendes Foredrags Beskaffenhed. Nu, da jeg begynder at fatte hendes zoologiske Betydning, og at kunne anviser hende sin Plads i Dyrerækken, indser jeg klart den indre Nødvendighed, som frembringer hendes højtidelige Taler; thi Ordet avles lige saa nødvendigt af Menneskets organiske Grundform som Farverne paa Fuglens Fjer. En uberegnet 317 mundtlig Ytring lægger det indre

Væsen mere tydeligt for Dagen end Handlingen, der gærne forudsætter mere Overlæg og Forsæt. Det ædle Udtryk, der blomstrer paa en fintbygget Kvindes Læbe, der efter et Slags indre Lov forskyder alle platte Forestillinger og uforsættelig vælger alle Sprogets mest æteriske Lyde, kan ej blot tilskrives hendes Omgivelse, men fødes lige saa nødvendig af det spæde Livs Grundkærne som det lette Rosenskær paa hendes Kinder. Ikke blot fordi Matrosen er opdraget imellem Tjæretønder og Tovværk, henter han sine Lignelser fra denne fysisk-drøje Verden, men fordi hans djærve Nervesystem ej lader ham finde Tilfredsstillelse ved det finere Foredrag med sine Sølvtyper. Der behøver kun at finde meget faa ydre Betingelser Sted, for at en Kvinde med en schillersk Natur kan danne sig en Kres af ophøjede moralske Tanker. Et Instinkt vil bringe hende til over alt at drage den Næring til sig, som hun behøver. Enhver flygtig Ytring, ethvert prentet Blad, hun drejer om sine Krøller, vil berige Tallet af de Tanker, som bedst kunne assimilere sig med hendes Natur, og der behøves blot et let Stød udenfra, for at den schillerske Lyrik kan komme til at strømme fra hendes Læber.«

»Det ved vi alt sammen,« sagde Bertel ærgerlig. »Det er omtrent det samme, som gamle Horats siger med det ufilosofiske Vers: *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*«

Bernhard blev ved: »Paa samme Maade nøder Bertels platte Tænkemaade ham til at oversætte hver Sætning, han hører, i sin Spækhøkerstil, inden han kan faa den i sit Hoved. Han tror at borttage Formen og give Tanken i Stedet, da han dog blot gengiver 318 den under en anden, just ikke mere tiltrækkende Form. Det gaar ham som Grønlænderen, der ej kan faa sin Føde ned, uden at den først er sølet i Tran.«

»Og din filosofiske Natur,« svarede Bertel, »løfter dig bestandig op til det overmenneskelige Trin, hvorfra du ser alt lige godt og lige stort. Imidlertid bliver du dog noget stødt, naar en plat Natur kommer dig lidt tværs for Livet, og dumper ned i hans lavere Verden for at bakses med ham. Men den Fugl ville vi nu lade flyve. Jeg maa til at holde lidt nærmere Forhør over vor Ven Frits. - Sig mig nu paa Ære og Samvittighed: Var det dit ramme Alvor, Saaledes uden Omstændigheder at ende dit unge Liv i Æbletræet?«

Frits, som ved Nydelsen af adskillige Glas Tevandspunsch havde mistet al Gave til at forstille sig, gav til Svar: »Siden I da endelig ville have mig aldeles afklædt, kommer jeg vel til at træde rent ud af min romantiske Glorie for at aflægge den ydmyge Bekendelse, at jeg rigtignok blev lidt underlig til Mode, da jeg stod lige ved Dødsens Dørtrin. Det var dog egentlig for at give Marie til Straf for sin Grumhed ret et sjælerystende Syn, at jeg gjorde det tunge Skridt. Men nu stod det mig bestandig for Hovedet, at min uforgængelige Del ved min Afgang fra dette timelige maaske blev forflyttet til saa fjærne Regioner, at jeg hverken kunde høre eller se noget til den Opsigt, som jeg ved min fortvivlede Beslutning især havde tilsigtet. Jeg følte mig virkelig fristet til at inklade mig i en Forstaaelse med Gaardskarlen, for at han kunde opholde sig i Nærheden, og til betimelig Tid og Stund udfri mig af Belials Reb, der snart 319 skulde omsno mig. Men det forekom mig dog at være en alt for prosaisk Udvej. Jeg styrkede da mit Sind ved den trøstelige Udsigt, at Licentiaten igen kunde komme saa meget paa Benene, at han kunde tage mig ned igen. Noget vovede jeg jo vist nok; men min ulykkelige Elsker-Ære tillod mig slet ikke rent at træde tilbage. Jeg hængte mig jo heller ikke i nogen arabisk Ørken, men temmelig nær ved Hus og Folk, og for at man straks kunde have Redningsanstalter ved Haanden, havde jeg ladet min Foldekniv falde paa Jorden ved Roden af Træet.«

»O, din Stakkel!« sagde Bertel, idet han strøg ham under Hagen; »du har været stedt i en svar Nød. Vederkvæg det kvalomspændte Bryst med en Slurk Punsch endnu, og bekend saa frit uden al falsk Undseelse, at du efter disse tre Dages Lidelser ganske har forvundet al din Harme.«

»Med Skam at tale om,« svarede Frits, »befinder jeg mig nu ret vel. Den ubarmhøjertige Præken har overbevist mig om, at jeg egentlig tilbad et blidere Billede, skabt af min egen Fantasi, til hvilket den strenge Jomfru slet ikke svarede.«

»Nu maa du ogsaa helligen love,« fjøede Bertel til, »at du ej oftere vil hænge dig. At man gør det een Gang i Overilelse, kan tilgives, men at lade det blive til en Vane, lader sig ej undskylde.«

»Nej,« svarede Frits, »herefter vil jeg uden al Opsætsighed lade Livets Hjul gaa den Gang, de vil.«

»Det er overmaade smukt og føjeligt gjort af dig,« sagde Bertel. »Hvilket Hus vilde der ikke ligge, hvis du ret alvorlig tog dig af Tingenes Regering! - Nu fortsætter du vel igen din afbrudte Vandring til den aldrig sete skønne paa Ravnshøj?«

320

»Ja,« svarede Frits, »al min Genvordighed i Møllekroen var kun en velfortjent Straf, fordi jeg over den nærværende Middelmaadighed forglemte den fjærne Herlighed. Jeg forekommer mig undertiden at ligne den meget udholdende Konge fra Ithaka, som paa Rejsen til Penelope fordrev et Aar med Afrodites gyldne Gærninger hos Kirke, den smukt syngende Nymfe; ja han skulde have forblevet der længer, hvis ej hans Følgesvende havde formanet ham til ej at glemme at begive sig hjem til sit kære Fædreland og det højtækkede Hus.«

Tordenskyerne trak mer og mer sammen over deres Hoveder. De hvide Søfugle fløj snart med ængsteligt Skrig omkring mellem Lynglimtene, snart plumpede de paa Hovedet ned i den oprørte Sø. Frits satte

Valdhornet for sin Mund og blæste sit eget Rekviem endnu engang for Selskabet. Derpaa begav man sig ind under Balthasars Tag, hvor man fandt en behagelig Sikkerhed for Regn og Uvejr.

321

TREDJE KAPITEL ANDEJAGTEN

Frits havde paa ny begivet sig til Møllekroen for at indfinde sig ved den aarlige Andejagt. Mølleren havde meget rigtigheden sluttet, at en Lidenskab, til hvilken Grunden i faa Dage var lagt, i en kort Tid igen vilde fortage sig. Derfor havde han maaget det saaledes, at denne Jagt, der af ham selv og hans vaabendygtige Naboer ansaas for en stor Højtid, var bleven udsat i faa Dage. Han ønskede nemlig, at hans kære Lærling med fuldkommen beroliget Sind skulde tage Del i denne Jægerfest.

Da Frits altsaa Aftenen før Andejagten skred over Kroens Dørtrin, blev han modtaget med aabne Arme. Alle Gaardens Beboere, lige fra Værten selv til Drengen Peiter og den trivelige Puddelhvalp, ytrede deres Henrykkelse over hans Komme. Det var en tavs Overenskomst, at det ubehagelige Oprin, der havde foranlediget Fritses Afrejse, skulde være bragt i en fuldkommen Glemsel. Marie begreb af hans friske Miner, at den Fortvivlelse, som hun heller aldrig havde anset for meget grundig, aldeles havde lagt sig. Mellem Frits og hende var der let et fuldkommen tvangløst Forhold tilvejebragt. Møllerkonen blev nu ogsaa befriet for den Skræk, som i adskillige Nætter havde paadraget hende urolige Drømme. Hun hviskede til sin Datter, at hun ved Fritses næste Regning maatte huske vel paa de nye Vinduesruder, som hun under Husets almindelige Forvirring rent havde glemt at føre til Bogs. Blot med Licentiaten var Frits ikke i Stand til at omgaas paa den forrige Fod. Af Maries Opførsel, da de begge bleve behandlede som Patienter, og en Del andre Omstændigheder havde han bemærket det Fortrin, hun øjensynligen gav denne Husets ældre Gæst. Han satte sig selv højt over sin formentlige Medbejler, og det var ham en utaalelig Forestilling at have maattet vige for en Mand, som han havde saa ringe Tanker om. Licentiaten sad i Skumringen paa sit Kammer og bestræbte sig for at bibringe Peiter Begyndelsesgrundene til Indenadslæsning. Han strøg med sin flade Haand over Drengens glatkæmmede Hoved, idet han afbrød Undervisningen med det Spørgsmaal:

»Elskværdige, rare, fortræffelige Peiter! elsker du din gamle taabelige Lærer?«

»Ja,« svarede Drengen. »Holder du ikke ret meget af mig?« blev Licentiaten ved.

»Jo,« sagde Peiter hurtig, idet han skred videre med sin Pegepind, for jo før jo heller at komme til Enden af Leksen.

»Du lyver, Dreng!« sagde Licentiaten; »du har ingen Agtelse for mig.«

Drengen sagde: »Jo, - K-a-t, Kat.«

»Du anser mig for et Tossehoved,« vedblev Licentiaten. »Du har mig til bedste, fordi jeg er beladt med denne Klumpfod, du slette Dreng! Men en Unge 323 som du skal ikke foragte din Lærer, fordi han er vanskabt. Herefter skal jeg gribe til kraftige Midler for at sætte mig i Respekt hos dig, forstaar du mig, Knægt?«

Under denne Tiltale ruskede han sin Lærling dygtig i Ørelappen. Drengen gav et gennemtrængende Skrig fra sig og flygtede med Haanden for Øret hen i en Krog af Stuen. Ved Skriget ilede Marie til og raabte ved Indgangen:

»Gør du dig uartig, Peiter? Kom straks hen og kys Manden paa Haanden og bed om Forladelse.«

Hun greb sin Broder i Armen, for at slæbe ham hen til Licentiaten. Men Peiter, som levende følte sin Lærers Uretfærdighed imod ham, brugte baade Hænder og Fødder til sit Forsvar, idet han med den største Halsstarrighed satte sig imod enhver Slags Afbigt.

»Slip ham, Jomfru!« sagde den nedslagne Licentiat. »Jeg har i et Anstød af ondt Lune gjort ham Uret. - Søde Peiter! vær ikke vred paa mig for den tyranniske Medfart, du har udstaaet. Der har du et Stykke Sukker, lad saa det være glemt. Lad mig blæse paa dit Øre. Kom og kys mig, min Dreng! Jeg er ulykkelig; thi nu ved jeg, du hader mig din hele Levetid.« Med disse Ord, som ledsagedes af en Taarestrøm, trak han det modstræbende Barn op til sig.

Men Peiter fordoblede naturligvis sin Skraalen, og med det Raab: »Du er en slem en, du stikker mig med dit Skæg!« -tog han, forfulgt af sin Søster Marie, Flugten ud af Licentiatens Kammer.

Frits, som igennem den aabne Dør havde set Licentiatens bagvendte Forhold, sagde til Marie: 324 »Den fjollede Pedant fordærver aldeles Drengen. Lad for alting ikke Deres Broder have noget at skaffe med et Menneske, der er saa aldeles uskikket til at omgaas Børn.«

Marie svarede: »Jeg beder Dem, aldrig at tage den egensindige Dreng i Forsvar. Sæt endogsaa, Herren i sin Overilelse har været for streng imod ham, skal da slig en Purk straks have Lov til at ytre saadan Stivhed mod en Mand, der daglig viser Godhed imod ham?«

»I Peiters Sted,« sagde Frits fornærmet, »vilde jeg betakke mig for en saadan Godhed, som altid udsatte mig for Tab af Øren og Næse. Han har saa liden Færdighed i sine lange Lemmers Afbenyttelse, at han vist engang ved et mislykket Kærtegn vrider en Arm af Led paa den stakkels Peiter. Om det saa er Hvalpen Karo, saa stikker den Halen mellem sine Bagben og løber tudende bort, naar den ser sin lærde Ven i ti Skridts Afstand. Den føler sig ilde tjent med hans kælnø Nærmen, da dens Tæer gjerne maa forsøge Vægten af hans Elefantfødder.«

Marie værdigede ham intet Svar paa hans kaade Bemærkninger, men førte Rømningsmanden atter ind til den forladte Fibel.

Frits kunde om Natten næppe sove for den urolige Længsel, hvormed han saa den næste Dags Højtidelighed i Møde. Saa snart Daglysningen begyndte, stod han op og gjorde sine Jagtredskaber i Stand. Derpaa gik han ud i Haven og ventede med Utaalmodighed paa, at hans Vært skulde rejse sig af Sengen. De første Svaler, der forlod deres Nattero, maatte tjene til Maalet for hans Prøveskud, og da det lykkedes ham at træffe to til tre af disse under 325 deres regelløse Flugt, haabede han, med sit sikre Haandelag at indlægge sig stor Ære ved de betydeligere Skud paa den større Jagt.

Licentiaten, som var vækket ved Flinteskuddene, viste sig i et aabent Vindue, der stødte ud til Haven.

»De har ikke faaet megen Søvn i Nat,« sagde han til Frits.

»Ikke synderlig,« gav denne til Svar.

»Jeg ikke heller,« vedblev Licentiaten.

»Hvad har da ligget Dem paa Hjertet?« spurgte Frits.

»Jeg har,« fik han til Svar, »den halve Nat grundet paa det Værk, De ved, jeg har under Hænder.«

»Og jeg,« sagde Frits, »har før Dag plaffet med min Flint. Se, her er tre Svaler, som jeg allerede har truffet. Hvor mange Tanker har De fisket til Deres Bog?«

»Jeg har,« tog Licentiaten Ordet, »beskæftiget mig med en Del forberedende Betragtninger over det skriftlige Foredrags Væsen. Jeg kan med soleklare Beviser godtgøre Dem, at man aldeles ikke kan fremstille nogen Mening i Ord og Sætninger. Inden man beviser mig Muligheden deraf, kan jeg slet ikke skride til Værket.«

»Ej, ej!« sagde Frits; »hvis mit mundtlige Foredrag ikke tilfredsstillter Dem, saa behag blot at række mig et Stykke Papir, og jeg skal straks overbevise Dem om, at Kunsten er ikke saa svær, som De tror.«

»Ja,« svarede Licentiaten, »jeg har jo vistnok før set Tanker udførte paa Papir; men siden jeg er kommen til tydeligen at indse den Modsigelse, der 326 ligger i et saadant Foretagende, føler jeg mig ganske sat ud af Stand til at skabe nogen skriftlig Sætning. Men uagtet Erfaringen utallige Gange har vist, at det dog lader sig gøre, piner jeg mig selv for at løse den uforklarlige Gaade, hvordan man kan tænke, tale eller skrive. Ser De, min Ven! En Bevægelse forudsætter en Retning. Forstanden kan ej skride frem uden at bevæge sig i en vis Linje; men inden den følger denne Linje, maa den jo i Forvejen have tænkt sig den. Altsaa har man jo bestandig tænkt enhver Tanke, førend man tænker den. Enhver Tanke, der synes at være Minuttets Værk, forudsætter jo saaledes en Evighed. Det kunde gøre mig næsten forrykt. Hvorledes kan da nogen Tanke fødes, da den altid maa have været til, før den bliver til? Naar De skriver en Periode, maa De jo have Perioden i Hovedet, førend De skriver den. Men førend De fik den i Hovedet, maa De jo have tænkt Dem den; hvoraf kunde man ellers vide, der kunde tilvejebringes en Periode? Og førend De tænkte Dem den, maa De jo have forestillet Dem den; hvorledes kunde De ellers være faldet paa at tænke Dem den? Saaledes gaar det frem i det uendelige, og denne Uendelighed begrænses af et Øjeblik.«

»Men, for Pokker,« sagde Frits ligegyldig, »netop i det De beviser, at Tankerne ej kunne bevæge sig, skride Deres egne jo ret frisk fremad.«

»Det er jo netop Knuden,« gav Licentiaten ham til Svar. »Derved forøges jo det store Virvar, som ingen

Dødelig nogen Sinde kan oprede. Indsigten af Tankens Umulighed indeholder selv en Umulighed, og Erkendelsen heraf frembringer paa ny en uforklarlig Modsigelse.«

327

Frits gav kun lidet Agt paa dette Svar. Han havde faaet Øje paa en Skade, der uforsigtigvis havde nedladt sig i en af de nærstaaende Trætoppe, hvor den med vippende Stjært og skraldende Tungeslag hoppede mellem Grenene. Med sin hele Opmærksomhed henvendt paa den, havde han grebet med Tommelfingeren om Hanen paa sin Flint, da Licentiaten i det samme bankede sig med knyttet Næve paa Panden og skreg: »Av, mit Hoved! jeg bliver ganske svimmel.«

Ved denne Lyd blev Fuglen advaret og frelste sit Liv ved en betimelig Flugt. Frits satte fortrædelig sit Gevær ned ved Foden og vilde til at give sin Harme Luft i Ord.

I det samme hørte han Mølleren i sin Gaard blæse paa Jagthornet. Dette Signal besvaredes af et andet, fjærnere Horn, hvis Toner dæmpedes af den tætte Skov. Frits, som allerede længe havde været fuldrustet, fulgte straks Musikkens Indbydelse. Stedets dobbelte Port stod paa vid Gavl, og en Skare Jægere til Hest og til Fods holdt deres Indtog paa den larmende Stenbro. Forskelligheden af deres Oppakning bidrog især til at give det hele Tog et broget Udseende. Nu saa man en pyntet ung Herre, som paa Skulderen bar en let parisisk Flint, hvis Pibe var blaatanløben og besat med Guldstads. Snart saa man en bedaget Skytte med et Hampereb om Livet og et halvskæftet Gevær, der havde gammelt Jærns uanselige Farve, men hvis tyndslidte Munding var Borgen for, at dets Ejer maatte have grundigt Bekendtskab med dets Egenskaber. En før Forpagter, med en Kabus af Katteskind og en rødtærnet Halsklud, blev baaren frem af sin bomstærke Kørehoppe.

328

Skydetasken, der hang over hans venstre Skulder, var forfærdiget af en Pudels krølhaarede Skind, og hans vægtige Flint var forsynet med et dobbelt Løb. Derefter kom en adelig Godsejer i en fin, blaa Spencer paa en stumphalet Hingst. Hans eneste Byrde var den smidige Ridepisk; thi ved Siden red hans Tjener, bebyrdet med hans Jagtredskaber. Denne førte, foruden Jagtkniven med et Skaft af Hjortetak, en Flint, der havde tilhørt Slægtens Stammefader. Mahogniskæftet var rigt udskaaret med Billeder og indlagt med Ruder af Perlemor. Hist blev en Jagthund ført i et Reb, her gik to sammenkoblede og slæbte med forenede Kræfter deres Træklovs af Sted. Endnu flere løb uden Baand og Tvang omkring i Menneskevrimmelen.

Efter at det talrige Selskab, som til Hest og til Fods opfyldte hele Gaardspladsen, havde nydt den Frokost, der bedst passede til deres forskellige Kaar og Trang, skyndte man sig atter ud af Porten til den Sø, paa hvilken Jagten skulde holdes. Rundt omkring ved Bredden var den hele Sø besat med Siv og Moserør, som voksede paa et upaalideligt Grundlag. En letfodet Karl kunde til Nød løbe hen over den tynde Skorpe, men for en staaende var der ej noget sikkert Fodfæste. Gennem denne høje Planteskov havde Mølleren ladet hugge flere Gange, som alle vare saaledes belagte med Fjæle, at een Jæger uden Fare kunde stilles paa Post i hver Aabning. Da enhver havde faaet sin Plads anvist, tilkendegav Mølleren ved et Skud med sin Muskedonner, at Jagten kunde tage sin Begyndelse. Midt paa Søen roede seks til syv Joller, vel bemandede med de mest udsøgte Skytter. Mølleren anførte Flaaden, og havde sin Yndling 329 Frits i Baaden hos sig. En talrig Andeflok, som ved de første Skud var bortskræmmet fra sine Skjulesteder, drog med forvirret Skrig gennem Luften. Naar den styrede midt over Søen, forfulgtes den med en Haglregn fra Baadene; naar den flyede til Søens Grænser, blev den tilbagekyst ved Skud fra de mellem Rørene skjulte Jægere. Der gaves en saa uafbrudt Lejlighed til Skud, at adskillige Flint ofte paa en Gang løsnedes, og bestandig det ene Knald fulgte uden Ophold paa det andet. Alle Hunde havde fuldt op at bestille med at hente de dræbte Fugle. Snart saa man i det aabne Vand blot Hovedet af en svømmende Hønsehund, som i sin Flab holdt en And, der forgæves baskede Vandet med sine Vingelag; snart hørte man en anden give Hals, medens den med Nød arbejdede sig igennem Dyndet og de raslende Rør. En tredje fik næppe saa meget Pusterum, at den et Øjeblik kunde betræde Landjorden for at ryste Vandet af sin Pels og sine hængende Ørelapper. Den blaalige Røg, som i den blikstille Luft ikke bortvejredes af nogen Vind, stod som et Loft af Skyer over den hele Sø.

Frits var i det hele Selskab den allerufortrødneste Skytte. Hans Efterstræbelse indskrænkedes ikke til Andeflokken, men enhver bevinget Skabning, der kom ham paa Skudvidde nær, var vis paa i ham at finde sin Banemand. Han tog ej som sine Ledsagere Hensyn til Dyrenes Brugbarhed for Køkken og Skorsten, men selv de store Maager faldt i stor Mængde for hans Haand. Til en Forandring forlod han efter nogle Timers Forløb sin Baad for at strøje imellem Rørene. Paa denne Vandring begav han sig hen til den lærde Licentiat, som han af Skalkagtighed 330 havde forledet til at følge Toget. Denne havde faaet sin Plads anvist paa en af de Veje, der vare banede gennem Rørene, hvor han, fordybet i Tanker og lænet til sit Gevær, stirrede ud paa Søen uden at lægge Mærke til, at en forvildet And med sine korte Vingelag tit drog lige forbi hans Linje. Frits nærmede sig til ham, og satte ved sine Trin den bevægelige Grund i en saadan Rystelse, at Licentiaten knap var i Stand til at holde Ligevægten paa sit gyngende Bræt. En Svaneunge, der endnu var bedækket med de graaafarvede, lodne Dun, kom i det samme sejlene forbi og standsede ganske raadvild foran Indgangen til Licentiatens Baghold.

»Skyd,« raabte Frits, »saa kan De bringe noget Vildt hjem til Jomfru Marie.«

Lægen trak med bortvendt Ansigt paa Stillepinden, men Krudtet brændte for, uden at noget Skud fulgte paa. »Ser De nu,« begyndte han derpaa til Frits, »hvorledes en uheldig Skæbne forfølger mig, hver Gang jeg vover mig ud i det bevægede Liv? Da De nærmede Dem, var jeg just i Begreb med at drøfte den almindelige Sætning, at Skaberen aldeles har nægtet visse Folk ethvert Anlæg til at virke paa Materien. Hvad mig selv angaar, da ved jeg nu bestemt, at Grunden til det mislige Udfald, der almindeligvis følger paa mine Foretagender i den synlige Verden, ikke skriver sig fra nogen Udygtighed hos mig, men fra en ugunstig Dæmon, der forfølger mig. Naar jeg lægger Krudt paa Panden, spænder Hanen og trykker løs, da har jeg gjort, hvad der staar til mig, - *Diis permitto cætera*. Det har jeg nu tre og tyve Gange gjort uden at se de forønskede Følger deraf. Fremgangsmaaden er saa simpel, at umulig 331 noget Misgreb her kan finde Sted. Til Overflod har Forpagteren, som staar paa Post her tætved, givet mig en grundig Underretning om den hele Mekanisme. Og dog har jeg tit set, at en anden, ved at betjene sig af de samme Forholdsregler, altid bringer et Skud til Veje. Men jeg er født under en saa ulykkelig Stjerne, at der intet bliver af, naar disse Handlinger foretages af mig. Selv Forpagteren, hvem jeg agter som en Mand, der besidder dyb Indsigt i Behandlingen af Livets ydre Fænomener, har ikke kunnet bringe det til at løse nærværende Problem. Nu ser De selv, at jeg nødsages til at begrave mig i mit ensomme Kammer for ikke mere at tjene min onde Genius til Spot. Det følger af sig selv, at jeg som en Mand, der mest har siddet paa Studerekammeret, ikke formaar uden Skræk at affyre mit Gevær. Tænk Dem nu, hvad jeg har maattet udstaa, da jeg tre og tyve Gange har gjort Vold paa min Natur for ret at familiarisere mig med Livets Rædselsscener. Tænk Dem min uendelige Smerte, da jeg tre og tyve Gange har gaaet over fra den mest overspændte Forfatning, hvori jeg ventede Bøsseskraldet, til den nedspændte Sindstilstand, der fulgte paa, naar min Forventning opløstes i et fuldkomment Intet.«

Frits fandt ikke noget uforklarligt i dette Vanheld; thi han var selv Skyld deri. Han havde paataget sig at udruste Licentiaten til Jagten, men af Skadefryd givet ham et uladt Gevær. Da han nu saa dennes fortvivlede Tilstand, begyndte han dog at føle nogen Anger over sin Ondskab. Denne Følelse bragte ham til at nærme sig Licentiaten med usædvanlig Venlighed og Fortrolighed. I den Samtale, 332 som nu forefaldt imellem dem, bragtes Frits hændelsesvis til at ytre, at Dagens Strabadser havde vakt en pinlig Hunger og Tørst hos ham. Saa snart Licentiaten havde hørt denne Klage, fremdrog han straks et Papir med Brød og en Lomme flaske med Madeiravin og sagde:

»Her er en liden Hjærtstyrkning, som Møllerens forekommende Datter har forsynet mig med. De gør mig en Fornøjelse, hvis De vil vederkvæge Dem dermed. Jeg kan med mere Lethed end De være sligt foruden. De er yngre end jeg og føler altsaa stærkere de legemlige Fornødenheder. Desuden gør Kummeren over min ulyksalige Skæbne, at jeg kuns lidet mindes af nogen sanselig Trang.«

Frits blev rørt og ydmyget over denne Godmodighed, som hans Samvittighed sagde ham, at han slet ikke fortjente. Han var nær ved rent ud at tilstaa sit skadefro Bedrageri; men en liden Fortrydelse, der opstod hos ham, fordi Jomfruen ikke lige saa vel havde set hans Lommer til gode som Licentiatens, hindrede denne Beslutning fra at komme til Modenhed. Han søgte sig da en afsides Plads i Græsset for der at nyde den kærligkomne Frokost. Ved at opvikle det Papir, der tjente til Omslag for Smørrebrødet, fandt han, at det var beskrevet med Licentiatens Haand. Med Forundring og Medlidenhed læste han her følgende Linier:

»Betragtninger over ulykkelig Skilsmisse mellem Sjæl og Legem.«

Frits blev uagtet sin Letsindighed dybt bevæget ved Licentiatens Skildring af sin egen Sindssvaghed. Han følte med Ydmygelse, at det var en følelsesløs Kaadhed af ham at drive Gæk med en saa beklagelsesværdig 333 Sygdom. I Følelsen heraf besluttede han ufortøvet at gøre Licentiaten en oprigtig Afbigt. Da han med dette Forsæt begav sig hen til den Plads, hvor han havde forladt ham, saa han til sin store Forundring, at Posten var aldeles ledig. Han gennemstrøjfede nogle Minutter de tilgrænsende Rør uden at træffe paa nogen menneskelig Skikkelse. Endelig hørte han tæt ved sig nogle drøje Forbandelser i den brede sjællandske Mundart. Medens han saa sig om til alle Sider uden at opdage, hvor denne Røst kom fra, blev han saaledes tiltalt med Licentiatens Stemme:

»Ogsaa den Stræben, at give Stilen Velklang og *numerus*, har sine store Vanskeligheder. Thi naar jeg ved Valget af Ord søger at gøre Foredraget bekvemt for Udtalen, hvo er mig da Borgen for, at jeg ej uforsætligen bruger mit eget mangelfulde Organ som Rettesnor? Da jeg mangler tre Fortænder, maa jeg tit finde Knuder i Stilen, uagtet denne for en Læser med fuldstændige Taleredskaber kan flyde let og behagelig.«

Ved at følge Lyden og drage nogle Rør til Side fik Frits omsider tæt ved sine Fødder Øje paa Forpagterens Kabus og Licentiatens blakkede Hattepul. Begge Personer var, et Skridt fra hinanden, lige til Hagen sunkne ned i Dyndet.

»Kære Venner,« raabte han, »i hvilken Tilstand finder jeg Dem her!«

»God Dag, Kammerat!« sagde Forpagteren. »Vær saa god selv at tage min Kabus af for Dem selv; for vi sidder her med Arme og Ben i Klemme som to Pattebørn i et Svøb. Jo vi sidder rigtignok her i en køn Maade, det maa De nok sige to Gange.

Den Klodsmajor der kom stalkende med sine lange Ben af Forskrækkelse for en Skrubtusse og plumpede ned i Moradset. Min tossede Godhed løb saaledes af med mig ved dette Syn, at jeg vilde komme ham til

Redning. Derfor sidder jeg nu til Straf omtrent i samme Maade som han. De kan ikke forestille Dem, hvad jeg har udstaaet i den halve Time, vi har siddet her. Jeg kan fast ikke leve, naar jeg ikke af og til faar mig en Pris Tobak; men det har været mig plat umuligt at komme til Daasen i min Vestelomme. Og saa har jeg oven i Købet haft den Ærgrelse at se det lærde Spektakkel sidde der og studere, som om han ret befandt sig i sit Es. Havde jeg endda haft en Karl, med hvem jeg kunde have slaaet en fornuftig Passiar af! Men her har jeg siddet og kedet mig rent fordærvet. Det har ej engang været mig muligt at spytte ret af Hjærtens Grund, da Velanstændighed forbød at spytte min Ulykkeskammerat i Ansigtet. Spring nu hen og hent os et Bræt, at vi jo før jo heller kan komme vel ud af Skarnet; men let først min Kabus lidt og riv mig dygtig i Hovedet over det venstre Øre, thi jeg føler just paa det Sted en bandsat Kløen og Krillen.« I det Licentiaten paa det hidbragte Bræt kravlede frem af Moradset, sagde han til Frits: »Det er desuden en egen Sag at overveje, om en Priode skrider let af Sted. Man gennemlæser saa tit et Stykke Sammenskrift for at erfare, om det klinger godt; man grunder paa, hvor megen Malm det taaler uden at skride for tungt, hvorledes Ordenes Følge kan skride let over Læberne, uden just at have Udseende af at være beregnet for en tandløs Kvindes Mund. Det gaar en som en Maler, der stirrer saa 335 længe paa sit Lærred, at alle Farver forsvinde for hans Blik. En fastbundet Rad af Ord, der staa paa Papiret, sætter man med Tanken i Bevægelse. Men i samme Moment maa Tanken med et roligt Overblik staa stille for at iagttage Klangens. Altsaa maa Tanken paa een Gang gaa fremad og blive paa Pletten.«

Forpagteren, som i det samme lykkelig var bleven bjærget, sagde til Licentiaten: »Farvel, Kammerat! og Tak for godt Selskab. Enten De nu med Ben og Tanker skrider fremad eller staar stille, saa gaar jeg min Vej og takker Gud, jeg slap saa vel den Gang.« - Han stirrede ned i det Hul, hvorfra han var opsteget, og sagde: »Hilledød, hvor min Krop har optaget en forsvarlig Plads! Jeg har aldrig før vidst, at min Person havde saa mange Kubikalens Indhold. Det slaar dog aldrig fejl, at Afstøbningen er nøjagtig. Jeg kan sikkert skikke min Skrædder herud til dette Futteral, naar jeg skal have Maal til et Par ny Bukser.«

Et let Vindstød blæste for et Øjeblik Røgen bort fra Søens Overflade og aabnede Udsigten til den modsatte Bred, hvor der stod en Høj, beskyttet af Træer og forsynet med Bænke. Der opdagede Frits nogle pyntede Damer, som havde taget Plads blandt Tilskuerne. Paa Vognen nedenfor ved Søen sad en Kusk med en sølvbræmmed Kjørtelkrave. Hestene, som ængstedes ved Flinternes idelige Knalden, holdt deres lette Fødder i bestandig Bevægelse, og Karlen bestræbte sig for at berolige dem ved idelig at berøre deres Hofter med sit lange Piskeskaft.

»Hvo er det anselige Fruentimmer i den sorte Dragt?« spurgte Frits Forpagteren.

336

»Det er Enken, som ejer Godset Ravnshøj,« gav denne til Svar.

»Den mindre Dame,« vedblev Frits, »Pigen med Roser paa Hatten, som bestandig med dansende Fjed gaar omkring paa Terrassen, er formodentlig Fruens Datter?«

»Rigtig,« svarede Forpagteren; »det er Frøken Sophie. Hun er noget ubetydelig af Vækst og en Smule vilter af Sindsbeskaffenhed, det er sandt; men det er dog et ejegodt, retskaffent Kvindfolk. Var jeg saadan en køn Karl som De, vilde jeg forsøge min Lykke der. De kan tro, hun har baade at ligge paa og sidde paa. Hun kan ogsaa gøre nettede Ting med sine Næver og er i alle Maader vel oplært. Det er Skade, Moderen sidder i uskiftet Bo; thi der staar en Del betydelige Prioriteter i Godset. Men hvordan det gaar, kan dog enhver Mand være vel tjent med Frøken Sophie, som sagt.«

I det Forpagteren havde fuldendt sin Skildring af Sophies Omstændigheder, lød et skingrende Holla tværs over Søen, og Mølleren, fra hvem Raabet kom, vinkede med sin Haand ad Frits. Da Frits havde fulgt Vinket, fremstillede Mølleren sin Lærling for det nys ankomne Selskab med følgende Ord:

»Her skal Fruen og Frøkenen se en Karl, hvis Mage man skal rejse langt efter. Han har i Dag gjort et Skud, som jeg aldrig glemmer. Vi havde hist i Baaden saa rent bortskudt alle vore Hagl, at Frits maatte lade sin Bøsse med en Kugle. Dermed sigtede han paa en Vandhøne, der lod sig se over de tre Hundrede Skridt fra Baaden. Jeg raabte til ham, det var Narrestreger at skyde paa sligt et 337 Maal; men i det samme trykkede han løs, og Fuglen flød i sit Blod paa Søen.«

»Ja det forstaar sig,« tog Forpagteren Ordet, »naar jeg vil lade mit Gevær med et Sandskorn og fyre mellem en Sværm af Myg, kunde det kanske træffe sig, at jeg skød Øjet ind paa en af dem; men Slumpeskud bliver dog altid Slumpeskud.«

Efter denne Bemærkning gik han sin Vej. Men Frits, som imidlertid fortørnet havde ladt sit Gevær, skød ham Kabusen af Hovedet, saaledes at den fløj langt bort i Græsset. Forpagteren vendte tilbage, ganske hvid i Ansigtet, og sagde med rystende Stemme til Frits:

»Hør, ved du hvad, Brorlil! slige Friskyttespil høre ikke med til god Skik her i vort gamle Land. Her skyder man ikke til Maals efter Mænd, for at vise Kvindfolk sine ridderlige Dyder. Jeg er en Mand, som ved min Arms Dygtighed ernærer seks Børnemunde. Mit Hoved er for godt til at være Skydeskive for en Dreng fra København. Gjorde jeg dig din Ret, skulde jeg lette dig en Alen fra Jorden og ryste dig, saa at dine

Nyrnberger-Lemmer skulde gaa fra hinanden i Limningen. Forstaar du Sjællandsk?«

Under denne Tiltale lod han sin vægtige Næve falde saa drøjt paa Fritses Skulder, at denne sank i Knæ derved. En stærk Rødme bedækkede Fritses Ansigt. Han ønskede sig dybt ned i Jorden af Skamfuldhed. Han, som nys, omgivet med en Slags Glorie, havde traadt for de fremmede Damer Aasyn, følte sig nu blottet og undselig som Adam, da han første Gang savnede Figenbladet. Han tog Forpagteren i Haanden og sagde: 338 »Jeg føler dybt, at jeg har Uret, og beder Dem oprigtig om Forladelse. At jeg har handlet som en Dreng, det erkender jeg selv; men jeg vil ikke høre det mer af Deres Mund. Hvis De blot med eet Ord endnu fortsætter det begyndte Sprog til mig, da sætter jeg min Salighed i Pant paa, at jeg skyder nok en Gang, ikke paa Deres Kabus, men paa Deres Pandebrask.« Idet han sagde dette, rev han et ladt Gevær ud af Møllerens Haand.

»Godt derfra, Søn!« sagde Mølleren; »rask derfra! Forlanger du nu mer, gamle hidsige Krabat! saa har du med to at skaffe. Gud fri os fra, at der ikke skulde gøre andet end kloge Ting i Verden, da var det snart forbi med Livets Lystighed. Ungdom og Galskab maa have sin Gang, om der ogsaa nu og da skulde gaa en Forpagter i Løbet.«

»Lad det nu være godt da,« sagde Forpagteren. »Frøkenen er vel saa god at skænke mig et Glas Vin oven paa den Forskrækkelse.«

»Meget gærne,« sagde hun; »jeg skænker to, men paa det Vilkaar, at De klinker til Forlig med den unge Mand.«

»Af Hjærtens Grund,« sagde Forpagteren; »naar Frøken Sophie forlanger det, drikker jeg Dus med Rakkerens Dreng.«

I begge sine snehvide Hænder bragte Sophie to fyldte Glas. De tvende Modstandere stødte Rand mod Rand, tømte Vinen og omfavnede hinanden.

»Se, nu er alting godt,« begyndte Mølleren; »men jeg har i Dag slet ikke kendt vores skikkelige Forpagter igen, der førte saa skarp en Tale for en ringe Spøgs Skyld. Da lover jeg min Søn Frits, han har samme Sind, som jeg altid har haft, baade her og 339 andetsteds. Naar jeg har forset mig mod nogen, da har jeg villigt givet ham al den Fyldestgørelse, han forlangte. Men jeg har aldrig kunnet finde mig i, at nogen har kastet mig sine Trumfer i Næsen, fordi han var i Forhaanden. Vi ere alle Mennesker. Den ene skal ikke bryste sig med hørøstet Tale for at genne den anden ind i et Musehul. Thi al vor Storhed er i Grunden kun Vind og Vejr.«

»Blodet kommer let i Kog,« sagde Forpagteren, »naar man ser sit Liv sat paa Spil.«

»Der har vi det!« svarede Mølleren; »det gaar altid saaledes med Hjemfødninger. Du har været vant til at sidde bestandig hjemme for din Bordende og have Forordet, derfor kan du ikke vænne dig til at se Verden med andres Øjne. Fra det Stade betragter du det som en stor Begivenhed i Landet, om du fik et Lod i Hovedet i Stedet for i Kabusen; men i Grunden gjorde det dog grumme liden Forandring i Verdens Gang, om der var en Forpagter mer eller mindre.«

Efter at Twisten var bilagt, blandede Mølleren og Forpagteren sig atter mellem de jagende; men Frits ansaa det for en bedre Tidsfordriv at underholde sig med Damerne paa Terrassen. Fruen sagde til ham: »De forekommer mig at drive Deres Lidenskab for Jagten alt for vidt, da De endogsaa har anrettet et grusomt Nederlag paa Dyr, hvis Død hverken er Dem selv eller nogen anden til Nytte.«

»O,« sagde Frits, »man nedværdiger den fri Kunst for dybt, naar man vil gøre Jægeren til en Tjener for Kokkepigen. Hvis De anser det for tilladeligt at dræbe Dyr for at sætte dem paa Bordet, maa De 340 dog tilstaa, det er mere forsvarligt at føre Krig med Dyreriget blot for at øve sin Aands og sit Legems Kræfter. Den hurtige Fatning og Koldblodighed, som er en Jægers Hoveddyd, uddanner man lige saa godt ved at forfølge de uspiselige Dyr som dem, der bruges til Husholdningen.«

»Det hjælper ikke,« tog Sophie Ordet, »at De taler til Moder derom. Hun er saa god, at hun aldrig tilsteder, man gør Dyr Fortræd. Da jeg var mindre, tillod hun mig ej engang at lege med vore Kattetillinger, fordi denne Befingren var skadelig for deres Helbred. Hun har i Grunden Ret. Jeg føler ogsaa, det er slemt gjort af mig, at jeg saa gærne ser paa, at man skyder Fugle; men jeg kan ikke gøre ved det Det er dog rigtig tungt at være dydig, naar man skal være saa generet derved. De smukke Fjer komme først ret til Syne, naar Fuglene falde ned fra deres Flugt. O! hvor det tager sig herligt ud, naar en ret stor Maage synker ned igennem Luften, og Solen skinner paa dens brede Vinger. Moder har ikke haft Ro for mig, førend jeg fik hende til at køre ned til Søen i Dag.«

»Og desuagtet,« sagde Fruen, »er min kæreste Lystvandring ved Bredden af denne Sø. Men paa en saadan Dag taber jeg Nydelsen af den skønne Natur, naar jeg hvert Øjeblik maa vende Blikket bort fra det store Blodbad.«

Frits bemærkede: »Fra denne Banke har man i Sandhed ogsaa ret en smuk Udsigt tværs over Søen til de skovbevoksede Bakker. Jeg har i Dag haft saa mange Ting i Hovedet, at jeg nu først bliver opmærksom derpaa. - Det fornøjer vist ogsaa Dem, Frøken! at betragte saa smuk en Egn?«

341

»O ja,« sagde hun, »lidt fornøjer det mig jo rigtig nok; dog kan jeg just ikke sige, jeg nogen Sinde bliver meget glad derover, saaledes som Moder og Marie. Jeg gider nok set paa Træer og grønne Marker; men jeg vil dog tusinde Gange hellere paa Bal.«

»Deri har du fuldkommen Ret,« sagde Moderen; »jeg er tit nok vred paa dig, fordi du er saa ganske følelsløs for Naturens Herlighed.«

»Men deri gør du dog virkelig stor Synd, bedste Moder!« sagde Sophie, idet hun omslyngede Fruen med begge sine Arme. »Hvad kan jeg gøre for, at Vor Herre har givet mig saa liden Forstand? Du vil dog vist ikke have, at jeg skal lyve og anstille mig henrykt.«

Moderen drog sig lempelig ud af Datterens Favn og sagde med en alvorlig Tone til hende: »Det klæder ikke godt, at du i Folks Paasyn viser en saa barnagtig Kælenskab.«

»Men, lille Moder!« sagde Sophie, idet hun holdt Fruen for Munden, »du maa rigtig heller ikke saaledes rette paa mig i fremmedes Paahør! man kunde jo let anse mig for et Barn, især da jeg er kun lidet voksen af min Alder. Du maa ikke saaledes gøre dig vred for ingen Ting; thi,« føjede hun halv sagte til, »det klæder dog heller ikke godt.«

Ved sine paatrængende Kært tegn aftvang Sophie til sidst sin Moder et Smil. Frits gik ned ad Terrassens snegledannede Trappetrin. Sophie, som blev det var, slap sin Moder og raabte: »Hvor vil De hen saa hastig?«

Han svarede: »Jeg hører en Hønsehund pusle hist henne mellem Rørene. Jeg maa hen at se, om den ikke har forstyrret en Iriskrede, som jeg omtrent paa samme Sted har opdaget.«

»O,« raabte hun igen, »bi lidt og tag mig med; jeg holder saa meget af Fuglereder.« I samme Minut ilede hun uden at indhente Moderens Betænkning bag efter Frits og ankom i hans Selskab til det omtalte Sted, hvor Iriskreden fandtes aldeles ubeskadiget.

»Ak,« sagde Sophie, »det er da nogle snurrige smaa Æg! Tag Dem i Agt, rør ikke ved dem, saa forlader Moderen dem. De kunde ret gøre mig en stor Tjeneste, hvis De vil forære mig denne Rede. De rejser jo snart fra Egnen og har ingen Gavn af den. Jeg bor derimod saa nær herved og kan af og til besøge den; derfor skal De ret have Tak, hvis det maa være min Rede. Sig ja, hører De!«

»Om jeg rejser snart fra Egnen, er et stort Spørgsmaal; men for det første kunne vi jo være halvt om Reden.«

»Lad det da være et Ord,« sagde hun, »skønt fem Æg just ikke vel lade sig dele. Men vi kan jo endelig trække Straa om det ene. Dog, hvad hjælper det, jeg lægger slige Planer. Moder tillader mig vist aldrig at tage Ungerne hjem.«

»Sophie!« skreg Moderen.

»Nu kommer vi straks, lille Moder!« - Derpaa vendte hun sig atter til Frits med det Spørgsmaal. »Sig mig i en Hast, om De gør meget af at danse?«

»O, det er min største Fornøjelse!«

»Det var herligt,« svarede hun; »vi skal om et Par Dage have Bal i vort Hus. Jeg skal overtale Moder til at invitere Dem.«

»O,« svarede Frits, »Gud velsigne Dem! brug endelig al Deres Overtalelsesevne, ellers kommer jeg, saa Gud! uindbudet, skønt jeg forudser, jeg vil harme mig til Døde, hver Gang De danser med en anden.«

»Ja, saa bliv heller borte,« svarede hun; »thi saa længe nogen byder mig op, kan De være vis paa, jeg sidder ingen Dans over.«

»Den første Dans,« sagde Frits ivrig, »maa De helligen love mig, De danser med mig.«

»Det er et Ord,« svarede hun, »den første og den tredje.«

»Og den femte,« føjede Frits hastig til.

»Nu bliver De ogsaa alt for begærlig. Derom kan vi tale, naar Tiden kommer. Den Dag, den Sorg! Gud, hvor jeg glæder mig til det Bal! De kan tro, Tiden bliver os imellem lang. Undertiden forgaa hele fjorten Dage, uden at vi se noget Menneske hos os.«

»Hvad foretager De Dem da i Deres Ensomhed? De læser vel en hel Mængde Bøger?«

»O nej, jeg læser sjældent, uden hvad der bliver mig foresat. I de lange Vinteraftener læser Moder gerne højt for mig og Marie. Men det er gerne noget dumt, alvorligt Tøj. De kan tro, jeg har undertiden ondt med at holde mine Øjne aabne, især naar der kommer Vers imellem. Dem beder jeg altid Moder springe forbi. Det er mig ret ubegribeligt, hvorledes fornuftige Folk, som have Lærdom nok til at give Bøger i Trykken, gide befattet sig med saadanne Narrestreger som Rim. Naar jeg ikke har noget bedre at gøre, har jeg nok Lyst til at læse muntre Bøger, især Komedier, hvori der gøres Nar af gamle Mænd.«

344

»For at tale om noget andet,« sagde Frits, »Tiden vil falde mig forbiget lang i disse Dage, mens jeg gaar og længes efter Ballet. Kunde De ikke formaa Deres Moder til at indbyde mig inden den Tid?«

»Nej, det vil falde vanskeligt; men De kan jo komme af Dem selv. De lader jo ikke til at være undselig af Dem.«

»Det bliver det fornuftigste; jeg kommer bestemt i Morgen.«

»O ja, gør det!«

»Sophie!!« raabte Fruen igen, »Sophie!!! ... hvor bliver du af?«

»Bedste Moder! nu er jeg jo paa Øjeblikket hos dig,« svarede Sophie i en noget uvillig Tone. - »Det er ret ubehageligt,« sagde hun til Frits, »at vi nu straks skal køre bort; jeg træffer saa sjældent et Menneske, med hvem jeg kan faa en ret fornuftig Samtale.« Idet hun sagde dette, løb hun hurtig fra Frits, og da han med Flid fulgte langsomt efter, fik hun Tid til at tale to, tre Minuter med sin Moder, inden han igen stod hos dem paa Banken. I denne korte Mellemtid havde hun gjort saa god Brug af sin Veltalenhed, at Frits, da han igen nærmede sig dem, straks fik den forønskede Indbydelse. Derefter hjalp han begge Damer op i deres Vogn, og Kusken gav de utaalmodig stampende Heste Tømmen.

Da Vognen var forsvunden, ilede Frits paa ny hen til det Sted, hvor han tillige med Frøkenen fra Ravnshøj havde betragtet Iriskreden. Med blussende Kinder og uroligt Pulsslag kastede han sig ned paa den afsides Græsplet og tilbagekaldte bestandig i sine Tanker ethvert Ord, der var kommet over hendes Læber. Ja, for ret med Liv og Kraft at tilegne sig Erindringen om de faa Minutter, han havde tilbragt i hendes Selskab, gentog han endogsaa højt for sig selv enhver af hendes Ytringer, idet han bestræbte sig for at efterligne hendes velklingende Røst. I denne Tidsfordriv blev han forstyrret ved et kraftigt Varsko! Dette Skrig kom fra Forpagteren, der red foran den hele Trop af hjemdragende Jægere. Han vendte sig til den efterfølgende Flok og raabte:

»Holdt! ellers ride vi den københavnske Herre ned. Han ligger, Gud hjælpe mig, her i Græsset og smaasnakker med sig selv. - Hvordan er det fat, Brorlille? Finder De Dem besværet af Bugvid, siden De klager Dem saa gudsjammerligt? De ligger jo her og piber som en Mus i Barselnød. Hvorledes har De med et lagt Dem et saa spinkelt Mæle til?«

Frits rejste sig og ilede hen til Licentiaten, som, udmattet af Dagens Møjsommelighed, slæbte sig langsomt efter det hele Tog. Frits greb ham om Livet og trykkede ham af alle Livsens Kræfter op til sit Bryst.

»Far i Mag,« raabte Licentiaten, hvis Lemmer ved de voldsomme Kærtegn kom i stor Konfusion, »far i Mag, gode Ven! De sætter mig i en Slags Forlegenhed ved Deres sangvinke Venskabsytringer. Jeg besidder ikke Smidighed nok til at gengælde Deres Høflighed paa saa haandgribelig en Maade. Naturen har nægtet mig en saadan Lethed i Legemets Behandling. Desuden ser De selv, at jeg har en Del Sager at bære paa og besidder altsaa langt fra nogen fuldstændig Raadighed over mine Lemmer. Skal jeg besvare Deres Omarmelse, maa De dels give mig tilbørlig Betænkningstid, dels skaffe mig fat paa en 346 Tjener, der imens kan overtage mit Gevær.« Idelig afbrudt ved Fritses heftige Favntag fik han med Nød og næppe sin Undskyldning fremført.

Den begejstrede Ungersvend sagde til ham: »Fortræffelige Licentiat! vær ikke vred paa mig, fordi jeg af en Skadefryd, som jeg ret af Hjærtet fortryder, gav Dem en uladet Flint med paa Jagten. Jeg føler mig i dette Minut saa usigelig lykkelig, at jeg vil holde Venskab med den hele Verden, fra Øst til Vest, fra Pol til Pol, fra Alt til Intet og fra Sol til Sol. Ingen paa Jordens Overflade maa bære Nag til mig. Jeg vil slutte Stilstand med Møllerens Hankat, som hver Dag river min Ven Peiter i Ansigtet, og som er det vederstyggeligste Bæst, der gaar paa fire Ben. Herlige, grundlærde, godmodige Mand! giv mig Deres Haand til Forlig. Fy! det var i Grunden blot en lav Misundelse, der drev mig til at spille Dem det slemme Puds. Det var en halv ubevidst Harme over, at De stod i Vejen for min Kærlighed til Jomfru Marie. Al saadan lumpen Sindsbevægelse forsvinder nu rent af mit Bryst. Naar De gifter Dem, vil jeg danse syv Jomfruer trætte paa Deres Bryllupsdag.

Jeg vil blæse saa skønt paa mit Horn, at de mest brøstfældige Ben ufrivillig skulle danse Hopsa.«

»Stop,« sagde Licentiaten, »stop et Øjeblik! De bedøver mig aldeles ved Deres balstyrlige Vociferation. Jeg søger forgæves at finde nogen Tanketraad, *nexus* og logisk Sammenhæng i denne strygende Strøm af Ord. Giv mig lidt Betænkningstid. - Se, se! Ved Deres Tale kommer jeg til Kundskab om en *Del facta* - Kendsgerninger vilde jeg sige, som før have været mig aldeles ubekendte. Altsaa: De 347 har følt Kærlighed for Jomfru Marie? Ej, ej! Den Omstændighed staar da formodentlig i Forbindelse med Deres attenterede Selvmord? Se, se! - Jeg tilbringer den største Del af Dagen ved min Pult, og saaledes er det højst forklarligt, at en Del Tildragelser i Huset falde rent uden for min Synskres. Men mine psykologiske Granskninger sætte mig dog straks i Stand til at finde Traaden i de mig forelagte Begivenheder. Saaledes faldt det mig straks ind at kombinere Deres haabløse Kærlighed med Æbletræet og Strikken. Dertil bringer man det kuns ved Studier.«

»O!« svarede Frits, »Mølleren har dog vist ikke lagt sig meget efter Filosofien, og han begreb dog straks Sammenhængen.«

»Men,« blev Licentiaten ved, »en anden Ytring af Dem synes at bero paa en fuldkommen urigtig Forestilling, nemlig at jeg skulde have stillet mig i Vejen for Deres Kærlighed.«

»Den Fugl ville vi lade flyve,« sagde Frits. »Jeg trænger ej ind i nogens Lønkammer, skønt mit staar aabent for enhver. Nu er jeg alt for salig til at opholde mig ved Tanken om gammel Modgang.«

»Deres Modgang,« sagde Licentiaten, »synes i ubetimelig Tid at blive gammel. Men da De selv erklærer, at Adgangen til Deres Hemmeligheder staar aaben for enhver, anser De mig vel ej for paatrængende, naar jeg frit spørger Dem om Aarsagen til Deres pludselige Lyksalighed?«

Herpaa svarede Frits: »Kære Licentiat! De har set mig en Fjerdedel af en Klokketime for [hippet paa at fortælle Dem det].«

348

Her mangler i Manuskriptet et halvt Ark, om hvis Indhold der næppe kan gøres andre og rimeligere Formodninger end dem, hvormed Thaarup, der til- med mener at kunne huske den følgende Scenes Tilblivelse, har udfyldt Lakunen.

Læseren, siger han, maa altsaa selv forestille sig, hvorledes Licentiaten optog Fritses Fortrolighed, uden Tvivl ikke uden Forbavselse over den Hurtighed, hvormed denne kunde gaa over fra en Forlibelse til en anden [og næppe helt uden Fortrydelse over den ny Retning for hans Tilbøjelighed, thi det er sandsynligt, at han allerede nu selv bærer paa en hemmelig Kærlighed til den smukke Frøken, som han sikkert oftere har set]; vistnok har han ogsaa i den Anledning meddelt Frits sine vise Raad. Under Samtalen komme de derpaa tilbage til Møllekroen, og hermed sluttet Kapitlet. Lakunen har endvidere indeholdt Begyndelsen til det

349

FJERDE KAPITEL RAVNSHØJ

Dagen efter Andejagten tog Frits Afsked med Møllerens, hvorved Møllerkonen [hvis Ordene »Værtindens Regning« i B hører herhen] vel ikke har forglemt at føre ham de ny Vinduesruder til Regning, og tiltraadte sin Vandring til Ravnsbøj for efter Aftalen med Sophie at gæste Gaardens Frue. Det er at formode, at han ogsaa har vidst, at han her vilde træffe en gammel Kammerat i Kandidaten Jens Hansens Person. Denne er Huslærer for Fruens yngre Børn eller har været det for de ældre og ligger nu og venter paa et Kald. Han har det for Resten godt i sin nærværende Stilling, om han end turde finde Anledning til at beklage, at »de eviggode Pandekager ere gaaede overstyr« (smlgn. S. 248). Hvad Fritses Bekendtskab med denne Hansen angaar, er det mindre sandsynligt, at dette skriver sig fra Skolen, da Hansen maa være dimitteret i det mindste 4 til 5 Aar tidligere end Frits, end derfra, at de muligt er Bysbørn fra Jylland. [Af det følgende faar man dog snarest det Indtryk, at Frits og Kandidaten, ligesom Silvius og Slotskapellanen, er Studenterkammerater. Forfatteren synes at have glemt, at 350 Frits er Rus og Jens Hansen en ældre Akademiker]. Da nu Frits, svedig og støvet efter sin Fodvandring, ankommer paa Gaarden, spørger han først efter Kandidaten for hos ham at ordne sin Paaklædning, inden han fremstiller sig for Herskabet, og bliver altsaa henvist til hans Værelse. Han banker paa, triner ind og finder sin Ven ivrigen beskæftiget med at blanke sine Støvler. Hansen lader sig ikke forstyrre i sit Arbejde ved Fritses uventede Besøg; men efter et

kort og tørt Velkommen gav han sig igen til at bearbejde Støvlerne, idet han aandede paa dem af alle Kræfter.

»Det er mig ret kært at se dig her hos mig,« sagde han. »Vær saa god og tag dig en Stol og lad, som du var hjemme. Fortryd ikke paa, jeg bliver ved mit Arbejde; du ser, jeg er endnu den gamle. Jeg vil gjerne holde min Smule Fattigdom i god Stand. Naar man ikke holder sit Tøj ret i fuldkommen Orden, saa har man ingen Fornøjelse deraf.«

»Jeg kommer for at besøge din Frue,« tog Frits Ordet, »og træffer dig ret belejligt med Skobørsten i Haanden. Jeg kan vel faa Støvet strøget af mine Støvler med det samme.«

»Nej, Frits!« svarede Kandidaten bestemt. »Hver Ting har sin Brug. Vel er du min gamle Kammerat, men denne Børste, den er mig en Helligdom. Den maa aldrig komme til Smuds eller Støv, den er blot bestemt til at lægge sidste Haand paa Værket med. Jeg vil tjene dig med en god Vilje, hvori jeg kan; men det maa du forlade mig, denne Børste er min Øjesten.«

»Ja, det er mig just ikke heller saa grumme magtpaaliggende, 351 jeg kan jo viske mine Støvler med min Lommeklud.«

»Frits, Frits!« sagde Hr. Hansen med Hovedrysten, »du er dog endnu den gamle Dreng. Et Spøg og et andet Alvor. Var jeg i dit Sted, lagde jeg mig et Par gule Kraver til. Gule Kraver ere just værd at sætte Penge i. Ere da dine Støvleskafter ikke blankede til største Fuldkommenhed, saa dækkes det dog. Det er desuden et Stykke, som man kun behøver at anskaffe sig en Gang, saa har man dem siden for bestandig.«

»Hvorfor holder du ikke selv gulkravede Støvler?«

»Derom maa du vel spørge. Men hvad svarer jeg? Ser du, jeg holdt selv Støvlekraver, naar det ikke var for tre Tings Skyld. Dersom vor Herre vilde kalde Præsten her paa Godset, saa var jeg vis paa hans Kald. Da passede sliG Stads sig ikke mere til min Stand, og jeg havde saa godt som kastet de Skillinger ud af Vinduet. For det andet holder jeg ikke meget af at lægge Skjul paa nogen Ting. Jeg maatte dog have den bedækkede Del af Skaftet plejet med samme Nøjagtighed. Om ingen i Verden saa, at jeg gik med slet pudsede Støvler, saa havde jeg dog ingen Ro paa mig, naar jeg vidste det selv Saaledes tænker jeg. For det tredje er jeg noget før om Læggene. Det faldt mere paa, naar jeg brugte den Slags Pynt. Der kan du se, jeg har overlagt det vel. Man skal først tænkte, saa handle, det er mit Princip.«

Naar Frits befandt sig ved en Bogsamling, havde han den Skik at trække det ene Bind frem efter det andet og halv tankeløs at blade deri. Da han ogsaa her fulgte denne Sædvane, maatte Jens Hansen med 352 stor Misfornøjelse se, hvorledes hans velkonditionerede Bøger uden Hensigt bleve befingrede. For at befri sig for dette modbydelige Syn, sagde han til Frits*):

»Du vil her aldeles ikke finde nogen Bog efter dit Hoved. Jeg har slet ingen Komædiebøger eller andre saadanne spøgefulde Skrifter. Her er blot det rene Væsen. Paa disse fire Hylder staar saamænd enhver Bog, som jeg har terpet igennem, inden jeg kom saa vidt, som jeg nu er. Det er ret fornøjeligt at kunne saaledes med eet Blik overse sin videnskabelige Løbebane, lige fra Rasmussens ABC til Haenleins Indledning. Saa kan man se, der er en Del at gaa igennem for enhver, der giver sig paa den Vej. Vil Gud give mig Børn, saa staa mine Bøger i den Orden, de skal bruge dem. Da kan jeg føre dem hen for denne Reol og sige med god Samvittighed: Børn! ser her, hvorledes eders Fader har stridt. Tag nu fat, hvor han slap, saa kommer I nok frem i Verden.«

»Læser du da nu aldrig mer nogen Bog?« spurgte Frits.

»Jo, i den senere Tid kan du tro jeg har pløjet ganske artig i poetiske Skrifter, baade paa Dansk og paa Tysk. Herre Gud, man vil jo dog nødig lade sig gøre til et Aalehoved. I Førstningen, da jeg kom herud mellem Folk, der vidste Besked om Poeter og Vers, da maatte jeg skamme mig som en Hund, fordi jeg aldrig kunde tale med. Men lad dem nu komme, saa skal de nok finde Karl for dem.

* 353

Du kan tro, den skal staa tidlig op, der skal tage mig i min Æstetik. Det er ret en Lykke for mig, at jeg er kommen i Huset hos denne Frue. Nu faar jeg altid betimelig Underretning om, hvilke Poeter der er mest i Vælten, og hvor dybt enhver af dem stikker. Det er en Pokkers Kærling; hun kunde gjerne tage sig paa at være Manuduktør i den poetiske Litteratur. Du kan fly hende lige hvad Poet du vil, enten tysk eller dansk, saa vil hun straks sige dig, om han har forstaaet sin Haandtering. Det gaar for hende som et Stykke Smørrebrød; thi hun kan sin Æstetik som en af os sit Fadervor.«

»Er det dig nu,« spurgte Frits, »blot et Pligtarbejde, naar du studerer disse mange Digterværker? Føler du slet ingen Fornøjelse derved?«

»Jo, mænd gør jeg saa. Det maa jeg ikke sige andet. Det er ret en snurrig Tidsfordriv at lægge Mærke til, hvorledes en Digter kan hitte paa de underligste Ting af Verden, som man aldrig skulde tro noget

Menneskes Barn kunde falde paa. Professor Oehlenschlägers Bøger lider jeg ret godt. Det er ikke noget daarligt Hoved, der sidder paa den Karl. Ingen kan nægte ham, at han skriver grumme pænt for sig... Du bringer mig alle mine Sager i Ulave! Hvad var det, du rev paa Gulvet der?»

»Ja, hvad det er,« sagde Frits, »maa jeg spørge dig om. Det ser ud som en Gaffel af Elfenben.«

»Naa, ja saa ved jeg det; det er et Instrument, jeg har at knappe mine Gramasker med, naar jeg gaar med Sko. Jeg har altid holdt meget af saadanne smaa Netheder.«

Uagtet Frits i det mindste med øjeblikkelig Deltagelse indlod sig med enhver, fra hvad Side han end 354 betragtede Livet, følte han sig dog til sidst noget beklemt i den Verden, som den snaksomme Kandidat forflyttede ham til. Dels for at give Samtalen en anden Vending, dels for ej i Tanker at beskadige nogen af de mange Bekvemmeligheder, som Jens Hansens Kammer var opfyldt med, stødte han et Vindue op og lod Øjet løbe over det store sjællandske Landskab, som man oversaa fra den højtliggende Bygning.

»Du bor smukt her,« sagde han til sin Ven.

»Det maa du vel sige,« tog Jens Hansen Ordet, idet han tog Plads i Vinduet ved Siden af. »Skulde du tro det? naar jeg staar her om Morgenen i Vinduet og drikker den velsignede Kaffe, saa begynder jeg tit at sværme. Fantasien løber rent af med mig, og jeg bygger Luftkasteller for mit Fremtids-Liv. Jeg tænker da paa, hvor man kan have det rart, naar man kunde faa fat i et pænt lille Præstekald. Jeg har været saa heldig at faa mig et Merskums Hoved af en dejlig blød Masse. Det skal ikke blive beslaaet, førend det ret er slaaet an; men saa skal det faa Lov til at ligge trygt under Laas og Lukke, til jeg kommer i Brød. Jeg tør vove, det Hoved, ihvor lidet det ser ud, skal holde sine stive tre Kvarter, naar man stopper det rigtig fast. Naar jeg da maa leve den Dag at jeg kommer i Kjole,« saaledes tænker Thaarup sig, at Hansen har fortsat Samtalen paa det Blad, som her mangler, »saa skal denne Pibe gøre sin Nytte.« Det slaar ikke fejl, at han har anset det for et ganske lykkeligt Liv at køre i sin magelige Vogn til sit Anneks eller til et Bondebryllup med Tobakspibeni 355 Munden, helst naar Frastanden ikke var større, end at den kunde tilbagelægges i tre Kvarter, saa han slap for at stoppe Piben paa ny. Paa det manglende Blad er Konversationen for Resten vedbleven at dreje sig om bemeldte Pibe, som formodentlig har været ophængt paa Væggen. Frits, som efter sin Sædvane vil befingre Pibehovedet, er saa ubehændig at han taber det paa Gulvet. Jens Hansen udstøder et Jammerskrig, fortvivlet over sit herlige Hoved. Frits, som imidlertid har taget det op og undersøgt det, forsikrer ham, at det ingen Skade har taget. Men Kandidaten lod sig ikke straks berolige. Han »saa skævt til Frits« og vedblev:

»Lad nu nogen nægte, at der gives Anelser og Forvarsler! I Forgaars havde jeg spist temmelig tæt til Middag, og fik mig efter Bordet en lille Lur i min bløde Lænestol. Da drømte jeg ganske grangivelig, at jeg tabte dette selvsamme Hoved ned i en bundløs Brønd, og for i den dødeligste Angest op af Stolen. O ve! o ve!«

»Som jeg siger,« tog Frits atter Ordet, »det befinder sig i højeste Velgaaende.«

»Der faldt en god Sten fra mit Hjærte! Naa, det maa jeg sige, Mage til Natur har jeg aldrig kunnet gøre mig Begreb om. Falde fra den Højde uden at lide mindste Bræk paa sin Førlighed! Det overgaaer menneskelig Forstand. Det maa være ret en uforgængelig Masse. Saa skal jeg heller aldrig skille mig ved det velsignede Hoved, om man saa vilde veje mig det op med Guld! Thi nu er det mig dobbelt kært. Naar det har kunnet staa Prøve mod saadant Stød, kan jeg sikkert gøre mig Haab om at beholde 356 det til min Dødsdag; thi det maa da være saa godt som evigt.«

Samtalen blev afbrudt ved en Tjener, som kom for at kalde Jens Hansen til Frokostbordet. Frits vilde gaa med for at lade Kandidaten indføre sig hos Fruen; men denne bad ham tøve lidt og siden følge bagefter alene.

»Jeg skal sige dig,« gav han til Grund, »ikke for al den Del i Verden vilde jeg lade mig sige paa, at jeg slæbte Gæster til Huset. Jeg vil sige dig Tingen rent ud, som den er. Fruen har for Skik at give hver Person et blødsødent Æg at begynde med. Naar nu en uventet Gæst indfinder sig ved Bordet, bliver der jo ufejlbarlig et Æg for lidt. Derfor vil jeg helst være rent uden for det hele. Vil du siden komme paa din egen Haand, da er det ikke min Sag. Jeg vasker da mine Hænder. Med Folk af den store Verden skal man i alle Maader omgaaes varligt. Du maa ikke blive vred, fordi jeg tager Bladet fra Munden; men jeg ser helst, du slet ikke lader dig mærke med, at du før har kendt mig.«

Frits indgik disse Betingelser.

En af Fritses Egenskaber var med stor Færdighed at tale med om enhver Ting, enten han forstod den eller ikke. Ingen af de Gaader, Naturen har forelagt den menneskelige Fornuft, laa ham saa stærkt paa Hjærte, at han uden Anledning kom til at arbejde paa dens Opløsning. Han hørte til den store Menneskeklasse, hvis Tænkning blot sættes i Gang ved Samtaler. Naar han hørte noget Spørgsmaal at afhandles med Varme, tog han altid ivrig Del i Samtalen. Over Genstande, som han aldrig før havde tænkt paa, dannede han sig paa staaende Fod en 357 Mening. Det var temmelig tilfældigt, hvilket Parti han kom til

at forfægte, og meget uvist, om han ved en anden Lejlighed fandt for godt at holde paa samme Haand. Alle mundtlige Undersøgelser vare for ham en Slags behagelige, ridderlige Turneringer, hvori hans Tankers Hurtighed og den lette Brug af hans Taleredskaber forskaffede ham den egentlige Nydelse. Hans Underholdning, der som en Følge heraf havde mere Liv end Heflighed, var da især behagelig for Fruentimmer og forskaffede ham en høj Stjerne hos Fruen til Ravnshøj. Hun bad ham derfor indstændig at tilbringe nogle Dage paa hendes Landsted, og han tog med Hjærtens Fryd imod Tilbudet. Da blot en Dags Tid var forløbet, betragtedes han ganske som et Lem af Familien, for hvem man ikke paalagde sig nogen Tvang. Enhver begav sig til sine Sysler og lod ham beskæftige sig, som han fandt for godt. Saaledes hændte det en Dag, at Fruen gik paa en enlig Spaseregang i en nær til Haven grænsende Lund for at høre paa Sangen af den nys ankomne Nattergal. Sophie var paa sit Værelse, medens Frits sad overladt til sig selv i Biblioteket. Efter at han i lang Tid havde vraget en efter anden af de prægtigt indbundne Bøger og beset alle Kobberstik i de tyske Kalendere, blev Tiden ham omsider lang, og han fik det Indfald uden Omstændigheder at opsøge Frøken Sophie.

Da han med Varsomhed aabnede Døren til hendes Kammer, saa han hende sidde for en liden fløjlsbetrukken Sekretær, omgivet af en Del Penne, som alle bare Spor af at have været dyppede overflødig langt ned i Blækhornet. Foran hende laa der et Ark ubeskrevet Velinpapir, og hun brød sit Hoved saa alvorligt, saa at hun ej bemærkede Frits, førend han stod tæt foran Bordet. Da løftede hun sit Hoved i Vejret og udbrød forundret:

»Nu har jeg aldrig før i mit Liv set saa galt! Hvorledes tør De komme herind i mit Kammer?«

»O,« svarede Frits, »jeg vover vel ikke saa meget derved; jeg tænker ikke, De gør mig nogen Fortræd.«

»Det gør jeg vel sagtens ikke,« svarede Sophie; »men det er dog en besynderlig Opførsel af Dem. Hvad vil De mig egentlig?«

Frits sagde: »For det første vil jeg intet andet end se Deres Ansigt og høre Deres Røst. Det faldt mig tungt at undvære Synet af Dem i flere Timer.«

»Gjorde det virkelig? Det kan jeg godt lide Dem for.«

»Men hvis jeg ikke maa være her, koster det kuns et Ord, og jeg gaar igen den Vej, jeg kom fra.«

Med denne Erklæring gik Frits paa Skrømt et Par Skridt; men efter et Øjeblik Overlæg sagde Sophie: »Siden De nu en Gang er kommen her, maa De dog for det første skære mig en Pen.«

Medens Frits gav sig ret god Tid til at skrabe nogle Penneposer, betragtede Sophie ham med et betænkeligt Blik og sagde:

»Tag Dem en Stol og sæt Dem ned! - Jo, De er mig den rette Karl! Jeg har i Dag faaet Brev fra Marie, hvori hun fortæller mig smukke Ting om Dem.«

»Lad mig en Gang se det Brev,« svarede Frits.

»Det er et Ord. Hvis De vil uden Tilbageholdenhed³⁵⁹ smukt bekende, hvorledes De har opført Dem, giver jeg Dem straks Brevet til Eftersyn.«

»Nej, De maa først lade mig læse Brevet, og hvis da min Veninde Marie har af Glemsomhed forbigaaet en eller anden Omstændighed, skal jeg straks føje mit mundtlige Bidrag til.«

Der opstod en heftig Ordstrid mellem det unge Par, da Frits frygtede for at røbe Ting, som i Brevet ikke vare bragte for Dagen. Han begreb let, at et Brev af saa lidet Omfang ikke kunde give nogen fuldstændig Beretning om hans Eventyr i Møllen.

»Naar man ret ser til,« sagde Frits, »staar der vel slet ikke noget ondt om mig i Brevet. Fortæl mig engang noget deraf. Jeg tør vædde paa, De ved slet intet.«

»Ikke? Jo, jeg ved nok, De har bragt hele Huset i Forvirring ved Deres Optøjer.«

»Hvilke Optøjer?«

»Derom forlanger jeg nu en Beretning af Deres egen Mund. Nu ved jeg, hvorledes Marie betragter Sagen. Hendes Synsmaade stiller Dem ej i noget smukt Lys; men man bør aldrig dømmes, førend man har hørt begge Parter.«

»O,« svarede Frits, »jeg er fuldkommen tilfreds med Maries Fremstilling deraf. Hun er en alt for god Pige, til at hun skulde lyve mig det mindste paa. Desuden kan hun umuligt have malet mig meget sort af, ellers vilde Deres Opførsel mod mig have været mere forandret.«

»Jo, hun har saamænd skildret Dem, som De fortjener det. Hvo skulde have troet om Dem, der ser saa

skikkelig ud, at De var en saa slem Person? De maa slet ikke være her paa mit Kammer, - fy 360 skamme Dem! Men jeg vil endda tilgive Dem alt, hvis De selv oprigtig vil tilstaa, hvad jeg nylig har læst i dette Brev.«

Hun holdt Brevet i Vejret, og Frits snappede det behændig ud af hendes Haand. Uagtet Sophies Indsigelse læste han følgende Linier:

Søde Fie!

Jeg sender dig hermed en fortræffelig Bog, som har skaffet mig en ubeskrivelig Nydelse. Kunde du blot overvinde dig selv saa meget, at du læste den ret med stadig Opmærksomhed, da vilde den sikkert have den heldigste Indflydelse paa din Aand og dit Hjærte. Du vil ikke derved blive henflyttet i nogen overnaturlig Verden mellem Aander og Spøgelser. Jeg har tit fortalt dig, at saadanne Frugter af en ophidset Indbildningskraft aldeles ikke tiltale min Følelse. Det er heller ikke af det Slags Skrifter, hvori man møder afskyelige, slette Karakterer, saaledes som hos Tieck og Goethe; nej, man føres i Selskab med de ædleste Væsner, som man ret af Hjærtet maa elske. Man føler sig selv som et bedre Menneske, naar man læser om deres Højmodighed, om deres rene Selvopoffelse for Dyd og Religion.

I lang Tid har jeg ikke haft Tid til at skrive dig til, da min Faders Hus har været usædvanlig besøgt af Gæster. Vi har blandt andet haft en ung Fusentast fra København hos os. Han har engang ved sin Ubesindighed gjort os en Del Optøjer, der bragte hele vort Hus i Forstyrrelse. Der er just ikke noget ondt i ham, men han er saa yderst barnagtig og tager sig aldrig noget nyttigt for.

361

Tænk dig en Gang, et voksent Menneske, som alt er Student, finder Behag i at spille Klink med min lille Broder Peiter! Han anstillede sig rigtignok, som om det blot skete for at fornøje Drengen, men man kunde tydelig se, han var selv meget fordybet i Spillet.

Hils din gode Moder, og tak hende ret for de sidste smukke Bøger, hun sendte mig. Dag for Dag bringes jeg mer til at indse, hvad jeg skylder den fortræffelige Kone; thi hun har først vakt min Følelse for Kunstens herlige Værker. Gud! hvor jeg vilde have vokset op i Vankundighed, dersom Himlen ikke havde ført mig til hende. Naar jeg ret betænker, hvor min Barndoms Legesøstre dog i Grunden ere nogle højst ubetydelige Væsner, da skønner jeg først ret det Held, at jeg har faaet Sans for noget bedre.

Din hengivne

Marie.

»Der har De rigtig nok faaet et smukt Vidnesbyrd,« sagde Sophie, da Frits havde læst Brevet til Ende.

»Det er sandt,« sagde Frits. »Jeg staar just ikke med Palmer i Hænderne; men jeg har da den Trøst, at Skudsmaalet er i min egen Vold og skal heller ikke med min gode Villie komme videre ud iblandt Folk. Desuden er jeg tilbøjelig til at tro, at De selv, saa vel som jeg, i det samme Brev har faaet en kærlig Revselse. Hun regner ufejlbarlig Dem til de højst ubetydelige Væsner, som ikke have Sans for noget bedre.«

»Mener De det?« spurgte Sophie. »Ja, det er saamænd 362 gærne muligt. Det skulde hun faa Skam for, den indbildske Tøs! Ja jeg har nok før mærket, at hun foragter mig, fordi jeg ingen Behag finder i at læse tørre Romaner med Prækener i. Men hvad Dem angaar, da har hun virkelig Ret; thi det er dog meget barnagtigt af Dem, at De kan finde Morskab i at spille Klink.«

»Jeg indser det,« svarede Frits; »jeg erkender med stor Sønderknuselse min Daarlighed. Den, der ikke tidlig opofrer sit Liv til gavnlig Virksomhed, han vil engang i en trøstesløs Alderdom begræde den Ungdomstid, han letsindigen spildte.«

»Deri har De Ret,« svarede Sophie.

»Og den, der ikke som Yngling tidlig betræder Alvors tornefulde Vej, han naar aldrig til Visdommens lysende Tempel, men Døden overrasker ham midt paa den lange Bane.«

»Ja vist,« sagde Sophie.

»Ve den, der ej, mens han besidder sin fulde Kraft, erhverver den Dygtighed, at han engang som en nyttig Borger, som et gavnligt Lem kan opofre sig til Statens Tjeneste!«

»Ja vist,« svarede Sophie.

»Men for at komme til noget andet, skulde vi da ikke her i Smug spille blot et lidet Parti Klink? Jeg har just til al god Lykke to Markstykker i Lommen.«

»Det er et Ord!« svarede Sophie med Latter; »det kunde være ganske morsomt. Men skyd først Slaaen

for Døren, at ikke nogen af Tjenerne skal komme herind og se det.«

Da Spillet til gensidig Fornøjelse havde varet henved en halv Time, maatte Sophie, der havde grebet 363 Sagen alt for alvorlig an, forlangte Stilstand for at hvile sig. Hun fortsatte da med følgende Spørgsmaal sit Forhør over Frits:

»Sig mig nu, hvad det egentlig er for Optøjer, De har gjort i Møllerens Hus.«

Herpaa svarede Frits: »Hele Sagen er kortelig, at jeg var dødelig forelsket i Marie, og at jeg som [en ægte ulykkelig Elsker tog mig selv af Dage.«]

Da den nu følgende Lakune efter Poul Møllers egenhændige Paginering at slutte, næppe har udgjort mere end eet Ark, maa der deri have været en Henviisning til Optagelse af et større Indskud i Lighed med »Licentiaten« (se Anm. til S. 288); thi et stort Stykke af Fortællingen synes her at være gaaet tabt.

Thaarup formoder, at Samtalen mellem Frits og Sophie er bleven afbrudt af Moderen, og at den Omstændighed, at det unge Par fandtes inden lukte Døre, kan have givet Anledning til en komisk Forklaring. Derpaa, fortsætter han, »er der formodentlig forefaldet flere Scener paa Ravnshøj«. Om en af disse er det vistnok muligt at udtale en bestemt Formodning: før Ballet paa Ravnshøj har der sikkert skullet være Plads til en Skildring af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, som omtales i Planen. Hvis Forfatteren heri har fulgt sin oprindelige Plan, skulde da baade den statistiske Skildring af Lægdsgaarden i Ølseby-Magle og Talen »Trøstegrunde over Poeters Mangfoldighed« ved denne Lejlighed være blevne foredragne. Man kunde da tænke sig Scenen omtrent saaledes:

Den æstetiske Frue, der naturligvis snart er kommen efter, at hun i Frits har en ung Digter under sit³⁶⁴ Tag, har benyttet sig af Lejligheden og, maaske Aftenen før Ballet, samlet en lille Kres til litterær Underholdning paa et af sine Yndlingssteder i Haven, rimeligvis under det Kirsebærtræ, som omtales i Planen. (I det følgende bevarede Ark tales om »Kirsebærtræ ets hvide Blostre«, som om dette Træ var Læseren bekendt fra det foregaaende). Til at overvære Underholdningen har Fruen sikkert indbudt Møllerens Marie og opfordret hende til at medtage Licentiaten, der maatte antages at kunne give værdifulde Bidrag til Samtalen. I Følge med disse kommer Bertel, som under Frits Fraværelse er kommen til Møllekroen, ikke alene af Interesse for sin Fætter og for at forbedre hans Leveplan, men nok saa meget for at kunne føre et vist Tilsyn med Fritses Bedrifter. Foruden Fruen og Sophie har naturligvis ogsaa Jens Hansen været til Stede. Konversationen er rimeligvis begyndt med, at Frits til Gitaren har foredraget et og andet, vel ikke af sin erotiske Lyrik (sammenlign dog Situationen i den S. 43 trykte Sonet med Skildringen her S. 375) men af sin folkelige Poesi, og da snarest en eller flere af de fire Romancer, som Poul Møller engang havde forfattet under et Besøg paa en Herregaard paa Opfordring af en ung Baronesse (P. M. I. 74), og hvoraf maaske Recitationsstykket Før og nu (S. 3) er bevaret. Dette kan saa som i Planen B have bevæget Fruen til at fremsætte sin Opfattelse af Efterligning af Folkepoesien. Fra dette Udgangspunkt for Konversationen: den store Mængde Digtere, der efterligner Folkepoesien, - somkan have givet Bertel Anledning til nogle drøje satiriske Bemærkninger i Poul Møllers egen Stil (se den litterære Anmeldelse³⁶⁵ fra 1824, hvorder findes Udtryk, som meget vel kunde være hentede fra den æstetiske Underholdning paa Ravnshøj) - kan Samtalen være gaaet over til at handle om Poeternes Mængde i Almindelighed. Om dette Æmne kunde da Jens Hansen have foredraget den paa Rejsen til Kina forfattede Trøstetale, som i dette Tilfælde maa antages at være bleven betydelig omarbejdet. Rimeligere er det dog, at bemeldte Tale ikke er bleven foredraget i sin Helhed som et selvstændigt Nummer i Programmet for den æstetiske Underholdning, men at dens Indhold har givet Stof til en Samtale, hvor de skæmtsomme Aforismer om den syngende Hærskare vilde have fundet en passende Anvendelse i Bertels Mund, der om denne Sag tidligere i Samtalen paa Norges Minde har ytret samme Mening som Forfatteren af Trøstegrundene. I det hele synes Poul Møller i den endelige Fremstilling af den æstetiske Salon under Kirsebærtræet, hvortil han vistnok havde glædet sig meget, noget at have fraveget sin oprindelige Plan. Det er saaledes ikke troligt, at Lægdsgaarden virkelig skulde være bleven oplæst ved denne Lejlighed som et Ungdomsarbejde af Licentiaten, da det lille Arbejdes særdeles reelle Karakter synes ganske uforligeligt med den Tankeverden, hvori Novellens Licentiat bevæger sig. Snarere kan det antages at Poul Møller paa dette Stadium i Følelsen af den statistiske Skildrings selvstændige Værd har bestemt sig til at udskille den af Studenterfortællingen for at optage den som et eget Stykke i det Bind Poesi, som han aldrig naaede at faa offentliggjort.

Men naturligvis har Licentiaten deltaget i Samtalen, ³⁶⁶og man er ikke helt uden Midler til at slutte sig til, af hvad Art hans Bidrag har været. I det første Udkast til Planen hed det, at »Pedanten sværmer om Damers æteriske Liv«, og det er meget usandsynligt, at denne vistnok stadige Genstand for hans lagttagelser slet ikke skulde have fremtraadt i Novellen. Da det nu i en Randnote paa det næste bevarede Ark, hvor Licentiaten omtaler de Emner til Samtale, hvormed han mener at kunne fastholde unge Pigers Interesse, henstilles som en Mulighed, at her maaske kunde benyttes »noget af forrige Ark om Naturentusiasme«, er det sandsynligt, at han har talt om den æstetiske Sans for Naturens Skønhed, som han anser for en væsentlig Bestanddel af Damernes æteriske Liv. At Samtalen fra Poesi og Poeter er gaaet over til at dreje sig om Damers poetiske Liv og æstetiske Sans, er ikke forunderligt i en Diskussion, hvis kvindelige Deltagere - thi Sophie har vistnok været stum Person - er Fruen paa Ravnshøj (Frederikke Bruns poetiske Afbillede) og Møllerens Marie. Det er da at vente, at den begejstrede Licentiats Udtalelser af den første er blevet

modtagne med den mest levende Tilslutning og af den sidste paahørt med en korrekt Velvilje. Derimod er det ikke rimeligt, at Bertel har følt sig mere tiltalt af dette nye Kapitel af det store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Liv end af de øvrige. Man kunde endog saa falde paa, at han som en vægtig Afslutning paa den æstetiske Passiar her havde meddelt den satiriske Skildring af den æteriske Kvindelighed, som Poul Møller et Aars Tid før Novellen og uden Tanke paa denne havde forfattet, og som under Titelen »Min Kusine« er optagen i 367'ndet Bind af denne Udgave. I al Fald er det ganske i hans Stil, et Sidestykke til hans Skildring af hans Fætter Licentiaten, og det skulde være underligt, at Forfatteren ikke har villet benytte en saa gunstig Lejlighed til at offentliggøre det.

Det manglende Ark maa endvidere have indeholdt en Skildring af Ballet paa Ravnshøj. Om der, som Thaarup formoder og i Lighed med den i Kapitlet »Andejagten« meddelte korte Karakteristik af Jagtselskabet, har været givet en Beskrivelse af de ankommende Gæster, er usikkert. Thaarup, der ikke selv synes at kunne huske noget af hele denne Scene, bygger sin Fremstilling af dens Indhold alene paa de Antydninger, som de ældre Udkast til Studenterfortællingen og Romanen indeholder. De tre heri givne Oplysninger, at »alle fri til Sophie paa Festen«, at »hun danser bakkantisk med Pedanten«, og at »Helten, begejstret af Vinen, gør hende en Kærlighedserklæring« kan sikkert ogsaa gøre Tjeneste som Holdepunkter for Handlingen, hvis Fuldstændiggørelse iøvrigt rettest overlades Læserens Fantasi. Dog er den første Bemærkning paa dette Sted næppe anderledes at forstaa, end at den unge Pige ved Ballet har været ualmindelig indtagende, og at hun skulde have danset bakkantisk med Licentiaten, er lidet troligt, ikke alene fordi den stakkels Pedant i sin sidste Skikkelse er bleven udstyret med en Klumpfod, men nok saa meget fordi den unge Pige maa antages at have for godt et Hjærtelag til at drive saa grusom en Spas med ham, som den skønne Lovise paa Ørneborg siges at have gjort. Derimod er det meget sandsynligt, at Licentiaten, styrket ved Vinens »laante Kraft«, det eneste Middel³⁶⁸ - siges der i en overstreget Bemærkning i Kladden til »Licentiaten« - hvorved han kunde sættes i Forbindelse med den ydre Verden og bringes til at udfylde Hullerne i sit aforistiske Foredrag, har gjort et veltalende, men frugtesløst Forsøg paa at vække Sophies Interesse for sig og sit Værk, og at han derpaa har trukket sig tilbage til en Krog. Fra dette Observationssted maa man da tænke sig ham som Pedanten i Rosenborg Have »som en fejt Tilbeder« iagttage »den rige Glans«. Endelig er det ikke rimeligt, at Frits virkelig har friet til Sophie, skønt det jo nok kunde ligne ham, og det ikke er meget troligt, at han skulde have lagt sig Maries Advarsler synderligt paa Hjærte. Indholdet af denne Scene har Chr. Winther, som en Gang havde hørt Poul Møller forelæse den, i et Brev til Thaarup gengivet saaledes: »Efter at have danset og drukket brav, maa Frits enten ved List eller ved en Hændelse have faaet en Rendesvouz med Sophie uden for den store Havesal, hvor Ballet maa tænkes holdt. En Trætte mellem de unge Folk - han er paatrængende uartig, om han vil kysse hende eller blot tage et Perlebaand fra hende, ved jeg ikke. Hun truer med at skribe, og da han ikke bryder sig om Truslen, skrider hun ogsaa. Han flygter, formodentlig efter at have erobret Halsbaandet; thi hun indbilder de tilstrømmende Gæster, at hun, ved at strøje Muren, paa et Søm har afrevet sit Perlebaand. De høflig forundrede Gæster søge ved medbragte Lys forgæves baade Perlerne og Sømmet paa Muren. Deres artige, men meget ubejljlige Spørgsmaal og Pigens knibske, ærgerlige og komisk lystige Svar koncertere en Tid lang - og saa husker jeg ikke mer.«³⁶⁹ At Frits derpaa, som Thaarup formoder, skulde have »faaet en Lur paa sin Sofa og bortdunstet sin Rus«, stemmer ikke med den Fremstilling af hans lette poetiske Beruselse, som nedenfor gives (S. 374 f.). Han har sikkert intet Øjeblik forladt Balsalen, men danset baade første og tredje og femte Dans med sin Dame.

Slutningen af Lakunen gengiver Thaarup saaledes: »Længer ud paa Natten, da Gæsterne have begyndt at adspredde sig, finde vi Licentiaten og Bertel, der maa være blevne inviterede til at blive paa Gaarden om Natten, i en dyb Samtale, rimeligvis efter at være komne paa det dem til Nattekvarter anviste Værelse. Licentiaten har tilstaaet sin Fætter den Kærlighed, Sophie har vakt i hans Bryst, og forlangt hans Raad. Bertel har bemærket, hvor nødvendigt det var for den, som lagde an paa at vinde en ung Piges Hjærte, at nærme sig hende med Raskhed og Frimodighed, og at tiltrække hende ved en underholdende Konversation. Licentiaten tilstaar, hvor vanskeligt det vilde falde ham at opfylde disse Fordringer. Men hans Studier og hans Observationsevne maatte sætte ham i Stand til at erhverve sig de Rekvisiter for en Elsker, som Bertel fordrer. Dette har han tænkt sig, naar han iagttog Frits og saa, hvorledes og hvor let han tiltrak sig Damernes Interesse. Dennes legemlige Smidighed maatte jo kunne efterlignes:«

[»Med Hensyn til de Bevægelser] med Armene, han i ethvert givet Tilfælde betjener sig af, maa det jo være mig en Mulighed at indprente dem i min Hukommelse. Naar fremdeles disse Forkortninger 370 og Udstrækninger af Muskler ikke stride mod min anatomiske Beskaaffenhed, maa jeg ufejlbarlig kunne gøre ham det efter. Men Ulykken er, der indtræffer saa mangehaande Forhold, at den ene Situation fast aldrig er ganske som den anden; derfor maa man bringe dem under en vis skematisk Inddeling. Men dette viser mig atter hen til mit store Værk, hvormed jeg endnu ikke er kommen paa det rene.«

»Alt det Præk, du der kommer med,« sagde Bertel, »forstaar jeg slet intet af. Min Mening er blot, at du, for at gøre Lykke hos en sekstenaarig Frøken, maa træde frem med en vis Raskhed og Frimodighed, hvortil du slet ikke har Gaver.«

»Men hvor kan du dog tro,« sagde Licentiaten, »at noget tænkende Hoved kan finde sig tilfredsstillt ved en saadan Mysticismus?«

»Naa! er jeg en Mystiker? Det har aldrig nogen Moders Sjæl før beskyldt mig for. Jeg har tværtimod stor Afsky for Mysticismus og tror aldrig nogen Ting, uden jeg ret kan gribe den med mine Hænder.«

»Jo, Bertel! du er en Mystiker. Du sønderlemmer ikke dine Begreber, ellers vilde du selv føle, din Tale bestod af lutter Nuller. Hvad gavner det, du bruger den gaadefulde Formel: Frimodighed? Frimodighed bestaar jo af en Række frimodige Handlinger; kan du regne mig dem op, da har du gjort noget. Endnu vanskeligere falder det mig ret at tydeliggøre mig, hvori den anden Slags Tilnærmen bestaar, nemlig den mundtlige. Hvorom kan jeg tale med en ung Pige? Her har jeg jo rigtignok igen tit stillet mig Fritses Forbillede for Øje. Men hans varmeste 371 Samtaler med Fruentimmer bestaa af et flygtigt Element, hvori man egentlig intet har at holde fast paa. Bestandig forekommer det en opmærksom Tilhører, at Talen er om noget. Men vil man sige, hvad det var, opløser det sig for Betragtningen i et Intet. Fremgangsmaaden er paa en skuffende Maade saaledes at spille med Intet, at det faar Udseende af Noget. Men tillære mig noget deraf, har jeg hidtil ikke formaaet.«

»Det er mig dog kært,« sagde Bertel, »at vi en Gang mødes i noget; thi jeg er lige saa lidet som du i Stand til at føre Snak om ingen Ting. Til slige Luftspring har ingen af os Smidighed i Forstanden. Er du ikke i Stand til nogen alvorlig fortrolig Meddelelse, følger det af sig selv, du maa lukke Munden i.«

»Meget rigtig,« sagde Licentiaten. »Der staar altsaa tilbage, at jeg med usædvanlig Oprigtighed kunde meddele hende mine hemmelige Tanker; men mine filosofiske Sorger overgaa hendes Fatteevne, og mine eksoteriske Bekymringer, som i Grunden volde mig lige saa meget Hovedbrud, ere tilsammen af den Beskaffenhed, at de snarere ville gøre mig latterlig i hendes Øjne end bringe mig i nærmere Forhold til hende. Dertil høre adskillige bedrøvelige Erfaringer, som jeg forgæves søger at raade Bod paa. Køber jeg mig en ny Hat, som endogsaa sidder temmelig knapt paa mit Hoved, bliver den dog snart blød og udvider sig saaledes, at den glider ned over min Næse. Mine Strømper krybe saaledes ind i Vasken, at Hælen kommer til at sidde midt under Foden. Under Armene paa min Kjole begynder et lidet Hul at vise sig, som naturligvis daglig udvider sig; men uagtet jeg med Skræk ser det Tidspunkt nærme sig, da jeg med stor Ulejlighed maa skaffe det sammensyet, kan jeg dog ikke bare mig for at fremskynde den befrygtede Stund, ved af og til at ransage det omtalte Hul med mine Fingre. Af denne Art ere mine hemmelige Sorger, som visselig ej ere skikkede til at betros nogen ung Frøken. Men det rigtigste bliver nok, at jeg oppebier den Dag, da mit store Værk om Menneskets fysiske og intellektuelle Natur kommer for Lyset. Maaske jeg derved kunde tydeliggøre hende den Indsigt, jeg har i Livets Betydning, som jeg ikke ser mig i Stand til mundtlig at lægge for Dagen.«

»Ja gør du kun det,« sagde Bertel. »Inden den Tid bliver du nok saa gammel og adstadig, at Forlibelsen fortager sig.«

Da det var temmelig sent ud paa Natten, begav Frits sig over paa Jens Hansens Værelse, hvor han skulde dele Seng med Kandidaten. Der maatte nemlig paa Gaarden skaffes Plads til saa mange langvejs fra ankomne Gæster, at man havde Nød med at faa Husrum nok for dem alle.

»Du har ikke været i Dansesalen i Nat,« sagde Frits.

»Nej,« svarede Hansen. »Derfor havde jeg mine gode Grunde, som jeg gærne har for alt, hvad jeg foretager mig. For det første kan jeg ikke de Trin, som nu ere i Moden, og for det andet havde min Skomager skammelig narret mig og sat Barattens-Baand i mine Sko i Stedet for Silkebaand.«

»Er du saadan en Nar,« sagde Frits, »at du lader 373 en saa herlig Fornøjelse gaa fra dig for saadanne Smaatings Skyld?«

»Smaating, Frits? Der har vi den gamle Snak! Saaledes taler du, fordi du er letsindig og uerfaren. Naar man tænker over hvad man gør og ønsker at komme frem i Verden paa en skikkelig Maade, saa agter man intet for Smaating. At gaa paa Bal med Barattens-Baand, det er en Genistreg, som jeg vel skal vogte mig for. Naar jeg skal fornøje mig i Selskab, saa maa der ingen kunne laste min Paaklædning. Som man er klædt, er man hædret. Man maa ikke kaste sig selv hen, fordi man er fattig. Nej, ædelt maa man tænke, net maa man være fra Top til Taa. Jeg føler for højt til at udsætte mig for Folkesnæk. Man maa gærne sige mig paa, jeg er vel pillen med mine Klæder; men en honnet og ordentlig Karl skal man anse mig for. Det har min salig Moder lært mig, og derfor beder jeg Vor Herre velsigne hende i sin Grav.«

Saaledes talte Jens Hansen, idet han med Selvfølelse udspilede sine Næseborer og lagde sin venstre Haand paa Hjertet.

Nu begyndte han at forberede sig til Nattelejet. Han klædte sig nemlig af og gav sig derpaa til at indhulle sit Legem med en Del uldne Bælter. Derefter puslede han med Fyldet i den tunge Hvergarms Fjærdyne, og sagde under denne Syssele til Frits:

»Disse Sengklæder har jeg saamænd arvet fra min salig Faster, og paa dem har jeg ligget alle mine Studenteraar. Dem har jeg bragt med her paa Gaarden; thi jeg har altid anset det for en Herlighed at sidde og ligge paa sit eget. Du kan tro, den Dyne bander ikke ved Vintertide, den vejer sine stive syv Lispund.«

Under denne Tale var han krøben i Sengen, og slog med begge Hænder paa Dynen, idet han mumlede: »Haa haa haa! Nu ligger jeg da saa rart og saa godt!«

Ved disse hverdags Ytringer af dyrisk Velbefindende følte Frits sig underlig beklemt. Jens Hansens prosaiske Tilfredshed dannede en skærende Modsætning til de lette Fantasier, som Synet af de dansende Piger havde vakt hos ham. Salens glimrende Skikkelser, der endnu tumlede sig i hans Hoved, og den hede Driks ikke ganske bortdunstedes Kræfter havde sat ham i en besynderlig urolig Stemning. Det forekom ham, at hans Trang kunde blive tilfredstillet, hvis han med stærke Vinger kunde svinge sig ud i den mørkeblaa, stjernede Natluft. Men han tænkte med stor Modbydelighed paa at komme i Berøring med Jens Hansens tunge Dynen og uldne Bælter. Han spankede med stærke Trin op og ned ad Gulvet, indtil Kandidaten atter talte til ham:

»Naa, lille Fritsius!« brumlede han, begravet i Sengklæder lige til Næsen; »naa, lille Fritsemand! Hvor bliver man af? Gaar man der og grilliserer? Jeg ligger ogsaa her og sværmer. Jeg tænker paa, hvor man dog var lykkelig, naar man havde sig en rar lille Kone. Frøken Sophie det er et velsignet Fruentimmer; hun har saadanne dejlige smaa Pakkenusser. Herre Gud, vi ere jo alle Mennesker, ikke sandt, Fritsemand?«

Efter dette Hjærtesuk gabede han højt og faldt i Søvn. Men Frits, som ikke havde hørt meget af sin Kontubernals Hjærteudgyldelse, spaserede bestandig 375 omkring i luftige Drømme. Alle de Situationer, hvori han de forgangne Dage havde set Sophie, fore ham forbi som en Trolldygtes Billeder paa Væggen. Snart saa han hende kæle for en Kattekillen, som hun med den ene Haand trykkede til sin Kind, medens hun med den anden Haand strøg paa dens silkebløde Skind. Snart saa han hende en kølig Morgen gaa i Haven, løst behængt med sit røde Sjal og med begge Armene under Klædet kryslagte paa Brystet. Snart saa han hende i en Krog af Sofaen sove med Ansigtet hvilende paa den højre Arm, medens Moderen læste højt i en af Madame Cottins Romaner. Snart saa han hende sidde ved sin Harpe, medens det med lyse Krøller behængte Hoved mildt nikkede til ham bag ved Strængenes Gitter. Under slige Fantasier slængte han sig paa en Sofa, indhyllet i sin Kappe, og sov nogle Timer. Men endogsaa i Drømme vedbleve Dansesalens Toner at lyde for hans Øren. I Særdeleshed hørte han uafslædig Kontrabassen og Pikkolofløjten. Dog, i hans Morgendrøm blev Tonerne stedse mere forædlede og ligesom forklarede, og da han vaagnede, var det Nattergalen, der slog under hans Ruder, og Gøgen, der hørtes fra den nærliggende Skov. Han aabnede Vinduet, og en frisk Duft strømmede ham i Møde fra Kirsebærtræets hvide Biostre. Nu gik han ud for at gøre sig en Spaseregang i Haven. Hans Vej faldt igennem Salen og adskillige Værelser; men overalt herskede der et Dødsstille, som om Gaardens Befolkning var uddød; overalt saa han Forstyrrelsens Spor. Hist hang et brækket Vokslus ned fra Lampetten, og nedenunder laa en Lysesaks paa Gulvet. Paa alle Vægge hang der store Vandraaber, og midt 376 i Salen stod endnu en Stol, der var brugt for to Timer siden i Kehraus. Da han gik ned ad den brede Trappe, saa han endnu et blaaligt døende Blus i den store Glaslampe.

Licentiaten sad i et Lysthus og skrev. Han havde med Bekymring bemærket, at i enhver Samtale med sin Fætter glemte han meget af det, han egentlig vilde betro ham. Derfor havde han nu grebet til det Middel at optegne nogle Punkter, hvorom han vilde høre Bertels Tanker, for siden enten at memorere de nedskrevne Bemærkninger eller i Nødsfald betjene sig af Papiret. Han var faldet paa denne Fremgangsmaade ved at læse, hvorledes Kejser Augustus ligeledes ved vigtige Lejligheder talte med sin Kone Livia fra Papiret. Det, han skrev, lød saaledes: »Om de uoverstigelige Vanskeligheder, der ere forbundne med at fri.«

Frits havde strøffet omkring i Haven, til Duggen var borttørret. Derpaa slængte han sig langs med en Kanal i Haven og læste med stor Graadighed en Novel i en tysk Kalender. Idet han adskilte to Blade, som ved Snittets Forgyldning vare komne til at klæbe sammen, saa han Sophie nærme sig over den kinesiske Bro. Hendes Paaklædning var i Dag simpel og huslig. Han gjorde ved sig selv den Bemærkning, at hun i enhver ny Dragt blev ligesom til et nyt Væsen, men var i dem alle for ham lige 377 dejlig. Dog fandt han, at et usædvanligt Udseende ved første Blik gjorde hende lidt fremmed for ham; at man ikke blot maa blive fortrolig med et Menneske selv, men ogsaa med dets Klæder, og at en Mand, hvis Kone gik med 365 Dragter om Aaret, aldrig ret kunde være hjemme. Under disse Betragtninger fik han Bladene skilt fra hinanden og fordybede sig atter med spændt Nysgerrighed i den tyske Fortælling.

Pigen kom hen til ham og vilde give sig i Samtale med ham; men han, der var ganske henreven af sin Novel, affærdigede hende med korte Svar. Idet hun kom, truede hun ham med Pegefingeren og sagde: »Jo, De er en smuk Person! Skammer De Dem ikke ret i Deres Hjærte, fordi De var saa uartig i Aftes?«

»Jo,« svarede Frits, uden at vende Blikket fra sin Bog.

»Og hvad der var det allerafskyeligste, De havde jo drukket Dem ganske fuld i Punsch. Ved De da ikke, at Drukken er en Udyd, at det er en Ugudelighed? Svar mig!« raabte hun ivrig og rykkede ham i Kjolen, »har De ikke læst det sjette Kapitel om Pligterne?«

»Jo,« svarede Frits.

»Siden vi taler om Ugudelighed, kommer jeg til at tænke paa, hvor min Tante havde gjort mig bange, da

jeg var lille. Hun havde fortalt mig saa mange græsselige Historier om Helvede, hvor slette Folk brændte til evig Tid i sydende Svovl og Tjære. Jeg vovede mig aldrig til at gaa alene ned i den lange Gang, naar det var mørkt. Hver evige Mandag besluttede jeg ret at forbedre mig; men naar 378 vi kom ind i Ugen, havde jeg dog bestandig forset mig igen. Saa gik jeg i den dødeligste Angest for, at jeg skulde dø, inden det blev Mandag igen, og jeg i den nye Uge atter kunde begynde paa et nyt Liv. Men nu kom til al Lykke Hr. Hansen her i Huset og fortalte mig, at der ikke mentes andet end Samvittighedsnag dermed. Jeg forsikrer Dem, det var ligesom en havde lettet en Sten fra mit Hjærte. Men De hører jo slet ikke paa, hvad jeg [fortæller Dem].«

Med det Ark, som her løber ud, Nr. 10,1, ender Poul Møllers Manuskript til Novellen. Nr. 11 er, som tidligere oplyst, Kladden til »Licentiaten«. Det er rimeligt, at Nr. 10,2, 3 o. s. v., der skulde have indeholdt Fortsættelsen af Historien, aldrig har været skrevne, og at Poul Møller ikke engang har ført Scenerne paa Ravnshøj til Ende. I al Fald er der intet Spor bevaret af, at Forfatteren i sin Udarbejdelse er gaaet videre end til dette Punkt. Derimod mener Thaarup, at han, da han lagde Arbejdet hen, havde Planen til Fortællingen færdig. Ved Hjælp af de bevarede Udkast til Studenterhistorien og Romanen og nok saa meget ved en Sammenligning med andre paatænkte eller paabegyndte poetiske Arbejder af Poul Møller, i hvilke han synes at have villet tage det Stof, han ikke benyttede i Novellen, op til Behandling i en anden Stil, er det vistnok muligt med nogenlunde Sikkerhed at gengive denne Plan i dens Grundtræk.

Efter at Frits har forladt Slottet, hvor han ved sin Opførsel paa Ballet har gjort sig umulig, er der fulgt en Periode, hvor han flakker om fra Sted til Sted og søger Selskab med raa Kammerater. Hvorledes dette Sværme- og Svireliv, hvortil der synes at findes noget tilsvarende i Digterens Oplevelser, i det enkelte har artet sig, og hvor vidt det til sidst er gaaet, om Frits virkelig, som det antydes i Planen B, er bleven forfalden, kan nu ikke siges. Det er rimeligt, at Scenerne paa Kragerupgaard, der i Romanen gaar forud for Besøget paa Slottet, i Novellen skulde have fulgt efter som Indledningen til Heltens Forfaldsperiode. Men det er lige saa rimeligt, at disse Scener slet ikke skulde have været benyttede i Novellen efter at have tjent til Grundlag for den temmelig forskellige Udførelse af Scenerne i Møllekroen, hvor Andejagten kan have udviklet sig af »Jagten efter Ænder«, og Mølleren og Forpagteren, som omtalt, har arvet forskellige Sider af Kragerups Karakter. Skuepladsen for Fritses Bedrifter i denne Periode er ellers sikkert en lille Købstad, som han bringer i et fuldstændigt Oprør ved sine Optøjer, ligesom Poul Møller i sin Tid som Huslærer paa Espe forargede Borgerne i Korsør og Skælskør ved sine Løjer. Maaske han endogsaa, som det antydes i B, en Gang har været sat i Arrest. Det er da muligt, at han under disse Forhold har faaet (eller set) et Brev fra Sophie, der er ængstet ved hans Rygte, eller han har truffet hende, rimeligvis paa et Skovbal i den lille By, hvoraf der da har været givet en Skildring (smlgn. Brudstykke af et dramatisk Digt S. 52 og et Brev fra Poul Møller fra Espe, der er trykt Udg. VI, 40). Han er da bleven stærkt bevæget ved Synet af hende og beslutter for at samle og frigøre sig, som Klinger i Udkastet, Silvius i Romanen og Poul Møller selv i Virkeligheden, 380 at leve en Tid som Eremit. Men det er lige saa vel muligt, at Skildringen af Sværmelivet helt skulde udgaa af Novellen, og Frits umiddelbart efter Ballet paa Ravnshøj uden Afsked, som Helten i det dramatiske Digt, af Eventyrlyst være gaaet paa de lange Rejser.

Der er i al Fald næppe nogen Tvivl om, at Eremitlivet - som maaske allerede antydet i Romanen - ligesom Poul Møllers eget, har bestaaet i en fleraarig Rejse til Søs. I det nylig nævnte dramatiske Digt, der er skrevet i Flugt med Novellen i Foraaret 1824 og er at anse som en Fortsættelse af den afbrudte Fortælling i en ny Stil, kommer Helten hjem fra en saadan. Digtet »Under Vejs« fra Kinarejsen vilde her have fundet en passende Plads, og det er vel i det hele utvivlsomt, at Poul Møller til Skildringen af dette Afsnit i sin Fortælling vilde have benyttet sine egne Stemninger og Oplevelser fra den kinesiske Rejse. Mange Aar senere, i den sidste Del af sit Liv, var det hans Hensigt at benytte det Stof, som havde staaet til hans Raadighed i Kapitlerne om Eremitlivet i Novellen, til en selvstændig Skildring, rimeligvis en humoristisk Roman, der skulde foregaa om Bord paa et Skib paa Rejse fra København til Kap. Heraf er et lille Stykke af Begyndelsen og et meget utydeligt Udkast til Planen bevaret (P. M. II 216-220), men viser ikke nogen sikker Forbindelse med Novellen.

Af Udkastene til Studenterhistorien og Romanen kunde det ikke med Sikkerhed ses, om Fortællingen skulde gaa videre end til Eremitlivet eller standse her. Maaske det oprindeligt har været Forfatterens Mening at standse ved det Tidspunkt, da den unge Student beslutter at rejse bort for i Ensomhed at udvikle sig til Mand. Men paa nærværende sidste Stadium af Planen har han sikkert ønsket at gaa videre. Efter Eremitlivet maa man vistnok tænke sig en Hjemkomst og et Genbesøg paa Ravnshøj. Et lille Stykke af dette Kapitel foreligger, som omtalt, udført i det dramatiske Fragment. Den unge Mand til Hest i dette Digt er da et Billede af den unge Student, der efter at have udstaaet sine Eventyr vender hjem for at hente sin Brud.

Hvad endelig den anden Hovedpersons, Licentiatens, Skæbne angaar, er det vistnok ikke usandsynligt, at Poul Møller, efter at være naaet til en lykkelig Forbindelse mellem Frits og Sophie, vilde have undt sig den novellistiske Glæde at berede sin gode Ven en sorgfri Alderdom som Gæst hos det unge Par. Saaledes ender i al Fald det lille Lystspil »De opdagede Historier« fra Norgestiden, hvis to Hovedpersoner, den friske unge Christian Klinger og den lærde hypokondre Magister Smith, er Varianter af Novellens to Figurer: Magisteren, der er velhavende (ligesom Licentiaten, der jo har faaet en Arv), testamenterer her sin Formue til de unge Folk og faar sit Hjem i deres Hus. Det er da tænkeligt, at Poul Møller ikke vilde have forholdt sine Læsere en

saa tilfredsstillende Afslutning paa den danske Students Eventyr.

Det er rimeligt, at Fortællingen, der paa denne Maade vilde være vokset til et anseligt Omfang, alligevel af sin Forfatter i Overensstemmelse med Tidens Æstetik vilde være bleven betegnet som en Novelle. Derimod er det uvist, hvad Titel han vilde have givet den. Navnet »En dansk Students Eventyr« synes ikke at stamme fra ham. Studenterforeningens Eforatsprotokol oplyser blot, at Poul Møller d. 28. Februar og 6. Marts 1824 »oplæste en Novelle«.